ØKONOMI OG POLITIK

26. ÅRGANG NR. 4 OKT.-DEC. 1952

Indhold

Træk af Brasiliens økonomiske udvikling 259
Træk af britisk kolonipolitik efter den anden verdenskrig 269
Nye signaler i engelsk pengepolitik 284
Den internationale økonomiske situation 290
Den økonomiske udvikling i Danmark 312
Politisk kronik 324

Kvartalsskrift udgivet af

INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI

EJNAR MUNKSGAARD . KØBENHAVN 1952

TRÆK AF BRASILIENS ØKONOMISKE UDVIKLING

Af POUL WINDING

Skal man i ganske få ord karakterisere den økonomiske situation, som den tegnede sig i Brasilien hen imod slutningen af 1952, kan det gøres ved at henvise til de stadigt *stigende priser,* et meget betydeligt *underskud på handelsbalancen,* samt til regeringens – endnu kun delvis iværksatte – planer for en vidtgående *industrialisering* af landet og en udbygning af dets samfærdselsapparat. Mellem disse forskellige forhold består der uden tvivl en ret nøje indbyrdes forbindelse.

Som baggrund for en nærmere beskrivelse af Brasiliens økonomiske situation skal det nævnes, at det samlede *befolkningstal* andrager ca. 55 mill., hvoraf ⅔ er af europæisk oprindelse, resten negre (ca. 15 %), indianere (mindre end 1 %) og forskellige blandingsracer. Langt den overvejende del af befolkningen – ca. 64 % – får sit udkomme ved *landbrug og skovbrug,* til trods for at kun 18.6 mill. ha. eller 2–3 % af landets areal er opdyrket. Antallet af beskæftigede i *industrien* opgives noget forskelligt af forskellige kilder, formentlig fordi definitionerne ikke er ensartede. Den senest foreliggende oplysning lyder på, at der i 1951 var 1.260.000 industriarbejdere fordelt på 90.000 bedrifter; dette svarer til 14 mand pr. bedrift, hvilket er et ret stort tal sammenlignet med tilsvarende tal fra andre lande; forklaringen herpå kan være, at de mange nye industriforetagender, som er oprettet i de senere år, faktisk er anlagt i relativt stor skala; men det er måske lige så sandsynligt, at tællingen alene omfatter større bedrifter. Selv når hensyn tages hertil, og når forsørgede kvinder og børn medregnes, kommer man dog højest til, at industrien giver 12–15 % af befolkningen dens underhold.

Foruden store uopdyrkede arealer af udmærket landbrugsjord besidder Brasilien også andre *naturrigdomme,* dels i form af sine skove, der leverer tømmer, gummi og voks, dels i form af mineralske forekomster: kul (af ret ringe kvalitet), jernmalm, olie (der hidtil kun er blevet udnyttet i ringe grad), guld m. v.

Pengeenheden er „cruzeiro". Efter officiel kurs svarer 1 cruzeiro til 5.405 amerikanske cents. Det vil igen sige, at 1 cruzeiro er godt 37 danske øre værd. I den senere tid har denne officielle kurs dog været ensbetydende med en stærk overvurdering af cruzeiro'en, og der er fornylig etableret et frit valutamarked, hvor dens værdi er faldet væsentligt under den officielle.

Nationalindkomsten er for 1951 opgjort til 231 milld. cruzeiros mod 134 milld. i 1947, hvilket indebærer en stigning i løbet af 4 år på 72 %. Den reelle

stigning andrager dog højst ca. 40 %, idet leveomkostningerne i løbet af samme periode steg med ca. 23 % og engrospriserne endog med 80 %. Fra 1950 til 1951 androg stigningen 27 milld. cruzeiros eller ca. 13 %, når man regner i løbende priser, medens den reelle stigning i „World Economic Report 1951–52" er beregnet til knapt 6 %. *Pr. indbygger* udgjorde nationalindkomsten i 1951 ca. 4250 cruzeiros. Samme år var den gennemsnitlige årsløn for industriarbejdere godt 15.500 cruzeiros; når hensyn tages til, at flere personer skal leve af en industriarbejders løn, er der ganske god overensstemmelse mellem disse to tal. Omregnet i danske penge efter gældende kurs andrager nationalindkomsten pr. indbygger ca. 1600 kr. mod 5000 kr. her i landet. Denne sammenligning må dog tages med alt muligt forbehold, dels på grund af vanskelighederne ved i almindelighed at foretage sammenligninger mellem nationalindkomster i lande med så vidt forskellig økonomisk struktur som Brasilien og Danmark, dels på grund af den overvurdering af cruzeiroen, der som nævnt ligger i den officielle kurs.

Prisudvikling og handelsbalance.

Det *inflationspres,* som prægede den økonomiske situation i Brasilien i 1952, har – som i så mange andre lande – sin hovedårsag i den prisstigning på råmaterialer, der satte ind over hele verden efter Koreakrigens udbrud. For Brasiliens vedkommende var prisstigningen for den vigtigste eksportvare, *kaffe,* forøvrigt allerede sat ind i efteråret 1949, da prisen pr. sæk à 15 kg. steg fra 95 til ca. 175 cruzeiros, idet det i 1949 havde vist sig, at det løbende kaffeforbrug oversteg produktionen ganske betydeligt. Koreakrigen medførte en yderligere stigning til henved 200 cruzeiros pr. sæk, på hvilket niveau prisen siden har ligget meget fast, medens andre råvarepriser atter er faldet betydeligt.

For et land, der som Brasilien overvejende eksporterer råvarer og importerer

Pris- og lønudviklingen i Brasilien.

	Engros priser 1948=100)	Detail-priser (1948=100)	Lønninger[1] (cruzeiros pr. måned)
1938 gnst.	27	23	
1948 „	100	100	950
1949 „	110	98	1085
1950 juni	122	104	1177
„ december	145	104	
1951 juni	153	104	1257
„ december	156	115	
1952 marts	169	125	1441
„ juni	168	134	1449
„ september	174	138	
„ december	180	143	
1953 januar	178	146	

[1] Industriarbejdere.

bearbejdede varer, betød denne udvikling en meget væsentlig forbedring af det udenlandske bytteforhold (jvf. tabellen s. 262), og resultatet blev da også en kraftig forbedring af landets handelsbalance, der i 1949 havde vist et underskud på ca. 500 mill. cruzeiros, men i 1950 gav et overskud paa 4600 mill.

På en vis måde kan det siges at være paradoksalt, at denne gunstige situation bærer ansvaret for den følgende periodes vanskeligheder; men dette synes ikke desto mindre i høj grad at være tilfældet. De *store eksportindtægter* tilfaldt i første omgang ikke den brede befolkning, men et relativt begrænset antal velstillede plantageejere og store handelsfirmaer. De gav derfor ikke til at begynde med anledning til nogen væsentlig forbrugsudvidelse og kunne følgelig heller ikke bidrage til at skabe noget efterspørgselspres. På et noget senere stadium medførte de store profitter imidlertid en stærk forøgelse af *den indenlandske investeringsvirksomhed,* herunder især investeringer i nyt byggeri og anlæg af fabrikker. Investeringsvirksomheden støttedes iøvrigt også ved en liberal kreditpolitik fra den brasilianske centralbanks side.

Denne udvikling gav atter anledning til stigende efterspørgsel dels efter indenlandske materialer og arbejdskraft, dels efter udenlandske varer. Som følge heraf foregik der i løbet af 1951 og 1952 en fortsat *stigning i lønningerne* for arbejdere i byerne og i de *indenlandske varepriser,* der gensidigt bidrog til at presse hinanden i vejret. Knaphed på fødevarer i byerne var ligeledes en medvirkende årsag til de højere priser.

Endnu vigtigere var imidlertid den meget stærke *forøgelse af de importerede varemængder.* Allerede i 1950 havde importmængden ligger 27 % højere end året før, og i 1951 skete der en yderligere stigning på 43 %. Samtidig steg også importpriserne, der i 1950 havde ligget relativt lavt, fordi Brasilien, som ikke selv havde devalueret i 1949, nød godt af de lavere priser i cruzeiros på forarbejdede produkter fra England og andre devaluerende vesteuropæiske industrilande. Denne importprisstigning androg ca. 28 %, og den samlede virkning heraf og af mængdeforøgelsen blev, at importens værdi gik i vejret fra ca. 20 milld. cruzeiros i 1950 til ca. 37 milld. i 1951. Trods en fortsat stigning i eksportens enhedsværdi på godt 22 % og en lille forøgelse af eksportmængden kunne den samlede vækst i eksportværdien, ca. 7.6 milld. cruzeiros, langt fra opveje importværdiens opgang, og eksportoverskudet fra 1950 forvandledes i 1951 til et *importoverskud* af omtrent samme størrelsesorden, ca. 4.6 milld. cruzeiros. I den første del af 1952 fortsatte denne udvikling; importen blev alene i årets første halvdel 22.4 milld. cruzeiros som følge af en stigning både i mængder og priser på ca. 10 %. Derimod faldt eksportmængden med op imod 20 % i forhold til 1951, medens eksportpriserne faldt et par procent, og den samlede eksportværdi gik derfor ned til 12.9 milld. cruzeiros. Merimporten blev således på næsten 10 milld. cruzeiros, mere end dobbelt så meget som i hele 1951. Faldet i eksportindtægterne var tildels af sæsonmæssig karakter, men skyldtes dog også de *stigende indenlandske omkostninger,* der forringede landets konkurrenceevne på de udenlandske markeder. Denne faktors betydning ses bl. a. deraf, at eksporten i første halvår 1951 indbragte 15.3 milld. cruzeiros mod – som nævnt – kun 12.9 milld. i 1. halvår 1952.

Følgen af denne udvikling blev da også, at *Brasiliens valutareserve faldt*

meget stærkt. Ved udgangen af 1950 havde den udgjort 348 mill. $, og halvandet år senere var den nede på 160 mill. $, samtidig med at private brasilianske bankers og importørers gæld til en række fremmede lande voksede betydeligt. Resultatet heraf er bl. a. blevet, at en del af disse lande – der selv lider under valutavanskeligheder – har søgt at omdirigere deres eksport fra Brasilien til andre markeder, der er i stand til at præstere modydelser i form af eksport til lavere priser end de brasilianske, ligesom også fx. amerikanske eksportører til Brasilien er blevet mere tilbageholdende. Den øgede vareknaphed i Brasilien, som følger heraf, har yderligere skærpet inflationsproblemet. Særlig uheldigt var det, at Brasilien på grund af misvækst i Argentina, der normalt er leverandør af den overvejende del af Brasiliens betydelige hvedeimport, måtte foretage meget store hvedeindkøb i U.S.A. og Canada mod betaling i dollars, hvorved landets beholdninger af hård valuta reduceredes særlig stærkt.

Brasiliens udenrigshandel.

	(Mill. cruzeiros pr. måned			Indekstal (1948=100) for				
	Import c. i. f.	Eksport f. o. b.	Merimport (÷) el. mereksport (+)	imp. mængde	eksp. mængde	enhedsværdi af imp.	enhedsværdi af eksp.	Bytte-forhold[1]
1938 gnst. ...	433	425	÷ 8	79	98	29	25	86
1948 1. kv. ...	1868	1500	÷ 368					
„ 2. „ ...	2138	1746	÷ 392	100	100	100	100	100
„ 3. „ ...	1319	2063	+ 744					
„ 4. „ ...	1670	1923	+ 253					
1949 1. „ ...	1843	1334	÷ 509					
„ 2. „ ...	1632	1385	÷ 247	107	92	85	103	121
„ 3. „ ...	1741	1972	+ 231					
„ 4. „ ...	1668	2026	+ 358					
1950 1. „ ...	1234	1494	+ 260					
„ 2. „ ...	1421	1538	+ 117	136	81	68	150	221
„ 3. „ ...	1878	2668	+ 790					
„ 4. „ ...	2237	2603	+ 366					
1951 1. „ ...	2478	2641	+ 163					
„ 2. „ ...	2832	2459	÷ 373	195	84	87	184	212
„ 3. „ ...	3418	2854	÷ 564					
„ 4. „ ...	3675	2885	÷ 790					
1952 1. „ ...	3874	2487	÷1387	213	69	96	181	188
„ 2. „ ...	3607	1807	÷1800					
„ 3. „ ...	2722	2156	÷ 566					
„ 4. „ ...	2185	2238	+ 53					

[1] Enhedsværdi for eksport divideret med enhedsværdi for import.

For at imødegå denne forringelse af sin internationale likviditet, så Brasilien sig i foråret 1952 tvunget til at indføre meget stærkt *skærpede importrestriktioner,* hvorefter kun import af absolutte nødvendighedsvarer blev tilladt; specielt i forhold til dollarområdet gjorde disse restriktioner sig gældende. Resultatet heraf – i forbindelse med andre landes eksportbegrænsende foranstaltninger

Brasiliens guld- og valutareserver.
(Mill. $).

		Guld	Bruttobeholdninger[1] af al fremmed valuta	Kortfristede tilgodehavender i banker i U.S.A.	Kortfristet gæld til banker i U.S.A.	Kortfristede nettomellemværender med banker i U.S.A. (3) ÷ (4)
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ult.	1938	32	26	36[2]	–	–
„	1947	354	420	105	166	÷ 61
„	1948	317	440	124	165	÷ 41
„	1949	317	402	193	137	+ 56
„	1950	317	348	226	78	+ 148
„	1951	317	197	100	185	÷ 85
medio	1952	317	160	81	358	÷ 277
ult.	1952	317	208	72	356	÷ 284

[1] d. v. s. uden fradrag af eventuel valutagæld. [2] ult. 1939.

i forhold til Brasilien – er blevet, at importen i løbet af efteråret reduceredes stærkt, således at den i 3. kvartal var nede på 8.2 milld. cruzeiros og i 4. kvartal på 6.6 milld. Da eksporten samtidig pånyer er steget (hvilket er et normalt sæsonmæssigt fænomen), opnåedes der i 4. kvartal et lille overskud på handelsbalancen. Valutastillingen bedredes da også noget i sidste halvdel af 1952, dog ikke over for U.S.A.

I februar 1953 er der endvidere gennemført en *ny valutalov,* der giver eksportører af visse varer, som fx. bomuld og voks, tilladelse til at sælge en del af deres eksportindtægt – for bomuld således 30 % – på et frit valutamarked, hvor fremmed valuta indbringer omkring det dobbelte af, hvad den kan sælges til på det officielle marked. Man regner med, at det herigennem vil blive muligt for de pågældende eksportører at nedsætte deres priser i fremmed valuta tilstrækkeligt til at fremkalde en væsentlig forøgelse af eksportmængden.

Samtidig – og formentlig til dels betinget heraf – opnåede Brasilien et lån på 300 mill. $ fra den amerikanske eksport-import-bank, der skulle tjene til at bringe den brasilianske kommercielle gæld til firmaer i U.S.A. så nogenlunde ud af verden. Lånet, der forrentes med 3½ %, skal afdrages i løbet af en 3-årsperiode, der begynder i efteråret 1953.

Udenrigshandelens sammensætning.

Det er bemærkelsesværdigt, at de foran beskrevne vanskeligheder for Brasilien er opstået på trods af, at *eksportprisen for kaffe,* der så langt er landets vigtigste eksportvare, som nævnt har holdt sig nogenlunde uforandret på det niveau, der nåedes i efteråret 1950, knapt 200 cruzeiros pr. sæk. Hvis der – ligesom i andre råvareproducerende lande – var sket et fald i eksportpriserne, ville vanskelighederne have antaget endnu større dimensioner.

Til alt held for Brasilien er noget sådant ikke indtruffet i større udstræk-

ning; kun sekundære eksportvarer som bomuld og kakao er gået tilbage i pris. Kaffepriserne ventes også at holde sig, eller måske endog stige, i hvert fald i den nærmeste tid fremover, idet forholdet stadig er det, at forbruget overstiger produktionen, samtidig med at der regnes med et voksende marked for kaffe i U.S.A.

Kaffens betydning for Brasiliens valutaindtægter er i de senere år tiltaget enormt. I 1930'erne svarede kaffen for omkring 50 % af eksportværdien, i enkelte år dog op til 70 %. Men under og efter krigen reduceredes dens relative betydning, og i de første efterkrigsår var dens andel af eksportværdien kun omkring 35 %. Siden prisstigningen i 1949 er der imidlertid pånysket en ændring heri. I 1950 steg *kaffens andel i eksportværdien* til 64 %, medens den i 1951 udgjorde lidt under 60 %. Trods en nedgang i eksporteret mængde på 3–4 % og næsten uændret pris, steg kaffeeksporten derefter i 1952 til næsten 74 % af den samlede eksportværdi (19.2 af 26.1 milld. cruzeiros mod 19.5 af 32.5 milld. cruzeiros året før).

De næstvigtigste eksportprodukter er normalt *råbomuld,* der i de tre år 1949–51 svarede for henholdsvis 16, 8 og 12 % af eksportværdien, og *kakaobønner* (5, 6 og 5 %). Fra 1951 til 1952 skete der imidlertid omtrent en halvering af værdien af den øvrige eksport, idet den gik ned fra 13.0 til 6.9 milld. cruzeiros. (Det er det, der er forklaringen på stigningen i kaffens relative andel, idet dennes absolutte eksportværdi som nævnt endog faldt en smule).

Forklaringen herpå er – som allerede berørt – at de brasilianske produkter som følge af de af de stigende indenlandske omkostninger fremkaldte høje priser har *vanskeligt ved at finde afsætning på verdensmarkedet,* hvor priserne for de fleste råvarer – kaffe dog undtaget – lå væsentligt lavere i 1952 end året før. Blandt de varer, der er blevet særlig hårdt ramt, indtager *råbomuld* en fremtrædende plads, idet eksporten heraf gik ned med 80 % fra ca. 4 milld. cruzeiros i 1951 til mindre end 1 milld. i 1952; det kan fx. nævnes, at England, der i 1951 aftog henved halvdelen af Brasiliens bomuldseksport (ca. 1.7 milld. cruzeiros) i 1952 kun købte for godt 50 mill. cruzeiros. Langt den største del af sidste års høst er stadig usolgt, og man regner med, at centralbanken, der har opkøbt bomulden til høje priser, vil blive nødt til at sælge den med betydelige tab, før den nye høst kommer på markedet. Også eksporten af *bomuldstekstiler,* der er Brasiliens vigtigste industrieksport, er af samme årsager gået stærkt tilbage; en undtagelse danner dog bomuldstråd, som i 1952 indbragte ca. 500 mill. cruzeiros.

Af andre vigtige eksportartikler kan nævnes *ris* (630 mill. cruzeiros i 1952), *sisalhamp* (240 mill.), *voks* (200 mill.), *maté* (130 mill.), *sukker, majs, nødder, frugter, kød* m. v. I alt svarer landbrugseksporten for ca. $^9/_{10}$ af den samlede eksportværdi, medens resten i hovedsagen falder på industriprodukter og mineraler, herunder *jernmalm* (450 mill. cruzeiros i 1952).

Eksportens fordeling på lande har siden 1939 ændret sig betydeligt, idet U.S.A., der før krigen aftog omkring 35 %, nu fuldstændig dominerer listen over eksportmarkeder med omkring 50 % af den samlede eksport. Derimod er Tysklands andel faldet fra 17 til 6 % (1951); Englands andel var endnu i 1951 nogenlunde uforandret, ca. 10 %, men gik i 1952 ned til ca. 3 %, navnlig

på grund af bomuldseksportens ophør. Andre vigtigere aftagerlande er Frankrig (5 % i 1951), Argentina (4 %) og Belgien (2 %).

På *importsiden* beherskes billedet af maskiner og transportmidler, der i de senere år har lagt beslag på 40–45 % af den samlede importudgift, hvede og hvedemel (ca. 10 %) samt petroleum og produkter heraf (10–12 % med stigende tendens). U.S.A. er også den vigtigste leverandør med ca. 40 %; England kommer som nr. 2 med kun 8 %, og dets andel har været faldende i de senere år, idet Tyskland med 6 % i 1951 er i færd med at generobre sin plads på det brasilianske marked, bl. a. ved hjælp af udstrakt kreditydelse.

Skønt Brasilien som omtalt har haft grund til at være glad for sin kaffeeksport i de sidste år, og selv om der for den nærmeste fremtid regnes med gode afsætningsforhold og muligvis stigende priser, er det dog på længere sigt farligt at være i den grad afhængig af en enkelt eksportartikel. Dersom der kommer et år med misvækst, eller hvis en verdensdepression får priserne til at falde, vil et land med en så *ensidig eksportsammensætning* blive ramt meget hårdt. Man er derfor også i Brasilien indstillet på at søge opnået en udvidelse af landets eksport af andre varer, samtidig med at man ønsker at gennemføre en videregående industrialisering, der kan bidrage til at gøre landet mindre afhængigt af import udefra.

Industriproduktionen.

Som naturligt er, indtager industriproduktionen en forholdsvis beskeden plads i Brasiliens erhvervsliv; men dens betydning har dog været i *relativ vækst i de senere år*. Under krigen steg den samlede industriproduktion med godt 60 %, og fra 1945 til 1952 er der sket en yderligere produktionsforøgelse på godt et halvhundrede procent. Disse tal er baseret på et indeks, der omfatter sværindustri, elektricitetsfremstilling, sukker- og alkoholproduktion samt tekstilindustri. Skønt produktionsfremgangen er større end landbrugets, er den dog i sig selv ikke særlig imponerende, når man sammenligner med den udvikling, som foregår i andre lande, der er på vej til at blive industrialiseret, fx. de østeuropæiske. Det kan også nævnes, at Danmarks industriproduktion – der ganske vist var faldet under krigen – mere end fordobledes fra 1945 til 1951. Blandt de vigtigste årsager til det relativt beskedne fremskridtstempo fremhæves almindeligvis *utilstrækkelig kraftforsyning* – specielt elektricitetsfremstillingen anses for at være en flaskehals – og et *transportapparat,* som langt fra kan dække det betydelige behov, der findes i et land af Brasiliens udstrækning med de deraf følgende store afstande mellem råstofkilder og produktionscentre. I den seneste tid har industriens udvikling endvidere været hæmmet af omfattende strejker med det formål at opnå kompensation for de stadigt stigende leveomkostninger.

Produktionsudviklingen inden for *stålindustrien,* der tog et betydeligt opsving ved oprettelsen af Volta-Redondastålværket lige efter krigen, fremgår af nedenstående tabel; ved siden af Volta-Rendonda findes nu også andre stålværker.

Produktionsudviklingen i Brasilien.

	Indeks for industri produktion (1948=100)	Råstål (ton pr. måned)	Elektricitet (mill. kwh. pr. måned)	Bygge-virksomhed[1] (1000 m² etageareal pr. måned)	Indeks for landbrugs-produktion[2] (1948=100)
1938 gnst.	50	8	93		90
1948 „	100	40	204	511	100
1949 „	103	51	226	491	105
1950 „	109	66	238	557	115
1951 „	121	69	249	716	118
1952 „[3]	130	73	255	800	

[1] Byggetilladelser udstedt.
[2] Excl. animalske produkter.
[3] Skøn på basis af tal for de første 9–10 måneder.

Iøvrigt er som tidligere omtalt *tekstilindustrien* normalt den vigtigste industrigren i Brasilien. Den står i teknisk udvikling væsentligt over de øvrige latinamerikanske landes, og den beskæftiger i 3000 bedrifter godt 300.000 af Brasiliens ca. 1.250.000 industriarbejdere. Også gummiindustrien er af stor betydning; den arbejder nu til dels på basis af importerede råmaterialer, skønt Brasilien i sin tid var verdens største rågummiproducent.

Investeringsvirksomhed og udviklingsplaner.

Investeringsomfanget har i de senere år været ret betydeligt. For en dels vedkommende har det dog taget form af *lageropbygning*. I 1951 og først i 1952 skete der således en betydelig stigning i lagre af importerede varer, til dels motiveret ved de forventninger om stigende priser, som beherskede forretningsverdenen i det meste af denne periode. Den stærke forøgelse af importen var for en stor del et resultat heraf. Senere er det derimod lagrene af eksportvarer, der er vokset, som følge af de tidligere omtalte afsætningsvanskeligheder.

Også investeringer i *fast realkapital* har dog været stigende, især i *boligbyggeri,* der er blevet finansieret af de store eksportindtægter i 1950 og 1951; men desuden er der sket betydelige private investeringer i industrien. Derimod blev det i 1951 vedtaget at gennemføre visse besparelser i de *offentlige* investeringer, især i forbindelse med den brasilianske 5-års-plan – SALTE-planen, som den kaldes efter forbogstaverne i ordene sundhed, fødevarer (*al*imentacáo), transport og energi. Denne plan, der blev iværksat i 1948, skulle sætte ind på en radikal forbedring af forholdene inden for de nævnte områder; men dels af finansielle hensyn, dels for at modvirke den inflatoriske udvikling, blev tempoet altså nedsat noget i 1951.

Imidlertid er det en bydende nødvendighed – hvis man vil overvinde de hindringer, der i dag er til stede for en videregående økonomisk udvikling i Brasilien – at foretage meget betydelige investeringer ikke mindst på transportvæsenets og energiforsyningens område. Udviklingsplanerne er da heller ikke på nogen måde blevet opgivet; tværtimod er der i løbet af de sidste par år blevet arbejdet intenst på et nyt storstilet *udviklingsprogram*. Det er blevet til gennem

et samarbejde mellem en lille gruppe teknikere og økonomer i den såkaldte Fælles Brasiliansk-Amerikanske Kommission for Økonomisk Udvikling – Brasilien er et af de latinamerikanske lande, som i de senere år har haft det snævreste økonomisk-politiske samarbejde med U.S.A.

Øverst på listen over planer står en udvidelse af kapaciteten i *elektricitetsfremstillingen.* Brasiliens nuværende kapacitet andrager ca. 2 mill. kilowatt, der er koncentreret i nogle ganske små områder omkring de store byer, Rio de Janeiro og Sao Paolo, i den sydlige del af landet. For øjeblikket er der elektricitetsværker under opførelse, som i løbet af 1954 vil øge kapaciteten med henved 500.000 kilowatt, og den omtalte kommission har udarbejdet planer for yderligere 17 anlæg med en samlet kapacitet på 900.000 kilowatt, der skal kunne bygges i løbet af perioden 1954–60. Ud over de af kommissionen planlagte værker er der i øjeblikket under opførelse eller på et fremskredet stadium af planlægning 6 værker, som ved slutningen af 1957 vil have føjet små 400.000 kilowatt til landets elektricitetsfremstillingskapacitet. Alt i alt er der således tale om stærkt op imod en fordobling af kapaciteten, og det må bemærkes, at de nye anlæg for en stor del vil komme til at ligge i egne, som hidtil fuldstændig har savnet kraftforsyning. Der skulle herigennem skabes muligheder for en industriel udvikling også i landets indre. Den væsentligste del af den nye kapacitet vil blive baseret på udnyttelse af Brasiliens store vandkraftresourcer. Samtidig med udvidelsen af elektricitetskapaciteten vil man opnå afvanding af store hidtil udrænede arealer.

Et andet meget vigtigt led i planerne består i forbedring af landets *transportapparat.* Man er således allerede begyndt på gennemgribende udbedring af 17 af landets vigtigste *jernbaner,* der i øjeblikket er ude af stand til effektivt at udøve deres væsentligste funktion, at bringe råvarer fra landets indre til de store byer og eksporthavnene. Man regner med, at omkostningerne hurtigt vil kunne inddækkes ved en udvidelse af landbrugsproduktionen i områder, hvor avlen nu delvis rådner på markerne, fordi den ikke kan transporteres bort. Løses dette problem, skulle det bidrage både til en sænkning af fødevarepriserne i byerne og til en udvidelse af eksporten.

På linie hermed falder planerne for udvidelse og udbedring af landets *vejnet,* udbedring af *havnene,* forbedring af *kystflåden,* oprensning af *havneindløb* m. v.

Af andre projekter kan nævnes opførelse af *kornmagasiner,* udvidelse af *stålværker,* indkøb af *landbrugsmaskiner* til videresalg på gunstige vilkår til landbrugere o. l. Sideløbende med de planer, som falder ind under kommissionens arbejdsfelt, er der iøvrigt en række andre projekter i gang; navnlig arbejder man på at udvide produktionen af *rågummi,* således at Brasilien kan forsyne sin egen voksende gummiindustri; man har også planer om udvidelse af *olieraffineringskapaciteten,* ligesom det er tanken at undersøge mulighederne for *råolieproduktion* i de betydelige områder af landet, som efter den geologiske struktur af jordlagene skulle kunne rumme oliekilder. Det kan også nævnes, at tyske firmaer er interesserede i bygningen af et nyt stort stålværk i Brasilien.

Omkostningerne ved gennemførelse af disse store planer er naturligvis meget betydelige. Alene de af fælleskommissionens projekter, der allerede er færdigbehandlede, er anslået at ville koste 639 mill. $, hvoraf 264 mill. $ vil gå til

import af materialer og maskiner fra udlandet, medens de 375 mill. $ eller ca. 7 milld. cruzeiros skal dække indenlandske udgifter. Efterhånden regner man med at komme op på 1 milld. $, hvoraf 450 mill. $ vil kræve udenlandsk finansiering.

Den nødvendige fremmede *valuta* påregnes stillet til rådighed af den internationale genopbygningsbank og den amerikanske export-importbank, der allerede har godkendt lån på tilsammen 119 mill. $ til 8 forskellige projekter, og som for tiden overvejer en række andre låneandragender.

Med den nødvendige udenlandske kapital så vidt sikret, bliver hovedproblemet at skaffe dækning for de *indenlandske udgifter*. Dette vil ske gennem opkrævning af en tillægsindkomstskat på 15 % af alle indkomster over 10.000 cruzeiros. I løbet af 5-års-perioden 1952–56 skal denne skat efter beregningerne indbringe godt 10 milld. cruzeiros. I virkeligheden er der snarest tale om en slags tvangslån, idet det er meningen, at skatteyderne, når de 5 år er gået, skal have udleveret 20-årige 5 %-statsobligationer med et pålydende på 125 % af de indbetalte skattebeløb. Yderligere tvangslån vil blive opkrævet hos aktieselskaber, sparebanker o. l. institutioner.

Selv om den nødvendige indenlandske finansiering således skulle være i orden, er alle vanskeligheder dog ikke dermed bragt ud af verden. Spørgsmålet er, om de højere skatter vil reducere forbruget tilstrækkelig stærkt, således at der ikke som følge af den planlagte investeringsforøgelse bliver tale om en nettostigning i *den totale efterspørgsel* efter produktionsfaktorer og dermed om en yderligere forøgelse af det allerede eksisterende inflationspres. I hvert fald indtil det tidspunkt, hvor investeringerne begynder at give resultat i form af større tilførsler til markedet af landbrugs- og industriprodukter, må der regnes med betydelige vanskeligheder.

22.4.1953.

LITTERATUR

Erik Bach: „Latin-Amerika". Udgivet af Institutet for Historie og Samfundsøkonomi. 1950. (Indeholder bl. a. en fremstilling af den økonomiske udvikling i Brasilien op til 1948–49.)

World Economic Report, 1951–52. Preliminary Edition. March 1953. Udgivet af United Nations.

New York Herald Tribune. Special Section on Brazil. March 1953.

Løbende statistiske oplysninger findes i:

International Financial Statistics. Udgivet månedligt af International Monetary Fund.

Monthly Bulletin af Statistics. Udgivet månedligt af United Nations.

Federal Reserve Bulletin. Udgivet månedligt af Federal Reserve System. Washington.

TRÆK AF BRITISK KOLONIPOLITIK EFTER DEN ANDEN VERDENSKRIG

Af HELGE LARSEN

I årene efter Den anden Verdenskrig er det britiske verdensrige blevet væsentligt reduceret. Transjordanien, som Storbritannien fik overdraget som mandatområde efter Den første Verdenskrig, blev uafhængigt i 1946, og Palæstina, der ligeledes var mandatområde, overlod Storbritannien i 1948 til jøder og arabere. Burma opnåede uafhængighed i 1948, og endelig frigjorde Eire sig i 1949 for de sidste svage bånd, der statsretligt bandt det til Storbritannien.

I samme tidsrum er den officielle betegnelse for det britiske verdensrige ændret to gange. Ved Den anden Verdenskrigs afslutning var betegnelsen endnu *The British Empire,* men kort efter ændredes den til *The British Commonwealth* og i 1948 til *The Commonwealth of Nations,* ofte anvendt i den forkortede form *The Commonwealth.* Denne ændring afspejler efterkrigsårenes udvikling frem mod de britiske oversøiske områders ligestilling med Storbritannien. Aversionen mod imperialismen førte til, at ordet *Empire* erstattedes med *Commonwealth,* og da Union of India, Pakistan og Ceylon i 1947–48 havde fået dominion-status, måtte *British* forsvinde som adjektiv til *Commonwealth.* Denne udvikling førtes videre på Commonwealth-konferencen i London april 1949, hvor India anerkendtes som en suveræn uafhængig *republik* inden for The Commonwealth; den britiske konge akcepteredes dog af India som symbol på The Commonwealths frie sammenslutning af uafhængige medlemmer. Endvidere afskaffede Canada i 1949 og Union of South Africa i 1950 appel fra deres højesteret til Storbritanniens Privy Council.

To hovedlinjer træder da frem i efterkrigsårenes udvikling inden for dominion-gruppen i The Commonwealth. Den tidligere praksis, at dominionstatus kun blev givet til områder, hvis befolkning aldeles overvejende var af europæisk afstamning, er blevet brudt, og dominions nærmer sig hurtigt såvel reelt som formelt den fulde suverænitet. Gruppen består nu af *Commonwealth of Australia, Canada, Ceylon, New Zealand, Pakistan, Union of South Africa* og *Union of India.* New Foundland, der under depressionen i 1930'erne gik over fra dominion- til koloni-status, indlemmedes i 1949 efter en folkeafstemning som provins i Canada.

Som følge af Burmas udtræden af The Commonwealth og Indias, Pakistans og Ceylons overgang til dominions er det egentlige britiske koloniområde ind-

skrænket betydeligt. Det omfatter nu *i Asien:* kolonierne Aden (byen og den nærmeste omegn), Cypern, North Borneo, Sarawak, Singapore og Hong Kong og protektoraterne Aden og Brunei samt Federation of Malaya; *i Afrika:* kolonierne Basutoland, Gambia, Gold Coast med Togoland, Kenya, Mauritius, Nigeria med British Cameroons, St. Helena med Ascension og Trista da Cunha, Seychellerne, Sierra Leone og Zanzibar, formynderskabsområdet Tanganyika, protektoraterne Bechuanaland, Swaziland, Northern Rhodesia, Nyasaland, British Somaliland og Uganda, det britisk-ægyptiske kondominium over Anglo-Egyptian Sudan og den helt selvstyrende koloni Southern Rhodesia; *i Amerika:* kolonierne Bahama-øerne, Barbados, Bermuda, British Guiana, British Honduras, Falkland-øerne, Jamaica, Leeward Islands, Trinidad, Tobago og Windward Islands; *i Australasien:* kolonierne Fiji-øerne og Salomon-, Gilbert-, Ellice-, Tonga- og Pitcairn-øerne (5 sidste øgrupper sammenfattende under betegnelsen Pacific Islands) og det fransk-britiske kondominium over øgruppen New Hebrides, og *i Europa:* kolonierne Gibraltar og Malta.

Baggrunden for udviklingen i koloniområdet.

I selve kolonierne og i forholdet mellem kolonierne og Storbritannien er der i efterkrigsårene foregået en hurtig udvikling, som tilsigter en højere levefod for koloniernes beboere, større politisk selvstændighed for dem og øget økonomisk forbindelse mellem dem og Storbritannien. Bevæggrundene hertil har været mangeartede.

I forbindelse med og som følge af den stærke vækst i nationalfølelsen i de tidligere koloniområder, som efter Den anden Verdenskrig har opnået uafhængighed, er der i så at sige alle britiske kolonier vokset krav frem om national og politisk selvstændighed. Medvirkende hertil har været den kommunistiske propaganda mod imperialismen og de imperialistiske magter, og som modtræk mod den og ud fra ønsket om at bevare den størst mulige indflydelse i kolonierne har Storbritannien imødekommet mange af de rejste krav.

Ligeledes har radikaliseringen af det britiske vælgerkorps, specielt Labours vælgere, under og efter krigen været af betydning. Labours venstrefløj lagde ikke skjul på sin fordømmelse af den gamle kolonipolitik; Attlee-regeringens koloniministre Creech Jones og James Griffith har mere forsigtigt givet udtryk for det samme. Endog „The Times" konstaterede et par år efter krigen, at det gamle koloniherredømmes tid var forbi. De Konservative gav som opposition udtryk for en del betænkelighed ved Labours politik over for kolonierne, men modsatte sig den ikke på de afgørende punkter, og nogen principiel forskel har der ikke været på Attlee- og Churchillregeringens beslutninger på dette område.

De Forenede Nationer har også tilskyndet til reformer i kolonierne. Dels ligger det i selve FN-pagten, at ikke-selvstyrende områder skal hjælpes frem mod selvstyre, dels har de nye asiatiske og afrikanske stater, der er medlemmer af FN, set det som en af deres vigtigste opgaver at presse på for at få kolonistyret afskaffet i så vid udstrækning som muligt, og endelig har FN's planer for teknisk hjælp til underudviklede lande med kraftig støtte i „Point Four"

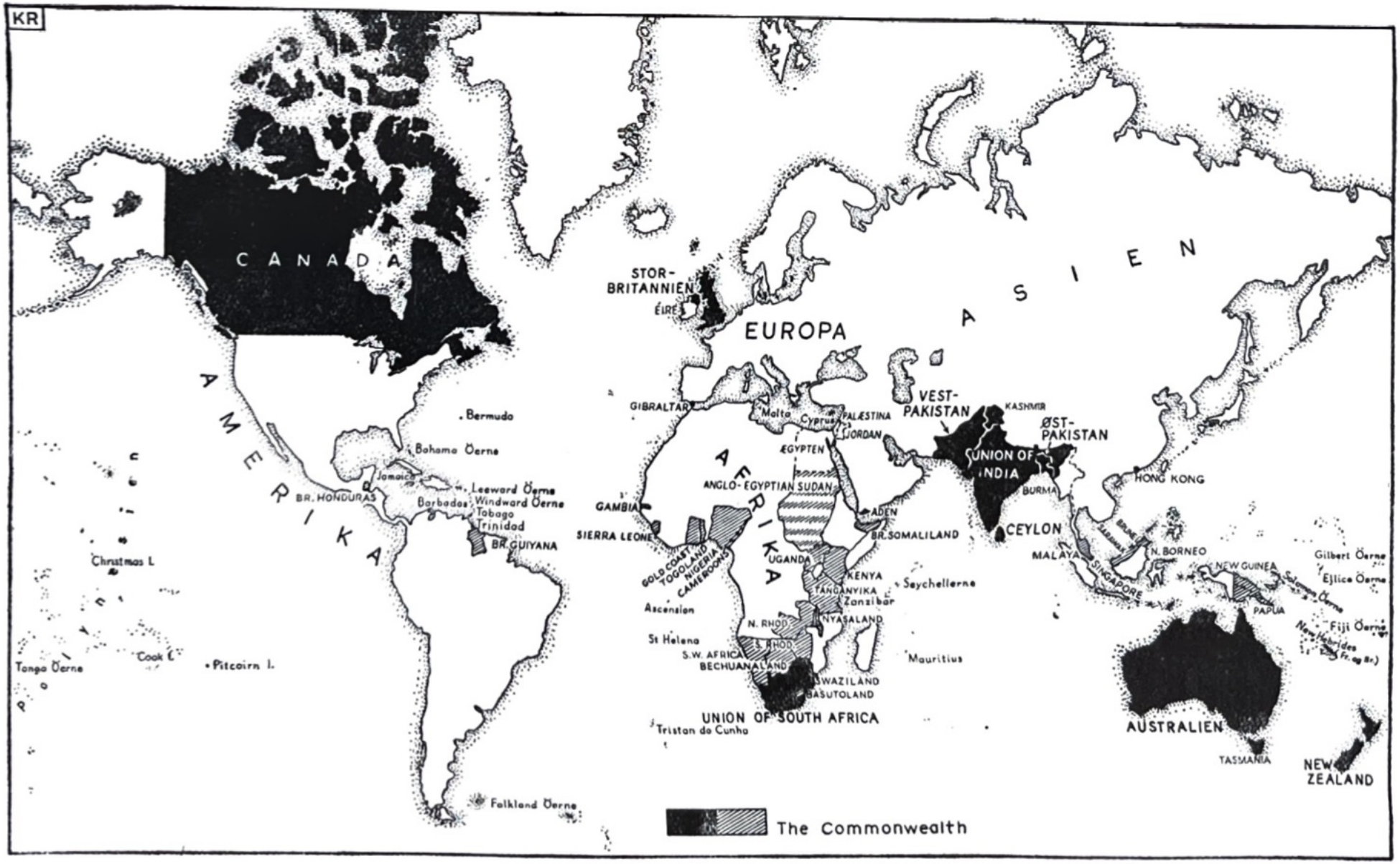
KR
CANADA
STOR-
BRITANNIEN
ÉIRE
EUROPA
ASIEN
AMERIKA
AFRIKA
AUSTRALIEN
NEW
ZEALAND
GIBRALTAR
Malta
Cyprus
PALÆSTINA
JORDAN
ÆGYPTEN
VEST-
PAKISTAN
KASHMIR
ØST-
PAKISTAN
UNION OF
INDIA
BURMA
HONG KONG
CEYLON
MALAYA
SINGAPORE
BRUNEI
N. BORNEO
NEW GUINEA
PAPUA
Gilbert Øerne
Ellice Øerne
Fiji Øerne
ANGLO-EGYPTIAN SUDAN
ADEN
BR. SOMALILAND
GAMBIA
SIERRA LEONE
GOLD COAST
TOGOLAND
NIGERIA
CAMEROONS
UGANDA
KENYA
TANGANYIKA
Zanzibar
Seychellerne
NYASALAND
N. RHOD.
S. RHOD.
S.W. AFRICA
BECHUANALAND
SWAZILAND
BASUTOLAND
UNION OF SOUTH AFRICA
Tristan da Cunha
St Helena
Ascension
Mauritius
Bermuda
Bahama Øerne
Jamaica
Leeward Øerne
Windward Øerne
Barbados
Tobago
Trinidad
BR. HONDURAS
BR. GUIYANA
Falkland Øerne
Christmas I.
Cook I.
Pitcairn I.
Tonga Øerne
TASMANIA
The Commonwealth

i præsident Trumans „bold program" trukket britiske hjælpeprogrammer med sig.

Strategiske hensyn har også spillet en vis rolle, idet tabet af militære positioner omkring det østlige Middelhav søges erstattet med baser i de østafrikanske kolonier, hvad der for dem medfører reform- og udbygningsplaner.

Storbritanniens finansielle vanskeligheder efter Den anden Verdenskrig skabte særlige problemer for denne politik. 31. december 1938 udgjorde Storbritanniens aktiver i udlandet 3,545,000,000 pund sterling. I krigsårene tæredes der på dem til finansiering af krigsførelsen, så de i 1946 var reduceret til 2,329,000,000 pund sterling. Desuden havde udlandet under krigen oparbejdet et tilgodehavende i Storbritannien på ca. 4,000,000,000 pund sterling. Alt i alt var Storbritanniens finansielle stilling over for udlandet således forringet med rundt regnet 5,200,000,000 pund sterling, hvortil yderligere kom gældsstiftelse under „lend and lease"-programmet, som premierminister Attlee ved Japans kapitulation i august 1945 anslog til 1,200,000,000 pund sterling.

I efterkrigsårene likvideredes der yderligere aktiver i udlandet. Britisk ejede jernbaner i Sydamerika gik i vid udstrækning over til de respektive sydamerikanske stater, og de derved frigjorte britiske kapitaler anvendtes til indkøb af levnedsmidler og råvarer. I de østeuropæiske stater blev britisk ejede kapitaler nationaliseret uden væsentlig erstatning; det samme var tilfældet i Burma, og ved Den kinesiske Folkerepubliks nationaliseringer gik yderligere kapitaler tabt. Sidst har Storbritannien set sine aktiver i Persien blive nationaliseret. Erstatningsspørgsmålet er her stadig uafgjort, men fuld erstatning bliver der i alle tilfælde ikke tale om. Trods alle vanskeligheder har Storbritannien dog i efterkrigsårene investeret nye kapitaler i udlandet, men alligevel er nedgangen i aktiver fortsat. Den seneste opgørelse fra Bank of England giver følgende tal: Pr. 31. december 1948 ialt 1,967,000,000 pund sterling, pr. 31. december 1949 ialt 2,037,000,000 pund sterling og pr. 31. december 1950 ialt 2,020,000,000 pund sterling. Ved opgørelsen for 1949 og 1950 må dog tages i betragtning, at pundets devaluering september 1949 har medført en nominel stigning; bortelimineres den, bliver tallene: For 1949 ialt 1,953,000,000 pund sterling og for 1950 ialt 1,936,000,000 pund sterling.

For at fuldstændiggøre billedet må tilføjes, at Storbritannien i efterkrigsårene har optaget lån i Canada og USA, og at en del af den modtagne Marshallhjælp er lån, der skal betales tilbage. I modsat retning virker det, at de tilgodehavender, som udlandet under krigen havde oparbejdet i Storbritannien, er reduceret en del, men til trods for dette har Storbritannien en samlet gæld til udlandet på mere end det dobbelte af sine udenlandske aktiver. Heri ligger forklaringen på den britiske restriktionspolitik og eksportoffensiv i efterkrigsårene.

Den økonomiske side af kolonipolitikken.

En logisk konsekvens af betalingsvanskelighederne måtte blive forsøg på at lade kolonierne levere en række varer, som tidligere var købt mod fremmed valuta. Det er blevet gjort i tiden efter krigen ved i den udstrækning, kolonierne

var leveringsdygtige, at dirigere køb af importkontrollerede varer til kolonierne. På længere sigt og i et videre perspektiv har Storbritannien dernæst søgt at udvikle koloniernes produktionsevne og derved øge deres leveringsmuligheder. Karakteristisk er det i den forbindelse, at medens britisk investering i dominions er gået tilbage i efterkrigsårene fra 921,000,000 pund sterling i 1946 til 856,000,000 pund sterling i 1950, så er den steget i kolonierne i samme tidsrum fra 246,000,000 pund sterling i 1946 til 276,000,000 pund sterling i 1950. Udviklingen for de enkelte koloniområder ses af følgende liste:

Engelske investeringer i kolonierne.

	1946	1950
Britisk Vestafrika	49,000,000	44,000,000
Anglo-Egyptian Sudan	12,000,000	11,000,000
Britisk Østafrika	19,000,000	24,000,000
Britisk Centralafrika	69,000,000	92,000,000
Malaya	64,000,000	69,000,000
Britisk Vestindien	18,000,000	28,000,000
Andre	15,000,000	8,000,000
	246,000,000	276,000,000

Opgørelsen for 1950 er den senest foreliggende fra Bank of England. Da mange planer for udviklingen af kolonierne først rigtig er kommet i gang i de sidste to-tre år, er investeringerne ved udgangen af 1952 sandsynligvis væsentligt højere.

Ud over denne investering ad den normale lånevej har Storbritanniens regering ydet kolonierne væsentlig finansiel hjælp. For tidsrummet fra 1. april 1946 til 31. december 1951 er den opgjort til 111,477,393 pund sterling som gave eller afskrevne tilgodehavender og 3,218,048 pund sterling som lån. Af det samlede beløb er ca. 6,000,000 pund anvendt til dækning af krigsskader på Malta, ca. 12,000,000 pund til interne sikkerhedsforanstaltninger i Malaya, Afrika og Vestindien, ca. 8,000,000 pund til de militære styrker i Malaya og ca. 10,000,000 pund til militær administration i Det Fjerne Østen. Restbeløbet er for største delens vedkommende anvendt gennem *Colonial Development Corporation.*

Dette organ blev oprettet i 1948 i henhold til *The Colonial Development and Welfare Act* af 1945, der var en videreførelse af en lov af samme navn fra 1940. Krigsårene havde imidlertid hindret, at den blev udnyttet i større grad. Ved 1945-loven stilledes 120,000,000 pund sterling til rådighed for udvikling af kolonierne, og i 1949 øgedes beløbet til 140,000,000 pund sterling. Colonial Development Corporation (CDC) består af formand, næstformand og mindst 4 og højest 10 medlemmer, alle udnævnt af koloniministeren. Dens opgave er at undersøge, udforme og gennemføre projekter, der kan nyttiggøre og udvikle koloniernes ressourcer. Beløbet, som står til rådighed, er et fond, på hvilket CDC kan trække de nødvendige beløb, der ydes som lån til de igangsatte projekter. CDC's opgave er at supplere det private initiativ, ikke at erstatte det, og det arbejder ofte sammen med kommercielle foretagender på

stedet. For at lette administrationen har CDC 5 regionale råd, bestående af personer med særlig viden og erfaring, til at overvåge arbejdet i kolonierne. De dækker de 5 områder: Vestindien, Vestafrika, Centralafrika, Østafrika og Det Fjerne Østen. De har en relativ selvstændig stilling inden for de generelle linjer, der er afstukket af CDC, og deres væsentligste opgave er at efterprøve forelagte projekter og lede iværksættelsen af dem.

Da Colonial Development Corporation blev oprettet, forelå der udformet en mængde projekter. Adskillige af dem var meget fantasifulde og blev sorteret fra, idet CDC fra begyndelsen fulgte det princip kun at godkende planer, der kunne forventes at øge mængden af levnedsmidler eller spare Storbritannien for indkøb i dollarslande, og kun sådanne planer, som kunne ventes at give udbytte i løbet af 2–3 år. Ved udgangen af 1951 havde CDC 53 projekter under arbejde, og der var bevilget 35,729,294 pund sterling til dem. Grupperet efter projekternes art fordelte de sig således:

	Antal	Kapital	%
Landbrug	16	9,628,350	27,0
Dyrisk produktion	3	2,716,000	7,6
Fabrikker	6	4,412,000	12,4
Fiskeri	4	978,500	2,7
Skovbrug	4	3,934,361	11,0
Hoteller	2	210,000	0,6
Minedrift	5	3,171,000	8,9
Andre	13	10,679,083	29,8
	53	35,729,294	100,0

De vigtigste af projekterne var følgende: i Afrika: produktion af spiseolie i Østafrika, vej- og transportanlæg samt vidjedyrkning i Tanganyika, hotelbyggeri ved Victoriasøen i Uganda, cementfabrikker i Northern Rhodesia, savværker i Nigeria, opdyrkning af jord og anlæg af nye landsbyer ved Nigerfloden, kvægfarme i Bechuanaland, moderniseret fiskeri i Atlanterhavet i forbindelse med kølehuse i Gibraltar og Lagos (Nigeria), risdyrkning i Gambia, sækkefabrik og bomuldsspinderi i Nigeria og nyplantning af skov i Swaziland; i Amerika: guld- og tømmerproduktion i British Guiana, kakao- og banandyrkning, konservesfabrik og hotelbyggeri i British Honduras, cementfabrik i Trinidad, citronplantager, konservesfabrikker, kølelagre i British West Indies, elværk på St. Vincent, konservesfabrik til behandling af havskildpadder på Grand Cayman, lynfrysningsanlæg til fisk på Falklandsøerne og sælfangst i Sydatlanten; i Asien: el-værker, boliger, kakaoplantager og palmeoliefabrikker i Malaya og gummi- og manillahamp-produktion på North Borneo.

En stort anlagt plan for fjerkræavl i Gambia (med en årlig produktion på 20,000,000 æg og 1,000,000 lbs hønsekød) måtte på grund af sygdom blandt hønsene opgives i 1951 med et tab på 800,000 pund sterling. Kritik i forbindelse dermed af CDC's leder lord Trefgarne medførte, at han afløstes af lord Reith.

CDC's samlede tab udgjorde ved udgangen af 1951 4,500,000 pund sterling. Det indebar dog ikke, at planer til så stort et beløb var blevet opgivet, men at

adskillige projekter havde givet underskud, indtil de var kommet rigtigt i gang. Tabet vakte dog betydelig kritik, og fra 1952 har koloniministeren fulgt den regel, at han kun akcepterer indstillinger om nye projekter fra CDC, for så vidt vedkommende kolonis regering eller private selskaber i kolonien eller Storbritannien deltager i risikoen.

Et andet og meget større tab, ialt 36,500,000 pund sterling, er lidt på jordnødprojektet i Østafrika, men det bærer *Overseas Food Corporation* ansvaret for. Planen om at dyrke jordnødder i stor stil i Østafrika dukkede op umiddelbart efter krigen, da mangelen på vegetabilske olier var katastrofal, og sattes i værk i 1946. Tanken var i løbet af 5 år at rydde og opdyrke 80 „dyrkningsenheder" à 30,000 acres i Tanganyika, 17 i Northern Rhodesia og 10 i Kenya, ialt 3,210,000 acres. Jordnødder skulle være eneste afgrøde, og man håbede i 1950–51 at nå op på en høst af 600,000 tons, der senere ventedes at stige til 800,000 tons. Koloniministeriet satte projektet i gang, og i 1948 overdroges ledelsen af det til Overseas Food Corporation. Det viste sig imidlertid hurtigt, at planen ikke kunne overholdes; man fik ikke ryddet de planlagte arealer, og udbyttet af de tilsåede arealer svarede ikke nær til forventningerne. Man forsøgte med andre afgrøder som solsikker, men det gav ikke bedre resultat. Ikke engang 10 % af det planlagte areal var under dyrkning i 1949–50, og udbyttet var kun 6–7,000 tons, ca. 1 % af, hvad man havde håbet. Med udgangen af 1951 blev planen derfor helt opgivet med det ovenfor nævnte tab på 36,5 mill. pund sterling. Et lille område dyrkes dog fortsat som en art forsøgsstation under koloniministeriets ledelse.

I de første efterkrigsår førtes der forhandlinger mellem Attlee-regeringen og de sukkerproducerende britiske kolonier om en regulering af sukkerrørsdyrkningen. Problemet var her ikke at sætte produktionen op, idet den under krigen havde ligget meget højt under de daværende gode afsætningsforhold, men at hindre et ødelæggende prisfald, når sukkerforsyningerne blev mere normale, hvad der antoges at ville indtræffe efter 1950. Den britiske regering var inde på tanken om en socialisering af hele sukkerproduktionen i kolonierne, men herimod protesteredes der kraftigt af British West Indies. I 1951 undertegnedes der en 8-årig aftale mellem Storbritannien og de sukkerproducerende kolonier samt de to sukkerproducerende dominions, Australia og Union of South Africa. I henhold til denne aftale fastsattes den årlige sukkereksport fra sukkerproducerende områder inden for The Commonwealth til 2,375,000 tons, heraf 900,000 tons fra British West Indies og British Guiana, 600,000 tons fra Australia, 470,000 tons fra Mauritius, 200,000 tons fra Union of South Africa, 170,000 tons fra Fiji-øerne, 25,000 tons fra British Honduras og 10,000 tons fra østafrikanske kolonier. Storbritannien og New Zealand forpligtede sig til årligt at aftage 1,643,000 tons til en fast pris, for 1952 fastsat til 38 pund 10 sh. pr. ton. Prisen kan reguleres år for år samtidig med den forlængelse af traktaten på 1 år ad gangen, som er forudset, for at producenterne stadig kan tilrettelægge produktionen over en 8-årig periode.

Den seneste plan for udvikling af de britiske koloniers erhvervsliv er den såkaldte Colombo-plan, udformet på konferencer i Colombo på Ceylon. Den trådte i kraft 1. juli 1951 og forudser en investering på 1,868,000,000 pund

sterling i perioden 1951–57 i Union of India, Pakistan, Ceylon, Malaya, British North Borneo og Sarawak, d. v. s. The Commonwealths sydøstasiatiske del. Investeringskapitalen stilles til rådighed af Storbritannien, Canada, Australia og New Zealand. Hovedparten skaffes af de nævnte staters regeringer, en mindre del af private selskaber.

Den del af planen, der omfatter de tre dominions, Union of India, Pakistan og Ceylon, skal ikke omtales her. For de 3 koloniområder, Malaya, Sarawak og North Borneo, ser planen således ud:

Investering	Federation of Malaya	Singapore	North Borneo	Sarawak	Ialt
Landbrug	10,900,000	400,000	1,000,000	700,000	13,000,000
Transport og samfærdsel .	10,800,000	7,100,000	1,700,000	1,500,000	21,100,000
Brændsel og kraft	10,000,000	9,900,000	—	200,000	20,100,000
Industri	200,000	—	—	—	200,000
Sociale goder	12,800,000	35,600,000	2,500,000	2,100,000	49,500,000
	44,700,000	53,000,000	5,200,000	4,500,000	107,400,000

I Federation of Malaya skal der ryddes jungle for at skaffe plads til nye mindre brug; ris- og gummiproduktionen skal udvides, og mulighederne for andre afgrøder undersøges, så landet kan blive mindre afhængig af konjunktursvingninger. Veje, jernbaner og telefonforbindelser skal udbygges, og el-kraftstationer anlægges. Tinminerne har i de senere år ofte måttet reducere produktionen på grund af mangel på el-kraft. I Singapore skal havnen udbygges, en international lufthavn anlægges, kraftværker udbygges, vandforsyningen forbedres, boligbyggeriet øges, og skoler og hospitaler opføres. I North Borneo vil beløbet væsentligst medgå til genopbygningen efter krigen, en del skal dog anvendes til forbedring af landbrug og samfærdsel. I Sarawak skal der sættes ind mod en ødelæggende erosion, samfærdselen udbygges, og der skal foretages undersøgelser for at konstatere koloniens reserver af mineraler. Kolonien Brunei, der ligger i det sydøstasiatiske område, omfattes ikke af Colombo-planen, idet dens olieindtægter giver den finansielle muligheder for selv at gennemføre et udviklingsprogram.

Som et lille eksempel på atomforskningens indflydelse på kolonipolitikken skal nævnes, at koloniministeriet i 1949 udstedte bekendtgørelse om, at det var villig til at købe al den uraniumholdige malm, der måtte blive fremdraget i kolonierne, og at det om fornødent ville bistå med lån og anden hjælp ved udvinding. Først i 1952 har det givet resultat, idet der er fundet uraniumlejer i Nigeria; udvinding er dog endnu ikke påbegyndt, og lejerne synes ikke at være nær så righoldige som uraniumminerne i Belgisk Congo.

Alle de her nævnte planer har i det store og hele taget sigte på at udvikle koloniernes produktion af råvarer og levnedsmidler. „The Colonial Development and Welfare Act" forudsætter imidlertid også, som navnet siger, at der anvendes beløb til sociale foranstaltninger. De administreres af koloniministeriet og forskellige nævn under dette og anvendes til skolebyggeri – både elementære og højere skoler –, hospitaler, hygiejne, udryddelse af smittebærende insekter – malariaen

er eksempelvis blevet udryddet i Britisk Somaliland –, forbedret vandforsyning og til legater og studieophold for unge studerende fra kolonierne; denne sidste gren af velfærdsarbejdet er i de sidste par år blevet overladt til British Council. I 1950 var antallet af studenter fra kolonierne, der studerede i Storbritannien, ca. 4,000, deraf ca. 2,200 fra de afrikanske kolonier. Der foreligger ingen samlet opgørelse over, hvor store beløb, der er anvendt til velfærdsforanstaltninger i kolonierne siden krigen, men de ligger antagelig omkring 35–40,000,000 pund sterling.

Som følge af den begyndende industri i visse af kolonierne, selvstændighedstrangen hos de indfødte og den kommunistiske propaganda blandt dem er der i efterkrigsårene i flere kolonier vokset en fagforeningsbevægelse frem, ledet af de indfødte. Adskillige strejker er forekommet; særlig omfattende var en strejke i 1948–49 i de vestafrikanske kolonier. Den syntes at være inspireret af visse kommunistiske ideer, idet flere af fagforeningslederne agiterede for en efter sovjetmønster opbygget organisering af kolonierne. Den britiske regering lagde principielt ikke hindringer i vejen for fagforeningsbevægelsen; dog greb den ind over for den nævnte strejke i Vestafrika, da den medførte uroligheder; men den stræbte efter – med bistand fra den britiske fagforeningsbevægelse – at lede fagbevægelsen i kolonierne ind i det traditionelle britiske spor, således at fagforeningerne koncentrerede sig om rent faglige opgaver og lod politiske spørgsmål ligge.

Den politiske udvikling i kolonierne.

I september 1948, da nyordningen af Burmas, Palæstinas, Union of Indias, Pakistans og Ceylons stilling var tilendebragt, erklærede finansminister Stafford Cripps i underhuset, at det var regeringens politik at fremme den økonomiske og politiske udvikling i kolonierne mest muligt og hurtigst muligt. Rækkefølgen burde være den her nævnte, først økonomiske, så politiske fremskridt. Det lykkedes dog ikke at overholde den angivne rækkefølge; de politiske kræfter i kolonierne var mange steder for stærke til, at man kunne vente med at imødekomme dem, indtil den økonomiske reformpolitik var lagt i faste rammer. Rækkefølgen kunne derfor blive den modsatte af det planlagte, og tit gik økonomiske og politiske reformer side om side.

Politiske reformer i Britisk Vestindien.

Eet område var der dog, hvor den Stafford Cripp'ske plan kunne følges, nemlig i Britisk Vestindien, hvor den politiske udvikling efter krigen har været roligere end i nogen anden britisk koloni. De økonomiske reformer er her som nævnt under udførelse, og turen kommer nu til de politiske, der er meget grundigt forberedte.

Allerede i krigens sidste periode havde den konservative koloniminister Oliver Lyttelton planlagt reformer. I 1946 mødtes repræsentanter for Leeward- og Windward-øerne i St. Kitts og udformede en resolution om en union af de mange småøer, der findes i de to øgrupper. Foranlediget heraf indkaldte Labours

koloniminister Creech Jones i 1947 til en konference i Montego Bay på Jamaica med repræsentanter ikke blot for Leeward- og Windward-øerne, men også for British Guiana, British Honduras, Jamaica, Barbados, Trinidad og Tobago, og her opnåedes enighed om det ønskelige i oprettelsen af en federation af de deltagende kolonier, samtidig med at der oprettedes en toldunion, federal ordning af trafikken mellem øerne og andre federale foretagender, der kunne medvirke til at skabe en fælles samfundsfølelse inden for de britiske besiddelser i og omkring Det caribiske Hav. Som navn for den planlagte sammenslutning anbefaledes „Caribbean Federation".

Udformningen af unionen blev overladt til en kommission med guvernør Hubert Rance som formand, og dens udkast til en forfatning overvejes nu i de enkelte koloniers repræsentative råd. Efter udkastet skal unionen have en lovgivende forsamling, bestående af et senat med 2 repræsentanter for hver enkeltstat (koloni), dog kun 1 fra Montserrat, og et House of Assembly med 50 medlemmer, fordelt på enkeltstaterne efter folketal. Til det første valg skal valgretten være som den nu er i de enkelte kolonier, derefter skal der indføres almindelig valgret med 21 års valgretsalder. Den udøvende myndighed tillægges et Council of State, hvis leder, premierministeren, udpeges af House of Assembly. Han udvælger blandt dets medlemmer 7 medlemmer til Council of State, til hvilket generalguvernøren yderligere udpeger 6, af hvilke højest 3 må være embedsmænd. Generalguvernøren er præsident for Council of State. Generalguvernøren skal almindeligvis følge rådets beslutninger, men kan dog tilsidesætte dem i sager, der angår forsvar, udenrigspolitik og federationens finansielle stabilitet. Finansielle love skal på Council of State's ansvar indbringes i House of Assembly. Vedtagne love underskrives af generalguvernøren, men love, der angår forsvar, udenrigspolitik og finansiel stabilitet, kan han dog forelægge den britiske regering til godkendelse, ligesom den kan lovgive for federationen på disse områder ved Orders in Council.

Man vil se, at dette udkast i store træk er bygget over britisk parlamentarisk praksis, og således at det kan gøres fuldt parlamentarisk ved tid efter anden at reducere generalguvernørens og dermed den britiske regerings indflydelse. Federationen vil derved blive fuldt selvstyrende, så den kan overgå til dominionstatus, hvad der netop i bemærkningerne til udkastet er opstillet som endemål for det politiske reformarbejde.

Ved opdelingen af opgaverne mellem federationen og enkeltstaterne har udkastet i det væsentlige taget den australske forbundsforfatning som forbillede. Forbundsanliggender er udenrigspolitik, forsvar, valutakontrol og optagelse af lån i udlandet; opgaver for federation og enkeltstater i fællesskab, dog således at federationens beslutninger er afgørende, hvis enighed ikke opnås, er bankvæsen, møntvæsen, straffelove, ægteskabslovgivning, indvandring, industriel lovgivning, fagforeningslove, postvæsen og land-, sø- og lufttrafik; opgaver herudover henhører under enkeltstaterne.

Medens forhandlingerne om forbundsforfatningen er foregået, har den politiske udvikling i de enkelte kolonier i Britisk Vestindien imidlertid ikke ligget stille. Flere af dem som Trinidad, British Guiana, Jamaica og British Honduras har allerede forfatninger, der i det væsentlige svarer til den foreslåede forbunds-

forfatnings bestemmelser. En vis radikalisering i vælgernes indstilling har kunnet spores efter krigen, men i alle kolonier er det store flertal for fortsat tilknytning til Storbritannien, især da forfatningsudkastet nu åbner udsigt til dominionstatus. På Trinidad har et Home Rule-parti haft betydelig fremgang, men det er stadig langt fra flertallet.

Britisk Vestafrika.

Den linje frem mod selvstyre, som Storbritannien har fulgt i Vestindien, er i det store og hele også fulgt i andre kolonier, dog selvfølgelig tilpasset efter hver enkelt kolonis særlige forudsætninger. I Britisk Vestafrika er stammehøvdingenes deltagelse i administrationen ophævet, og i stedet er der kommet folkevalgte råd, dog ikke valgt ved almindelig valgret, men alligevel med så vide rammer for valgretten, at ikke blot europæere og europæisk dannede negre, men et bredt udsnit af befolkningen deltager i valgene. I de 4 kolonier, Gold Coast, Nigeria, Sierre Leone og Gambia, der udgør Britisk Vestafrika, har de indfødte nu flertallet i de lovgivende råd og i de udøvende organer; generalguvernøren har dog vetoret.

Særlig hurtig har udviklingen været i Gold Coast-kolonien. Her dukkede i 1949 en i Storbritannien og USA uddannet højtbegavet neger *Kwame Nkruma* op som leder af *Gold Coast Convention People's Party,* som krævede dominionstatus i løbet af et år. Da kravet ikke blev imødekommet, iværksatte Nkruma en ulydighedskampagne, hvorefter han arresteredes og idømtes et års fængsel. Det røre, han havde vakt, fremskyndede imidlertid de britiske forfatningsplaner, og i 1950 indførtes en af 75 indfødte og 9 europæere bestående lovgivende forsamling med lovgivningsmyndighed i alle anliggender, dog med vetoret for guvernøren, og et eksekutivråd med 8 indfødte og 3 europæiske medlemmer og med guvernøren som formand. Eksekutivrådet skulle fungere som kabinet. I 1951 holdtes valg efter den nye forfatning, og det resulterede i en overvældende sejr for Nkrumas parti, hvorefter han blev løsladt og indtrådte som medlem af eksekutivrådet som „leder af regeringsanliggender". I 1952 ændredes forfatningen igen, således at guvernøren erstattedes som leder af eksekutivrådet med en premierminister, hvortil Nkruma udpegedes. Denne sidste forfatningsændring hilstes af den lovgivende forsamling som „et skridt yderligere frem mod fuldt selvstyre inden for The Commonwealth", med andre ord dominionstatus.

Så vidt det er muligt at lodde Storbritanniens planer for Vestafrika, synes det imidlertid ikke at være tanken at give en enkelt af kolonierne dominionstatus, men at etablere en federation af de 4 kolonier og så eventuelt engang lade den blive dominion. I hvert fald erstattedes det af de fire guvernører bestående *West African Council* i 1951 med en *West African Inter-Territorial Conference,* bestående af 2 indfødte repræsentanter for hver koloni og med guvernøren i Nigeria som formand. Hensigten med dette nye samarbejdsorgan er at give den indfødte befolkning indseende i og medindflydelse på styrelsen af Britisk Vestafrika. Det har dog ikke svækket Gold Coast-koloniens krav om dominion-status.

Britisk Østafrika.

Mellem de tre kolonier Kenya, Uganda og Tanganyika i Østafrika søger Storbritannien også etableret et nærmere samarbejde. I 1948 oprettedes således en fælles Assembly og High Commission for dem og senere en fælles højesteret; men hverken den fælles Assembly eller de lovgivende råd i de 3 kolonier har folkevalgte repræsentanter. Medlemmerne i rådene falder i to grupper, de officielle, der repræsenterer myndigheder og europæere, og de uofficielle, der repræsenterer den indfødte befolkning; begge grupper udnævnes af generalguvernøren. Indtil 1951 var de officielle repræsentanter i flertal; derefter indførtes ligelig repræsentation for de to grupper. I det udøvende råd har de indfødte først i 1952 fået en repræsentant. Der er således her lang vej frem til selvstyre, men det er dog stillet Tanganyika i udsigt.

I sommeren 1952 rejstes på offentlige møder i Kenya krav om selvstyre og fordrivelse af alle fremmede racer som forudsætning for, at det afrikanske folk kunne føle sig lykkelig og tilfreds. Kenyas regering erklærede derefter officielt, at det fortsat var den britiske regerings mål at fremme koloniens selvstyre inden for rammerne af The Commonwealth, og at det måtte ske under rimelig hensyntagen til alle hovedgrupperne i den østafrikanske befolkning. De afrikanske politiske ledere, som havde rejst selvstyrekravet, lod sig imidlertid ikke stille tilfreds med denne erklæring og oprettede med basis i Kikuyu-stammen hemmelige selskaber, Mau-Mau, der terroriserede de hvide og de indfødte, som forblev loyale mod regeringen. Efter de britiske myndigheders skøn beroede Mau-Mau's styrke på overtro blandt de indfødte og var uden egentlig politisk karakter. Da terroren fortsatte, blev der i efteråret 1952 sat en kraftig britisk militær- og politiaktion ind mod Mau-Mau-bevægelsen.

Britisk Centralafrika.

Britisk Centralafrika omfatter den fuldt selvstyrende koloni *Southern Rhodesia* og de to protektorater *Northern Rhodesia* og *Nyasaland,* der styres af generalguvernører med udøvende og lovgivende råd, hvis medlemmer udnævnes af generalguvernøren, bortset fra nogle få europæere, som vælges af europæere. De indfødte, afrikanerne, er i absolut mindretal i de to råd. I Southern Rhodesia har de ikke stemmeret, og nogle af de hvide her er stemt for en racelovgivning som Union of South Africas.

Økonomisk supplerer de 3 områder hinanden, og tanken om at forene dem var da også allerede fremme før Den anden Verdenskrig. Southern Rhodesia har hidtil svinget mellem ønsket om at få dominion-status og sammenslutning med Northern Rhodesia og Nyasaland; nu går det ind for en federation af de 3 områder. De indfødte i Northern Rhodesia og Nyasaland er absolutte modstandere af både sammenslutning og federation, idet de frygter for, at Southern Rhodesias racepolitik skal blive udvidet til også at gælde dem; de har hidtil været godt tilfreds med den beskyttelse, som det britiske styre gav dem på dette område. Skal de med i en federation, vil de have politisk ligestilling med de hvide; men det vil Southern Rhodesias regering, der helt beherskes af hvide,

ikke gå med til. De hvide udgør i de 3 områder kun 170,000 mod 6,000,000 afrikanere.

Den britiske Labour-regering stillede sig på afrikanernes side, endog så stærkt, at Southern Rhodesias premierminister Godfrey Higgins betegnede dens politik som ren og skær velfærdspolitik over for de sorte. Den nuværende konservative regering i Storbritannien har imidlertid i nogen grad ændret kurs, idet den er gået ind for at overveje et udkast til forbundsforfatning for de 3 områder, ikke fordi den vil prisgive afrikanerne, men fordi den i en federation ser et værn mod indtrængen i Rhodesia og Nyasaland af dr. Malans raceteorier. Skal Southern Rhodesia med i federationen, kan den imidlertid ikke give afrikanerne de politiske rettigheder, de ønsker, og de har også omgående taget afstand fra udkastet til forbundsforfatning og til en vis grad fået støtte fra Labour, der har angrebet de Konservative for at forcere udviklingen. Nye drøftelser skal finde sted i 1953; i mellemtiden synes oppositionen blandt afrikanerne i Northern Rhodesia og Nyasaland at vokse. Northern Rhodesia Africa Congress, der indtil april 1952, da han udvistes, lededes af en i 1938 indvandret litauisk flygtning *Simon Zukas,* har opfordret afrikanernes ledere til at modsætte sig federationen gennem strejker, skattenægtelse og passiv modstand. Foreløbig har disse opfordringer ikke givet større resultat, fordi der ikke var sangbund for dem hos afrikanerne, som har været godt tilfreds med den britiske beskyttelse; men kan Storbritannien ikke bevare denne good-will, når det nu går ind for federationen, er muligheden til stede for, at *afrikanismen,* nationalismen blandt negrene, får tag i afrikanerne i Northern Rhodesia og Nyasaland.

Bechuanaland, Basutoland og Swaziland.

Inden for Union of South Africas område og grænsende op til det ligger de 3 britiske protektorater *Bechuanaland, Basutoland* og *Swaziland.* Union of South Africas premierminister *Danial Malan* har gentagne gange forlangt dem indkorporeret i sin stat og er lige så ofte blevet afvist af den britiske regering, der kategorisk har erklæret, at den ikke vil gå med til nogen ændring i protektoraternes stilling, uden at den er godkendt af deres beboere. Da disse så at sige alle er negre, er det givet, at de ikke ønsker at blive underkastet den sydafrikanske racepolitik. Dog fandt den britiske Labourregering sig foranlediget til at give dr. Malan og hans politik en lille indrømmelse, idet den forviste Bamangwato-stammens høvding *Seretze Khama,* da han i London havde ægtet den britiske sygeplejerske *Ruth Williams.* Hans onkel *Tshekedi Khama,* der havde styret under hans mindreårighed, og stammens ældste billigede den britiske regerings politik, hvilket medførte, at Tshekedi Khamas regering blev bekæmpet af stammens medlemmer med skattenægtelse og passiv modstand.

Anglo-Egyptian Sudan.

Den ægyptiske nationalistiske Wafdist-regerings og kong Faruks krav om ophævelse af det britisk-ægyptiske kondominium over Sudan og Sudans indlem-

melse i Ægypten blev i 1950–51 afvist af den britiske regering, der ikke ville tillade nogen ændring i Sudans stilling, som ikke var godkendt af sudaneserne. Da der fandtes et sudanesisk parti, som ønskede et uafhængigt Sudan, og et andet, der ønskede Sudans tilslutning til Ægypten, blev en ordning først mulig, da general Naguibs regering, som overtog ledelsen i Ægypten efter kong Faruks afsættelse, opgav det ubetingede krav om Sudans indlemmelse. Resultatet blev i efteråret 1952, at Storbritannien og Ægypten lovede Sudan fuldt selvstyre i indre anliggender; når det er gennemført, skal sudaneserne selv afgøre, om de vil være uafhængige eller indgå en eller anden statslig forbindelse med Ægypten. Storbritanniens andel i det politiske herredømme over Sudan vil således efter alt at dømme snart være forbi.

Malayan Federation.

Da Storbritannien efter krigen skulle genoprette sin indflydelse på Malakkahalvøen, arbejdede det i nær forståelse med fyrsterne i sultanaterne, hvilket betød opgivelse af en demokratiserende politik. I 1947 sluttede imidlertid sultanaterne *Johore, Kedah, Kelantan, Negri Sembilan, Pahang, Perak, Perlis, Selangor* og *Trengganu* og de to settlements *Malacca* og *Penang* sig sammen i en federation, hvorefter den demokratiske politik forsigtigt genoptoges. Federationen skulle styres af en højkommissær, bistået af et udøvende og et lovgivende råd, hvis medlemmer udpegedes af højkommissæren. I det lovgivende råd var de uofficielle medlemmer i flertal. Højkommissæren havde dog den endelige afgørelse i alle sager. Hver enkelt stat inden for federationen fik udøvende og lovgivende råd udpeget efter regler som i federationen. Sultanernes indflydelse blev i det væsentlige indskrænket til religiøse forhold. Tendensen i federationens opbygning var således klar: hovedvægten i styrelsen skulle ligge hos de britiske myndigheder og befolkningen, foreløbig fortrinsvis hos de første.

Den politiske udvikling i Malayan Federation er imidlertid først og fremmest blevet præget af en langvarig og blodig kamp mellem britiske styrker og kommunistiske guerillastyrker, fortrinsvis rekruteret blandt den kinesiske befolkning i Malaya. Efter britiske opgivelser ledes guerillastyrkerne af kineseren *Ching Peng,* der under den japanske besættelse af Malaya kommanderede antijapanske partisaner og fra 1948 blev leder af Malayas kommunistparti. Hvor stærk hans guerilla-troppers kommunistiske overbevisning er, lader sig ikke afgøre; adskillige formodninger går ud på, at det ikke så meget er ideologiske overensstemmelser som nøden og elendigheden efter den japanske besættelse, der har givet hans styrker tilgang. Den aktivisering af guerillaen, der mærkedes efter den kommunistiske revolution i Kina, viste imidlertid, at den støttedes af den kinesiske folkerepublik.

I 1948 og 1949 var den britiske administration relativ svag, men i de sidste 3 år har dens modforholdsregler været kraftigere. Der er sat ind på to fronter, militært og med reformer. Ved at føre troppeforstærkninger til Malaya, forene dem og politistyrkerne under en fælles ledelse og oprette en civilgarde er flere og flere af de områder, hvor guerillastyrkerne dominerede, kommet under myndighedernes kontrol. Sammen med den direkte kamp mod guerillaen er der

anvendt tvangsforanstaltninger som kollektive straffe mod landsbyer, der støttede guerillaen, fængselsstraffe for salg eller levering af livsfornødenheder til den, indskrænkning i adgangen til at rejse til udlandet, specielt kommunistiske lande, og tvangsforflytning af beboere i distrikter, som nægtede at samarbejde med myndighederne.

Til de positive forholdsregler hørte bosættelse af personer, som siden den japanske okkupation havde været uden bolig og arbejdsplads, ialt ca. 430,000 såkaldte „squatters", hovedsagelig kinesere, er blevet bosat i løbet af de sidste 2–3 år. Endvidere er der anlagt nye veje i junglen for at lette troppernes bevægelser, give mulighed for eksport fra disse områder og muliggøre oprettelse af nye småbrug, og endelig er ved en ændring af indfødsretslovgivningen en mængde kinesere, der hidtil havde været uden borgerret, blevet malayiske borgere.

Forbundsforfatningen ændredes i retning af øget selvstyre i 1951 ved bestemmelse om, at den lovgivende forsamling selv skulle vælge sin formand; hidtil havde højkommissæren været formand; endvidere skulle det udøvende råd, som nu betegnedes regering, udgå af den lovgivende forsamling, men dog fortsat være ansvarlig over for højkommissæren. Ved ændringen stilledes det imidlertid i udsigt, at en parlamentarisk statsform ville blive indført. Vigtigt var det, at der ikke ændredes ved bestemmelsen om, at medlemmerne af den lovgivende forsamling udpeges af højkommissæren. Vejen, ad hvilken en ændring heri skal nås, antydedes imidlertid i 1952, da der for første gang i Malaya holdtes valg. Det gjaldt valget af 12 medlemmer til byrådet i federationens hovedstad Kuala Lumpur; valgret havde de af byens indbyggere, som havde malayisk statsborgerret. Kommunal valgret skal således bane vejen for valgret til federationens lovgivende forsamling.

En politisk nydannelse, som de britiske myndigheder betragtede med stor sympati, fandt sted i 1951. Indenrigsminister i forbundsregeringen *Dato Onn Bin Ja'afar* brød med den malayiske union, fordi den ikke ville optage ikke-malayer, og oprettede sammen med ledere af de malayiske, kinesiske, indiske, ceylonesiske og eurasiske folkegrupper et *Uafhængigt Malayparti* med det formål „at forene i fælles loyalitet uden hensyn til tro, klasse eller race" alle, der arbejder frem mod „en uafhængig malayisk stat". Partiet støtter britterne og arbejder for dominion-status for Federation of Malaya senest om 10 år. Partiets bestræbelser for at fjerne modsætningerne mellem racer og religioner er blevet varmt anbefalet af højkommissæren, som kraftigt har opfordret europæerne i Malaya til i deres daglige liv at efterleve de principer, partiet hylder, og koloniminister *Oliver Lyttelton* har hilst partiet velkommen og stillet sig meget forstående over for ønsket om dominion-status, når først fred og orden er genoprettet i Malaya.

Uheldigvis kom Uafhængighedspartiet ikke særlig godt fra byrådsvalget i Kuala Lumpur. Det fik kun 2 af de 12 mandater, medens en koalition af den gamle malayiske organisation og den kinesisk-malayiske organisation fik 9 mandater og uafhængige 1 mandat. Resultatet var således en sejr for den gamle opfattelse, at racer og religioner skal organisere sig hver for sig, medens det nye tolerante parti kun fik tilslutning fra få vælgere.

NYE SIGNALER I ENGELSK PENGEPOLITIK

Af HEINRICH SCHLEBAUM LARSEN

Slutningen af 1951 og året 1952 bragte en principiel ændring i den engelske regerings pengepolitik. I slutningen af 1951 opgav man „de billige penges politik", som var indledt i 1932 og som siden da med kun korte afbrydelser havde været den engelske regerings politik. Denne principielle ændring medførte ikke nogen kraftig renteforhøjelse i den første periode, men den betragtedes alligevel som værende betydningsfuld. I de forløbne tyve år havde erhvervslivet og bankerne haft nogenlunde sikkerhed for, at de kunne sikre sig den ønskede likviditet uden at rentebyrden derved ville være af nogen betydning. Selv om ændringen i pengepolitiken ikke medførte nogen øjeblikkelig forhøjelse af renten, så må det dog antages i sig selv at virke i kreditbegrænsende retning, at denne sikkerhed ophørte. Rækkevidden af denne ændring vil næppe forstås uden på baggrund af en kort gennemgang af visse sider af det engelske kreditsystem. En sådan vil derfor her indlede en kort historisk redegørelse for de billige penges politik. Derefter vil følge en nærmere redegørelse for de ovenfor omtalte ændringer i denne politik.

Det engelske pengemarked.

Som her i landet er også i England bankerne de egentlige kreditskabende institutioner, men de bliver i England i et vist omfang suppleret af *vekselmæglere,* som låner bankernes midler på meget kort sigt og anbringer dem på lidt længere sigt. Deres væsentligste indtægt er rentemarginen mellem de to anbringelsesformer.

Bankerne anbringer fortrinsvis deres midler i *udlån* og *obligationer,* som er de aktiver, bankerne har deres renteindtægter af. Disse aktiver udgør normalt 70 pct. af indskuddene i bankerne, medens beløb, svarende til 30 pct. af bankernes indskudsforpligtelser, holdes i *likvid form.* Dette forhold mellem egentlige anbringelser og likvide aktiver er en af ledetrådene i engelsk pengepolitik, idet alle tendenser i retning af at bringe de likvide aktiver ned under 30 pct. af indskudsforpligtelserne vil blive mødt af kreditstramning fra bankernes side. Disse 30 pct. er imidlertid ikke det eneste likviditetsforhold, bankerne tager i betragtning. Det er tillige en fast praksis, som bl. a. af hensyn til bankernes prestige overholdes meget strengt, at 8 af de 30 pct. skal være egentlig

kontant kasse. (Tidligere var procenten 10, men da man var kommet ind på ved hjælp af forskellige posteringsmåder at få kassen til at tage sig større ud, end den egentlig var, enedes bankerne under krigen om at sætte procenten ned til 8 og så undlade denne „vinduespyntning", som den kaldtes).

Da de *likvide aktiver* spiller en så afgørende rolle for bankernes kreditpolitik, skal de her omtales lidt nærmere. De består, foruden af *kasse,* af *veksler* (hovedsageligt finansministeriets Treasury Bills) og *anfordringsudlån,* d. v. s. udlån til vekselmæglere, hvor tilbagebetaling kan kræves med dags varsel. Bankerne kan i et vist omfang anvende handelsveksler som likviditetsreserve, idet vekslerne kan likvideres ved forfaldstid. Derimod spiller rediskontering ikke nogen stor rolle for bankernes vurdering af vekslernes likviditet. En engelsk bank ville anse det for et stort prestigetab, hvis en veksel med dens navn på skulle blive rediskonteret. Det ville hos alle give banken et stempel for illikviditet. Derimod kan det gøre Treasury Bills mere likvide, hvis Bank of England erklærer sig villig til at købe dem med en lav diskonto. I perioder, hvor et sådant løfte ikke foreligger, må banken derfor sikre sig en anden form for likviditetsreserve, som øjeblikkeligt kan mobiliseres, hvis kassen truer med at gå under de nævnte 8 pct. En sådan reserve udgør anfordringsudlånene til vekselmæglerne.

Vekselmæglerne låner anfordringspenge i bankerne og anbringer midlerne enten i forretningsveksler eller i Treasury Bills. De penge, som lånes, er bankernes overskudskasse, og de lånes som nævnt på de vilkår, at bankerne kan kræve lånet tilbagebetalt med dags varsel, hvis kassen atter skulle svinde. Denne ret for bankerne ville naturligvis være illusorisk, hvis vekselmæglerne ikke havde en sikkerhedsventil, hvorigennem de kunne skaffe sig de nødvendige midler til tilbagebetaling. Pengene er jo lånt ud på 3, 6 eller 9 måneder. Vekselmæglerne kan imidlertid altid få deres veksler rediskonteret i Bank of England til den på tidspunktet gældende diskonto. Bankerne kan således *indirekte,* gennem vekselmæglerne, foretage *rediskontering,* og på denne måde bliver Bank of Englands diskonto medbestemmende for kreditvilkårene og for vekselmæglernes diskonto.

I moderne tid udgør Treasury Bills største parten af bankernes og vekselmæglernes vekselbeholdning, og handelsvekslerne indtager en mere beskeden plads. Lige så vigtig som diskontoen for almindelige veksler bliver derfor Bank of Englands vilje eller uvilje til at købe Treasury Bills og den diskonto, hvortil det i givet fald vil ske. Jo strammere kurs centralbanken fører overfor de to papirtyper, desto strammere må også bankernes kreditpolitik blive.

Betingelser for opretholdelse af et lavt renteniveau.

Dette korte rids af strukturen i det engelske kreditsystem angiver også betingelserne for, at man i England kan holde en lav rente på langfristede obligationer og på bankernes egentlige udlån. Der må for det første drages omsorg for, at der findes en *tilstrækkelig mængde likvide aktiver,* d. v. s. veksler og Treasury Bills, som bankerne og vekselmæglerne kan placere deres korte

penge i. Hvis beholdningen af disse aktiver er for ringe i forhold til mængden af langfristede obligationer og til publikums ønsker om at låne i bankerne på lidt længere terminer, vil bankerne være tilbageholdende over for udlån og obligationskøb (for at sikre, at beholdningen af veksler og egentlig kasse udgør de omtalte 30 pct.), hvilket vil påvirke renten for begge kredittyper i opadgående retning. Regeringen kan af de likvide aktiver direkte kun påvirke mængden af Treasury Bills, og en forøgelse af mængden af Treasury Bills vil derfor være et vigtigt led i en politik, som tilstræber et lavt renteniveau. Dette kan via statsfinanserne ske på to måder: Staten kan konvertere langfristede statsobligationer til Treasury Bills. Herved sker både en formindskelse af obligationsmængden og en forøgelse af Treasury Bills, som kan tjene som likviditetsreserve for bankerne. Begge dele vil virke i retning af en rentesænkning. Eller staten kan forøge sine udbetalinger ud over indbetalingerne til staten. Medens sådanne merudbetalinger i Danmark ofte finansieres ved træk på statens konti i Nationalbanken, dækkes de i England traditionelt ved salg af Treasury Bills. Som det fremgår af det foran sagte, virker en forøgelse af mængden af Treasury Bills i England imidlertid som en likviditetsforøgelse på samme måde som en forøgelse af pengemængden gør det i Danmark.

En forøgelse af mængden af Treasury Bills er imidlertid ikke tilstrækkeligt til at sikre en lav rente. Bankerne og vekselmæglerne må også føle en vis sikkerhed for, at de hurtigt og uden større tab kan *ombytte deres likvide aktiver med kasse,* således at bankernes ovenfor omtalte 8-pct. regel kan overholdes, selv om der sker pludselige udtræk. Det vil sige, at Bank of England (som den eneste, der i sidste instans kan forsyne markedet med kasse) må give en garanti af mere eller mindre formel karakter om, at veksler vil blive rediskonteret og Treasury Bills købt til en lav diskonto, hvis det skulle blive nødvendigt for bankerne eller vekselmæglerne at gå til Bank of England.

„De billige penges politik".

Frem til september 1931 opretholdt England guldfoden, og rentepolitiken førtes efter de traditionelle retningslinjer. Det var dens opgave at styre den økonomiske udvikling på en sådan måde, at guldfoden kunne opretholdes. Renten varieredes derfor efter udviklingen på betalingsbalancen overfor udlandet: Lav, når der var overskud, høj, når der var underskud. Bortset fra kortvarige udsving lå renten på uamortisable statsobligationer (Consols) i perioden frem til 1931 omkring 4½ pct. Bank of Englands diskonto variede mellem 4½ og 5½ pct., og bankens køb af Treasury Bills betingedes af en diskonto på sædvanligvis 4–5 pct.

Da England i 1931 opgav guldfoden, blev rentepolitiken løsrevet fra valutapolitiken. Man kunne nu i højere grad tage hensyn til andre forhold ved fastlæggelsen af renteniveauet. Det motiv, som i første omgang blev dominerende, og som skabte „de billige penges politik", var ønsket om at mindske statsbudgettet ved at nedbringe udgifterne til forrentning af statsgælden. Først senere fik man øje for, at den lave rente også kunne indgå i bestræbelserne for at skabe højere beskæftigelse.

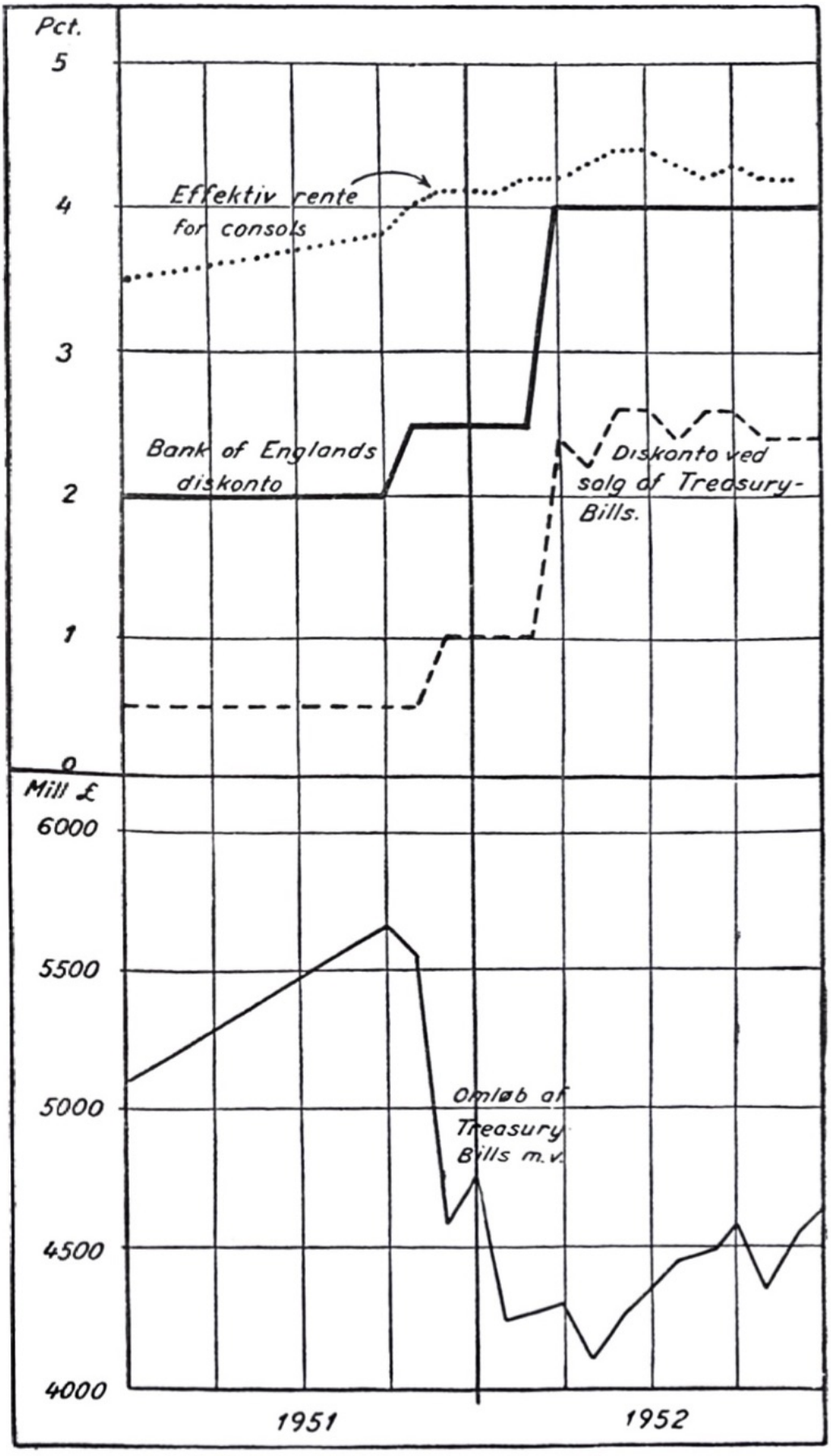
Pct.
5
4
3
2
1
0
Effektiv rente for consols
Bank of Englands diskonto
Diskonto ved solg af Treasury-Bills.
Mill £
6000
5500
5000
4500
4000
Omløb af Treasury Bills m.v.
1951
1952

I 1932 sænkede Bank of England sin diskonto til 2 pct., og på dette niveau har den, bortset fra en kort periode omkring krigsudbruddet i 1939, ligget frem til slutningen af 1951. I samme periode har bankens diskonto ved køb af Treasury Bills varieret mellem 0.5 og 1 pct. Banken har oprettet en særlig institution, The special buyer, som til stadighed har været rede til at afkøbe forretningsbankerne Treasury Bills til de nævnte satser. Diskontosænkningerne blev ledsaget af, at finansministeriet ombyttede store mængder af den langfristede statsgæld med Treasury Bills, og der indledtes ret hurtigt et gradvist fald i renten på Consols. Tidligt i 1932 faldt renten til 3½ pct. og derefter gradvis til 3 pct. i 1934–36. Derefter fulgte en svag stigning op til 4 pct. ved udbruddet af den anden verdenskrig. Under krigen faldt renten atter. I 1941 nåede den ned på 3 pct. og i 1946 på 2½ pct. Derefter steg den igen gradvis, indtil den i 1950 var nået op på 3½ pct.

Rentesænkningen var som nævnt begyndt som en statsfinansiel besparelsesforanstaltning, og først senere trængte dens virkninger på beskæftigelsen frem som en selvstændig motivering. I de første år er det vel også tvivlsomt, hvor kraftige de beskæftigelsesfremmende virkninger har været. Veksellån blev billigere, ligesom det også blev lettere og billigere at få almindelige banklån. Derimod synes de låneformer, der har betydning for langvarige investeringer, kun langsomt at have fulgt med i rentesænkningen. Finansiering af private investeringer gennem obligationslån spiller praktisk taget ingen rolle i England. Selve sænkningen af obligationsrenten kom således netop i første række staten tilgode.

Efterhånden slog de billige penges politik dog også igennem overfor de private investeringer, og når den blev opgivet i 1951, var det netop med den motivering, at den lave rentes stimulerende virkning på beskæftigelsen nu betød en fare for Englands økonomi. Der var i forvejen fuld beskæftigelse, og en yderligere stimulering af efterspørgselen kunne derfor kun betyde et fortsat pres på priserne og den i forvejen anstrengte valutastilling. Det foran sagte kunne forstås derhen, at rentepolitiken først efter længere tid slår igennem overfor de private investeringer. Det synes imidlertid kun at gælde en rentesænkning. De forskellige finansieringsinstitutioner reagerer betydeligt hurtigere overfor en renteforhøjelse.

Den nye pengepolitik.

I november 1951 ændredes dette system, selv om den øjeblikkelige renteforhøjelse som nævnt kun blev minimal. Bank of England forhøjede sin diskonto til 2½ pct. Måske mere betydningsfuldt var, at det blev gjort klart, at „the special buyer" ikke længere automatisk ville afkøbe bankerne deres Treasury Bills til en lav diskonto, men at bankerne i de enkelte tilfælde kunne blive tvunget til at gå mere formelt til Bank of England og afhænde sine Treasury Bills på de vilkår, denne i de enkelte tilfælde måtte bestemme. Diskontoen for Treasury Bills ved salg til banken sattes iøvrigt til 2 pct. Endelig foretoges en konvertering fra Treasury Bills til lån med eet, to eller tre års løbetid. Der blev udbudt 1000 mill. £ af disse lån, som kun kunne tegnes mod betaling med Treasury Bills og kun i poster på over 5000 £.

Gennem disse transaktioner havde man skabt et pres opad på renten, idet man havde strammet på alle de punkter, der, som omtalt ovenfor, var af betydning for den lave rente. Samtidig havde man tilkendegivet, at renten i fremtiden ikke kunne betragtes som fastlåset, men at rentepolitiken ville blive anvendt som et aktivt økonomisk-politisk middel.

Diagrammet illustrerer udviklingen på det engelske pengemarked gennem 1952. Foranstaltningerne medførte straks et stærkt fald i mængden af de papirer, som danner grundlag for pengemarkedet. Den diskonto, til hvilken markedet optager Treasury Bills steg lige så meget, som diskontoen var blevet forhøjet. I marts 1952 forhøjedes diskontoen yderligere fra 2.5 til 4 pct., og renten for Treasury Bills steg tilsvarende.

Den indtrufne stramning har uden tvivl også berørt bankernes långivning til private, hvorimod renten på Consols (uamortisable statsobligationer) kun er steget ganske lidt.

Kreditstramningen har således væsentligst ramt den kortfristede långivning. Der er imidlertid god grund til at forvente, at renten på sådanne lån ikke spiller nogen stor rolle som omkostning for erhvervslivet. For lagerinvesteringen og for andre kortfristede investeringer spiller det kun en ringe rolle, om man skal betale et par pct. mere eller mindre i rente af et lån, hvis f. eks. stærke prissvingninger giver incitament til at gennemføre investeringerne. Under mere rolige forhold (som f. eks. de nuværende) kan den nye pengepolitik imidlertid have betydelige psykologiske virkninger gennem den usikkerhed, den skaber både for långiveren og låntageren. Dette forhold understreges stærkt af engelske økonomer. Pengepolitiken skal herefter ikke så meget virke derved, at renten i dag er noget højere, end den var tidligere. Den skal først og fremmest virke derved, at sikkerheden m. h. t. rentens fremtidige højde er fjernet.

Ændringen i pengepolitiken har samtidig medført en betydelig finansiel belastning for staten. Betydelige mængder af Treasury Bills er ombyttet med højere forrentede, langfristede statsobligationer, samtidig med, at renten på den kortfristede gæld er steget med ca. 2 pct. Efter et groft skøn er der herved påført statskassen en årlig merudgift på 150–200 mill. kr. De voksende statsudgifter er begyndt at forurolige, og det er ikke usandsynligt, at frygten for en yderligere stigning vil bevirke, at man viger tilbage for at gennemføre yderligere renteforhøjelser. Engelske økonomer er nu begyndt at diskutere andre midler til yderligere stramning af kreditten, hvis en sådan stramning skulle blive nødvendig. Denne risiko for forøgelse af statens rentebyrde ved en rentestigning spiller næppe den samme rolle i Danmark som i England. Her i landet har hovedparten af statsgælden en forholdsvis længere løbetid end i England. Hvis en renteforhøjelse er kortvarig, vil det derfor kun være en forholdsvis lille del af statsgælden, der skal fornyes ved det høje renteniveau. I England spiller Treasury Bills som nævnt en stor rolle, hvorfor en rentestigning i løbet af få måneder fører til øgede renteudgifter for staten. Til gengæld vil en rentesænkning også hurtigere medføre en statsfinansiel lettelse.

DEN INTERNATIONALE ØKONOMISKE SITUATION

De første måneder af 1953 var i det meste af den vestlige verden præget af relativ ro, hvad de økonomiske forhold angår, og linien fra den sidste del af 1952 er således fortsat. *Verdensmarkedspriserne* på råvarer bevægede sig inden for et ret snævert interval, og de enkelte landes engrospristal og leveomkostninger viste i almindelighed stabilitet eller svagt nedadgående linie. *Industriproduktionen* har ikke nogen ganske ensartet tendens i alle lande, men synes som helhed nærmest stigende. *Verdenshandelens* værdi er at dømme efter oplysninger fra U.S.A. og Vesteuropa pånу i fremgang efter tilbageslaget i den første del af 1952; på grund af det svage fald i priserne, er den forholdsmæssige stigning i mængden en smule større end stigningen i værdi.

U.S.A.

Nationalproduktet.

Ifølge en udtalelse af *Arthur Burns,* der for nylig blev udnævnt til præsident Eisenhowers økonomiske rådgiver, udviste det amerikanske bruttonationalprodukt ifølge foreløbige opgivelser fra 4. kvartal 1952 til 1. kvartal 1953 en stigning på 3 milld. $ til 363 milld. $ (sæsonudjævnede tal, omregnet til årsrate).

Nedenstående tabel viser, hvordan udviklingen har formet sig siden begyndelsen af 1952.

U.S.A.s bruttonationalprodukt[1].
(Milld. $).

	Bruttonationalprodukt	Privat forbrug	Privat investering i			Offentlige udgifter	Udenlandsk nettoinvestering
			byggeri og anlæg	maskiner m. v.	varelagre		
1. kv. 1952	340	213	24	26	1	74	2
2. „ „	343	215	24	26	–	78	–
3. „ „	343	215	23	25	4	78	+ 2
4. „ „	360	222	24	26	8	80	–
1. „ 1953	363	226	25	27	2	83	–

[1] Sæsonudjævnede tal omregnet til årsrate.

Idet der med hensyn til 1952 henvises til tidligere hefter af „Økonomi og Politik", skal det blot fremhæves, at *stigningstakten* er blevet meget stærkt afsvækket, hvilket imidlertid i det væsentlige skyldes, at investeringen i varelagre reduceredes stærkt. Under hensyn til, at forbruget fortsat synes at befinde sig i stærk vækst, er der grund til at formode, at erhvervslivet i den kommende tid vil være tilbøjeligt til – hvis ikke væsentlige uforudsete begivenheder indtræffer – at søge at udvide sine varelagre i et noget stærkere tempo, end tilfældet har været i første kvartal. Så længe det offentliges udgifter ikke giver sig til at falde, skulle der derfor være basis for *fortsat ekspansion* i den amerikanske økonomi. Det kan iøvrigt bemærkes, at de disponible personlige indkomster kun steg med 2½ milld. $ til 245 milld.; da forbruget steg med 4 milld. $, er der samtidig sket et fald i opsparingen fra 20.5 til 19 milld. $ eller fra 8.5 til 7.8 % af de disponible indkomster.

Erhvervslivets afsætningsforhold.

Omsætningen inden for *detailhandelen* har ligget stabilt på et meget højt niveau. I de sidste 3 måneder af 1952 og i jan.-febr. 1953 har værdien af de månedlige salg til stadighed overskredet 14 milld. $, hvoraf ca. 5 milld. $ falder på varige goder, resten på ikke-varige. I den tilsvarende periode for et år siden lå omsætningen kun på ca. 13 milld. $ eller 8 % lavere; da detailpriserne i årets løb nærmest har været svagt faldende, er den reelle stigning endog lidt større. Den relative stigning er en del kraftigere for varige goder (ca. 13 %), end for ikke-varige (ca. 6 %), antagelig fordi forbrugerne sidst i 1951 stadig var ret velforsynede med varige goder efter de store indkøb, de havde foretaget i tiden efter Korea-krigens udbrud. Salgsopgangen synes fortsat i marts–april.

Detailhandelens *lagre* har på trods af afsætningsfremgangen holdt sig temmelig uændret siden udgangen af 1951, hvorved forholdet mellem salg og lagre er blevet forbedret. Man må derfor regne med, at de bestillinger, som detailhandelen afgiver, snarest er voksende med endnu større hast end deres afsætning. Man ser da også, at værdien af *industriens salg* pr. måned ligger på 24–25 milld. $ mod 22–23 milld. $ for et år siden (når disse tal ligger væsentlig højere end de tilsvarende tal for detailhandelens vedkommende, skyldes det naturligvis, at en del af industriens produkter går uden om detailhandelen, først og fremmest rustningsmateriel og produktionsmidler). Også industriens tilgang af *nye ordrer* ligger omkring 24–25 milld. $ pr. måned mod 22–23 milld. ved årsskiftet 1951–52; dette tal er dog en del lavere end i begyndelsen af 1951, da kulminationen i størrelsen af nye militære ordrer bragte den samlede ordretilgang op på ca. 28 milld. $ pr. måned. Bestanden af *udækkede ordrer* har stort set været nedadgående siden september 1952, idet det løbende salg i de fleste måneder siden dette tidspunkt har været nogle hundrede mill. $ større end nytilgangen af ordrer. Den ligger dog stadig på omkring 72 milld. $, svarende til værdien af 3 måneders produktion, medens den i juni 1950 – umiddelbart før Korea-krigens begyndelse – kun svarede til lidt over 1 måneds produktion.

Industriproduktion og beskæftigelse.

På denne baggrund kan det ikke undre, at industriproduktionen fortsat er i fremgang. I marts nåede indeks for produktionen af varige goder op på 327 (1935–39 = 100), ca. 15 % højere end i marts 1952. For de ikke-varige goder er stigningen mere beskeden; men indeks lå dog i marts med 197 højere end på noget tidspunkt i 1952; niveauet fra januar–februar 1951 (201) er dog stadig ikke nået.

Den samme udvikling afspejler sig i *industriens beskæftigelse*. Medens der ved fremstilling af ikke-varige goder i januar beskæftigedes ca. 7 mill. mand eller 50.000 færre end i januar 1951 og kun 300.000 flere end i juni 1950, er beskæftigelsen ved fremstilling af varige goder steget fra 8.0 mill. i juni 1950 over 8.7 mill. i januar 1951 og 8.9 i januar 1952 til 9.6 mill. i januar i år. Den stigende beskæftigelse i industrien kompenseres dels ved en forøgelse af den samlede civile arbejdsstyrke, dels ved mindre arbejdsløshed og fald i antallet af beskæftigede i landbruget. Jvf. iøvrigt nedenstående tabel.

	Juni 1950 (mill.)	Jan. 1951 (mill.)	Jan. 1952 (mill.)	Jan. 1953 (mill.)
Civil arbejdsstyrke[1]	64.9	61.5	61.8	62.4
heraf i landbrug	9.1	6.0	6.2	5.4
„ udenfor landbrug	52.4	53.0	53.5	55.1
„ arbejdsløse	3.4	2.5	2.1	1.9
Beskæftigede				
i industrien	14.7	15.8	15.8	16.6
heraf ved varige goder	8.0	8.7	9.0	9.6
„ „ ikke-varige goder	6.7	7.0	6.8	7.0
i bygge- og anlægsvirksomhed	2.4	2.3	2.3	2.3
i handel	9.4	9.6	9.7	10.0
i pengeinstitutter og ved tjenesteydelser	6.7	6.5	6.6	6.7
i offentlig tjeneste	5.8	6.1	6.5	6.7
i transport m.v.	4.0	4.1	4.1	4.2
i minedrift	0.9	0.9	0.9	0.9

Tallene i første og anden del af tabellen kan ikke umiddelbart sammenlignes, væsentligst fordi opgørelsen af arbejdsstyrken indbefatter virksomhedernes ejere, husassistenter m.fl., medens der i tabellens anden del kun er medtaget personer, som er beskæftiget mod løn i de pågældende virksomheder.

[1] Den samlede arbejdsstyrke omfatter også militære o.l. styrker; disses størrelse er steget fra 1.3 mill. i juni 1950 til 3.5 mill. i aug. 1952; senere tal foreligger ikke. Denne stigning forklarer tildels nedgangen i den civile arbejdsstyrke. Hertil kommer imidlertid yderligere, at der almindeligvis i sommermånederne midlertidigt beskæftiges ca. 2 mill. personer (bl.a. studerende) i landbruget. De medregnes i arbejdsstyrken, så længe de er beskæftigede, men ikke når de er ophørt dermed. Januararbejdsstyrken ligger derfor normalt ca. 2 mill. lavere end juniarbejdsstyrken.

Man ser iøvrigt af tabellen, at den største stigning i beskæftigelsen – bortset fra industrien – er sket for personer i offentlig tjeneste, ligesom også handelserhvervene har tiltrukket et større antal beskæftigede.

I februar er der i henhold til foreløbige opgørelser sket en stigning i beskæftigelsen uden for landbruget på omkring 500.000, hvorved antallet af beskæftigede er kommet op på 1.9 mill. flere end i februar 1951. Antallet af arbejdsløse er ca. 1.8 mill. eller 100.000 færre end året før.

Bygge- og anlægsvirksomhed.

Også på dette område er der tale om stigende aktivitet. Udgifterne til nybyggeri o.l. nåede i marts op på 3.0 milld. $ (udjævnet for sæsonsvingninger), hvilket er det hidtil højeste niveau. Det er især det offentlige byggeri, der på længere sigt har bidraget til at trække niveauet i vejret, medens det private boligbyggeri og det private erhvervsbyggeri først i løbet af de sidste måneder har hævet sig op over de foregående år.

Landbruget.

Den samlede landbrugsproduktion regnet i faste salgspriser lå i 1952 ca. 6 % højere end året før (og ca. 28 % over 1939-niveauet). Da de faktiske salgspriser imidlertid i gennemsnit gik ned med omtrent 5 % fra 1951 til 1952, var stigningen i salgsprovenuet meget beskeden, nemlig fra 32.9 til 33.4 milld. $. Samtidig steg tilmed indekset for de varer, landbruget anvender som produktionsmidler og forbrugsvarer, samt for skatter og lønninger med et par procent, og resultatet blev derfor i realiteten en lille tilbagegang i landbrugets købeevne. Sammenlignet med de fleste tidligere år er landbruget dog nu bedre stillet, og i forhold til 1939 er der tale om en forbedring af dets reelle købeevne med ca. 68 %, hvilket er langt mere end stigningen i produktionen. Dette er en følge af, at forholdet mellem landbrugets salgs- og indkøbspriser (det såkaldte paritetsindeks) siden da har forskudt sig stærkt i landbrugets favør. I betragtning af, at antallet af beskæftigede i landbruget (herunder både ejere og arbejdere) i samme periode er gået tilbage fra 9.6 til 6.8 mill., kan man regne med, at levevilkårene for landbrugsbefolkningen er blevet stærkt forbedret siden da.

Prisudviklingen.

Engrospriserne har fortsat udviklet sig meget roligt. Landbrugspriserne har svinget nogle procent op og ned, og de ligger stadig ca. 15 % under det maksimum, som nåedes i foråret 1951. Da industriprodukterne i gennemsnit har ligget på et praktisk talt uforandret niveau har det samlede engrospristal næsten ikke ændret sig i første kvartal. *Leveomkostningerne* er faldet en ubetydelighed i de sidste måneder, i hovedsagen på grund af lavere landbrugspriser.

Amerikanske konjunkturtal.

		Priser[1]			Industri-produktion[2]	Bygge- og anlægsvirksomhed[3]		Arbejdsmarked			Detail-omsætning[7]	Udenrigshandel		Aktiekurser[10]	Personlige indkomster[11]	Bruttonational-produkt[12]
		Engrospriser		Leveomkostninger		Ialt	Boligbyggeri	Beskæftigede[4]	Arbejdsløshed[5]	Arbejdsløn[6]		Import[8]	Eksport[9]			
		Samlet indeks	Landbr.-produkt.													
		1947-49 = 100 *	1947-49 = 100 *	1947-49 = 100 *	1935-39 = 100 *	1947-49 = 100 *	1947-49 = 100 *	Mill. *	Mill. *	Cents *	Mld. $ *	Mill. $ *	Mill. $ *	1935-39 = 100 *	Mld. $ *	Mld $ *
	1938	—	—	60	89	35	27	30.3[13]	8.1[14]	63	3.5[13]	163	258	88	68	85
	1945	—	—	77	203	36	16	40.1	1.0	102	6.5	347	817	122	172	215
	1946	79	83	81	170	82	87	41.4	2.3	109	8.5	412	812	140	178	211
	1947	96	100	95	187	84	86	43.4	2.1	124	10.0	480	1278	123	191	233
	1948	104	107	103	192	102	98	44.2	2.1	135	10.9	594	1054	124	210	259
	1949	99	93	102	176	113	116	43.0	3.4	140	10.9	552	1003	121	206	258
	1950	103	98	103	200	159	185	44.1	3.1	147	12.0	738	856	146	226	284
	1951	115	113	111	220	171	170	46.4	1.9	159	13.2	914	1253	177	254	329
	1952	112	107	114	219	183	181	46.9	1.7	167	13.7	893	1263	188	268	346
Juni	1950	100	95	102	199			43.9	3.4	145	12.1	687	877		221	278
Okt.	1951	114	112	112	218	140	160	46.9	1.6	162	13.2	834	1152	185	262	—
Nov.	—	114	112	113	219	156	146	46.8	1.8	163	13.2	819	1388	178	261	—
Dec.	—	114	111	113	218	166	145	47.6	1.7	164	13.1	800	1438	183	263	337
Jan.	1952	113	110	113	221	161	142	45.9	2.1	164	13.2	922	1254	187	263	—
Febr.	—	113	108	112	222	156	163	45.9	2.1	164	13.4	893	1344	183	264	—
Marts	—	112	108	112	221	164	174	46.0	1.8	166	13.0	964	1447	185	262	340
April	—	112	109	113	216	171	189	46.3	1.6	165	13.3	932	1352	184	263	—
Maj	—	112	108	113	211	168	186	46.3	1.6	166	13.8	834	1473	184	265	—
Juni	—	111	107	113	204	172	193	46.3	1.8	166	14.0	861	1167	188	267	343
Juli	—	112	110	114	193	177	196	46.0	1.9	165	13.6	839	1027	192	264	—
Aug.	—	112	110	114	215	207	193	47.1	1.6	167	13.3	817	1087	191	270	—
Sept.	—	112	106	114	228	207	191	47.7	1.4	169	13.6	876	1225	188	274	343
Okt.	—	111	105	114	230	210	185	47.8	1.3	171	14.2	918	1214	183	276	—
Nov.	—	111	104	114	234	196	178	48.1	1.4	172	14.0	804	1187	190	276	—
Dec.	—	110	99	114	235	205	183	48.9	1.4	173	14.4	1051	1383	197	280	360
Jan.	1952	110	100	114	236	190	173	47.2	1.9	174	14.1	927	1276	198	281	—
Febr.	—	110	98	113	239	173	184	47.2	1.8	174	14.6	855	1194	196	280	—
Marts	—	110	99		241				1.7					198		363

* Tallene for 1938 og 1945–52 (de første 9 rækker) er gennemsnit for 12 måneder.
[1] Bureau of Labor Statistics. [2] Federal Reserve Board's sæsonudjævnede indeks. [3] Værdien af byggekontrakter efter F. W. Dodge Corp.; indekset udjævnet for sæsonsvingninger af F. R. B. [4] Antal beskæftigede („employees") uden for landbruget ifl. Bureau of Labor. Af det samlede antal beskæftigede i februar 1953, 47.2 millioner, faldt 16.8 mill. på industrien, 0.9 på minedrift, 2.3 på bygge- og anlægsvirksomhed, 4.1 på transport og off. forsyningsvirksomheder, 9.9 på handel, 2.0 på pengeinstitutter, 4.7 på tjenesteydelser, og 6.6 var off. ansatte. [6] Bureau of Census. [6] Gennemsnitlig timefortjeneste i fabriksindustrien. [7] Survey of Current Business. Tallene udjævnede for sæsonsvingninger. Beregningsgrundlaget er noget udvidet fra 1951. [8] Generalindførsel. [9] Inkl. reeksport; omfatter også hjælp til udlandet („foreign aid and relief"). [10] Standard and Poor's Corp. omfatter 480 industri-, jernbane- og „public utility" selskaber. [11] „Personal income". Tallene er udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til tal for et helt år. [12] Kvartalstallene er udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til tal for et helt år. [13] 1939. [14] 1940.

Denne stabilitet er så meget mere bemærkelsesværdig, som præsident Eisenhower d. 6. febr. som en af sine første handlinger efter overtagelsen af sit embede *ophævede* de fleste af de tilbageværende *prisreguleringer* (og lønkontrollen). Denne frigivelse af priserne medførte en forhøjelse af kobberprisen og af prisen på stålscrap, hvilket bevirkede, at Moody's råvareindeks gik op med omkring 5 %, for dog senere pånyat falde noget, væsentligst fordi landbrugsvarernes priser stadig synes at være nedadgående. Også enkelte forbrugsvarer blev sat op, men virkningerne på det samlede index er kun små.

Timelønningerne i industri og byggeri er fortsat opadgående, omend stigningstempoet nu er mindre end i efteråret 1952. I januar beløb de sig til godt 1.74 $ i industrien og ca. 2.42 $ ved byggearbejde. *Ugelønningerne* faldt lidt i januar som følge af en – tilsyneladende sæsonmæssig – nedgang i det ugentlige timetal. På grund af nedgangen i leveomkostningerne vil der i den kommende tid formentlig ske en nedsættelse af lønningerne for visse grupper af arbejdere, hvis lønsatser er indeksregulerede.

Penge- og kapitalmarkedet.

Opgivelsen af de direkte indgreb i prisdannelsen er ensbetydende med, at der må lægges så meget desto større vægt på andre foranstaltninger, såfremt en inflatorisk udvikling pånyskulle blive truende. Den nye regering har da også tilkendegivet, at den for sin part vil lægge hovedvægten på penge- og finanspolitikken. Allerede før priskontrollens lempelse og før republikanernes overtagelse af administrationen, nærmere betegnet d. 16. januar, havde Federal Reserve bankerne – U.S.A.s centralbanksystem – iøvrigt forhøjet deres *diskonto* fra 1¾ til 2 %. Da de private banker har oparbejdet en betydelig gæld til Federal Reserve systemet, ventes det, at denne forhøjelse vil få væsentlig indflydelse på bankernes udlånspolitik. Også den *lange rente* er gået op i de senere måneder; der er her tildels tale om en fortsættelse af en bevægelse, der har været i gang, siden Federal Reserve systemet i foråret 1951 ophørte med at støtte kursen på unionens obligationer; men stigningen har været forholdsvis stærk i den senere tid. Private foretagenders obligationer giver nu en effektiv rente på over 3 %, og unionsobligationer har nærmet sig stærkt til denne højde. Der kan næppe være megen tvivl om, at forventningen om, at den nye regering vil lægge hovedvægten på pengepolitikken, spiller en rolle for denne udvikling. Derimod er renten af 3-måneders skatkammerbeviser faldet noget siden december måned, muligvis fordi folk – i forventning om stigende rente og faldende kurser for langfristede papirer – i tiltagende grad har søgt at placere deres penge på kort sigt for at være i stand til straks at købe de lange papirer, når disses kurs er nået i bund. Hermed presses de kortfristede papirers kurser i vejret og deres effektive rente ned. I begyndelsen af april blev der da også udbudt et 30-årigt unionslån til 3¼ % med et samlet beløb af 1 milld. $. Det vides endnu ikke, hvordan afsætningen har været; men der regnes med, at den vil forløbe meget gunstigt.

Finanspolitikken.

Det er endnu ganske uafklaret, hvilken finanspolitik der fremover vil blive ført i U.S.A. – dertil er de udtalelser, som er fremkommet fra førende republikanere i administrationen og kongressen alt for stærkt divergerende. Præsidenten synes på sin side – i god overensstemmelse med de omtalte bestræbelser for at gennemføre en strammere pengepolitik – at lægge hovedvægten på at opnå *ligevægt på unionens budget* inden for en nærmere fremtid, og han støttes heri af nogle af de republikanske ledere såvel i senatet som i repræsentanternes hus. Andre af republikanerne i kongressen anser derimod *skattenedsættelser* for at være det første mål, idet de bl. a. argumenterer med, at man kun ved at nedskære unionens indtægter kan lægge tilstrækkeligt pres på administrationen til at få sænket udgifterne. Der er derfor fra disse kredses side forelagt et konkret forslag om at lade den midlertidige forhøjelse af indkomstskatten udløbe d. 30. juni 1953 i stedet for ved årets udgang, som den gældende lovgivning forudsætter.

Begge parter synes imidlertid enige om, at en beskæring af unionens udgifter er af afgørende betydning. Såfremt der bliver tale om virkelig omfattende udgiftsreduktioner, vil dette tendere mod at fremkalde en deflatorisk udvikling i U.S.A., især da, hvis man – af hensyn til budgetbalancen – ikke nedsætter skatterne i samme omfang. Det bliver da et spørgsmål, om privat forbrug og investering vil kunne stige tilstrækkeligt til at hindre et almindeligt tilbageslag i den økonomiske aktivitet. (Jvf. iøvrigt om dette spørgsmål slutningen af nærværende artikel).

Betalingsbalancen.

Som det fremgår af omstående tabel var overskuddet på den del af U.S.A.s udenlandske betalingsbalance, som vedrører varer og tjenesteydelser, der ikke er omfattet af det militære hjælpeprogram, væsentlig mindre i 2. halvår 1952 end i de foregående to år. Denne udvikling skyldes stigende amerikanske indkøb i udlandet i forbindelse med en betydelig nedgang i omverdenens ikke-militære leverancer fra U.S.A. Disse bevægelser beror igen på, at den økonomiske aktivitet i U.S.A., som omtalt i det foregående, har været jævnt opadgående i 1952, medens der i andre lande – specielt i Vesteuropa – var en modsat rettet tendens; i 4. kvartal 1952 voksede udlandets køb i U.S.A. imidlertid pånyt kraftigt, og overskuddet på den amerikanske balance øgedes atter betydeligt.

Da privat amerikansk kapitaleksport og offentlig økonomisk hjælp til udlandet i form af gaver og lån i de tre sidste kvartaler af året oversteg overskuddet på balancen for varer og tjenesteydelser, er der i løbet af denne periode sket en kraftig forbedring af udlandets beholdninger af guld og dollars, en forbedring, som ikke mindst er kommet det kontinentale Vesteuropa til gode. Særlig i 3. kvartal var stigningen stærk.

Det er imidlertid klart, at denne – højst påkrævede – forbedring af omverdenens dollarstilling i hovedsagen er fremkommet som resultat af amerikansk økonomisk hjælp.

U.S.A.s betalingsbalance.
(Milld. $).

	Juli 1950 - juni 1951[1]	Juli - dec. 1951[1]	1952 1. kvt.	2. kvt.	3. kvt.	4. kvt.
Import af varer og tjenester	3.7	3.6	3.9	3.9	3.9	4.1
Eksport af varer og tjenester ...	4.3	5.3	5.3	5.3	4.6	5.4
Overskud på varer og tjenester	0.6	1.7	1.4	1.4	0.7	1.3
Heraf finansieret ved militærhjælp	0.3	0.4	0.4	0.6	0.6	0.9
Overskud på ikke-militære varer og tjenester	0.3	1.3	1.0	0.9	0.1	0.4
Finansieret ved						
privat kapitaleksport	0.5	0.4	0.3	0.6	0.1	0.3
offentlige lån og gaver	0.8	0.7	0.5	0.8	0.8	0.3
Udlandets kendte nettotilgang (+) el. nettotab (÷) af dollars[2]	+1.0	÷0.2	÷0.2	+0.6	+0.8	+0.2
Fejl og udeladelser	÷0.1	÷0.1	÷0.2	÷0.2	–	+0.2
Faktisk stigning (+) el. fald (÷) i udlandets gulddollarbeholdninger	+0.9	÷0.3	÷0.4	+0.4	+0.8	+0.4
Heraf						
Vesteuropa[3] og dets besiddelser			÷0.5	+0.2	+0.5	+0.2
Sterlingområdet			÷0.4	–	+0.1	+0.1

[1] Kvartalsgennemsnit.
[2] Som forklaret ved de ovenstående poster.
[3] O.E.E.C.-landene (incl. England, Irland og Island, men ikke det ydre sterlingområde) samt Finland, Jugoslavien og Spanien.

U.S.A.s told- og handelspolitik.

På denne baggrund må det ses, at spørgsmålet om U.S.A.s økonomiske udenrigspolitik, og da i første række dets told- og handelspolitik, i den senere tid i stigende grad har tiltrukket sig interesse.

Ud fra den betragtning, at fortsatte økonomiske hjælpeydelser fra U.S.A. ikke i det lange løb kan være tilfredsstillende hverken for giver eller modtager, men at U.S.A. på den anden side må bidrage til at gøre det muligt for andre lande at *tjene* flere dollar ved eksport til U.S.A., er i den senere tid et stigende antal indflydelsesrige organisationer, enkeltpersoner og blade gået ind for en kraftig lempelse af landets toldsatser og direkte importrestriktioner. Også en rapport fra en officiel kommission – der ganske vist var nedsat af den afgåede demokratiske administration – har stærkt udtalt sig på samme linie. Blandt de organisationer, der er gået ind for denne sag, kan nævnes National Association of Manufacturers (den førende industrisammenslutning), hvis ca. 18.000 medlemmer svarer for ca. 80 % af U.S.A.s industriproduktion, den ene af landets

to største landbrugsorganisationer, såvel som de store fagforeningssammenslutninger, CIO og AFL; af enkeltpersoner er Henry Ford II måske den mest fremtrædende.

Hvad man i disse kredse først og fremmest lægger vægt på er følgende (hvorved bemærkes, at der naturligvis ikke er fuld enighed om alle detailler):

1) Fornyelse af lovgivningen om *gensidige handelsoverenskomster,* der tillader præsidenten at nedsætte toldsatserne (mod tilsvarende indrømmelser fra vedkommende fremmede lands side), og samtidig en begrænsning af de „undtagelsesklausuler", hvorefter U.S.A. i visse tilfælde har kunnet frigøre sig fra overenskomsternes bestemmelser.

2) Gennemførelse af den foreslåede lovgivning om *forenkling af toldtarifferne og reglerne om toldbehandling* af importerede varer. I øjeblikket er disse regler så indviklede, at de i meget vid udstrækning hæmmer importen til U.S.A.

3) *Ophævelse* eller stærk nedsættelse af de amerikanske *toldsatser* og ophævelse af de *kvantitative restriktioner* på importen til U.S.A., bl. a. den berygtede section 104 i „Defence Production Act", der giver hjemmel for importrestriktionerne for mejeriprodukter, og som derfor har særlig interesse fra et dansk synspunkt.

4) *Ophævelse af „Buy American Act",* der forbyder offentlige organer at acceptere tilbud fra udenlandske foretagender, medmindre disses pris – inclusive eventuel told – ligger mindst 25 % under det laveste amerikanske bud. Da alene unionsorganerne nu køber for 20 milld. $ om året, ville ophævelse af denne lovgivning utvivlsomt kunne give ikke uvæsentlige muligheder for øget udenlandsk dollarindtjening.

De pågældende kredse ønsker gennemgående ikke at gøre de omtalte lempelser betingede af, at udlandet straks gennemfører tilsvarende foranstaltninger, hvorved mulighederne for en formindskelse af dollarknapheden fuldstændig ville forsvinde, for ikke at sige, at dollarmangelen ville blive endnu større. Men man håber på, at det gennem en sådan politik skal blive muligt at bane vej for en friere verdenshandel, der til sin tid også skulle kunne føre til ophævelse af andre landes importrestriktioner i forhold til U.S.A.

Over for indvendinger, der går ud på, at en lempelse af told og importrestriktioner vil føre til, at amerikanske foretagender vil blive slået ud og arbejdsløshed opstå, svarer man, at de pågældende foretagender ikke har nogen berettigelse, hvis de ikke kan klare sig i konkurrencen, samt at de – forholdsmæssigt meget få – arbejdere, der ville blive ramt, med lethed ville kunne opsuges andetsteds. Kun i de tilfælde, hvor det af forsvarsmæssige grunde er af betydning at have en indenlandsk industri, vil man bevare importbegrænsningerne; iøvrigt vil man kun gå med til at lade lempelserne indtræde gradvis, såfremt der ellers på enkelte områder ville indtræde meget pludselige og voldsomme forstyrrelser. Over for de mælkeproducerende landbrugere, som er tilhængere af at opretholde begrænsningerne af smørimporten, anfører man bl. a., at import af billigt udenlandsk smør ville bidrage til at holde igen på den forskydning i fedtstofforbruget fra smør til margarine, som er foregået i de senere år, og derved i det lange løb medvirke til at skabe et større marked også for amerikansk smør.

Det har – iøvrigt ikke mindst uden for U.S.A. – været betvivlet, at en lempeligere amerikansk importpolitik i større udstrækning ville bidrage til at øge udlandets dollarindtjening; man har simpelthen regnet med, at det amerikanske erhvervsliv i almindelighed ikke behøver beskyttelse og i virkeligheden i de fleste tilfælde kunne klare sig uden. Det kan i denne forbindelse have interesse at notere, at en fornylig gennemført undersøgelse af U.S.A.s import siden 1923 synes at vise, at de amerikanske toldsatser tværtimod synes at have været af større betydning for importens omfang, end man i almindelighed har regnet med.

Om der kommer ret meget ud af disse behjertede bestræbelser, er måske tvivlsomt. I hvert fald er det givet, at der er stærke kræfter, som vil modsætte sig deres gennemførelse, ikke mindst i de komitéer i senatet og repræsentanternes hus, der i første række vil få med sagen at gøre; mange af deres medlemmer er kendt for at være alt andet end frihandelstilhængere. Senest har den republikanske leder i senatet, Robert Taft, udtalt sig mod enhver nedsættelse af de amerikanske toldsatser, ud fra den betragtning, at det ikke ville hjælpe omverdenen ret meget, medens det ville virke arbejdsløshedsskabende i store dele af U.S.A.s erhvervsliv – de gammelkendte argumenter er med andre ord ikke blevet slået af marken endnu. Det ville også være temmelig paradoksalt, om lempelser på dette område skulle blive gennemført af republikanerne, der traditionelt har været mere protektionistiske end demokraterne, som nu har afgivet magten. Der synes dog i almindelighed at være ret gode muligheder for, at forslaget om forenkling af toldbehandling m. v. kan gennemføres, inden kongressen hjemsendes midt på året. Lovgivningen om gensidige handelsoverenskomster skulle ligeledes have en chance for at blive fornyet; præsidenten har netop for nylig fremsat forslag om forlængelse for eet år, således at der kunne blive tid til at fastlægge en „omfattende, konstruktiv økonomisk udenrigspolitik".

VESTEUROPA

Industriproduktionen.

De depressionstendenser, som gjorde sig gældende i store dele af den vesteuropæiske industri sidst i 1951 og først i 1952, syntes mod slutningen af det sidstnævnte år stærkt på vej til at være overvundet. Medens industriproduktionen i samtlige OEEC-lande under eet i de to midterste kvartaler af 1952 lå 1–2 % lavere end ved samme tid året før, var den i perioden okt.–dec. godt 2 % større end i 4. kvartal 1951. I gennemsnit er der fra 1951 til 1952 sket en stigning i Vesteuropas industriproduktion på 1 %; denne stigningstakt er væsentligt mindre end i den foregående del af efterkrigsperioden, hvor produktionen gennemgående er vokset med 10–15 % pr. år.

Diagrammerne på s. 300–301 illustrerer udviklingen i fire hovedindustrier, to, der overvejende fremstiller forbrugsvarer, og to, der producerer kapitalgoder,

Industriproduktionen 1951-52

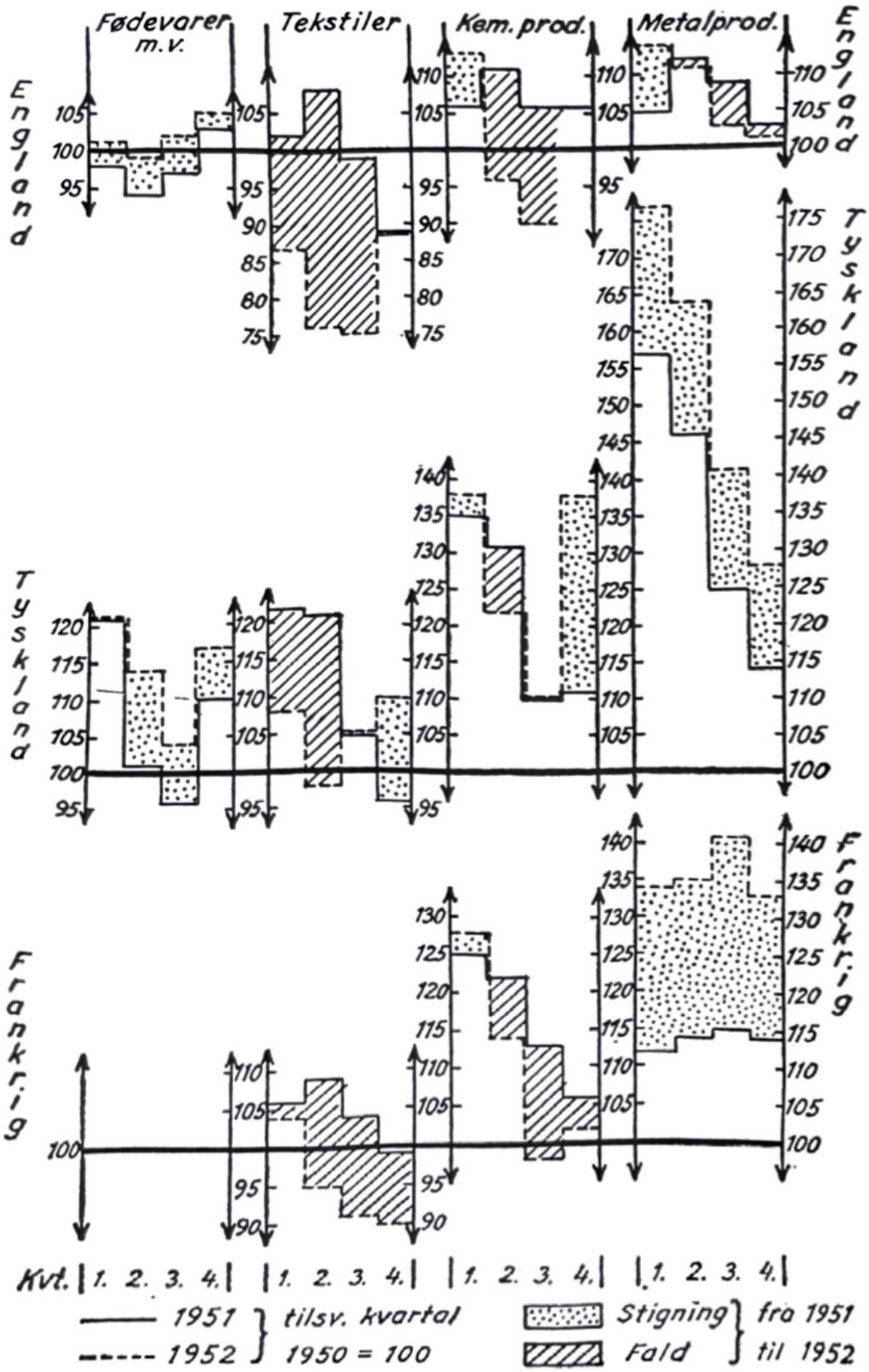

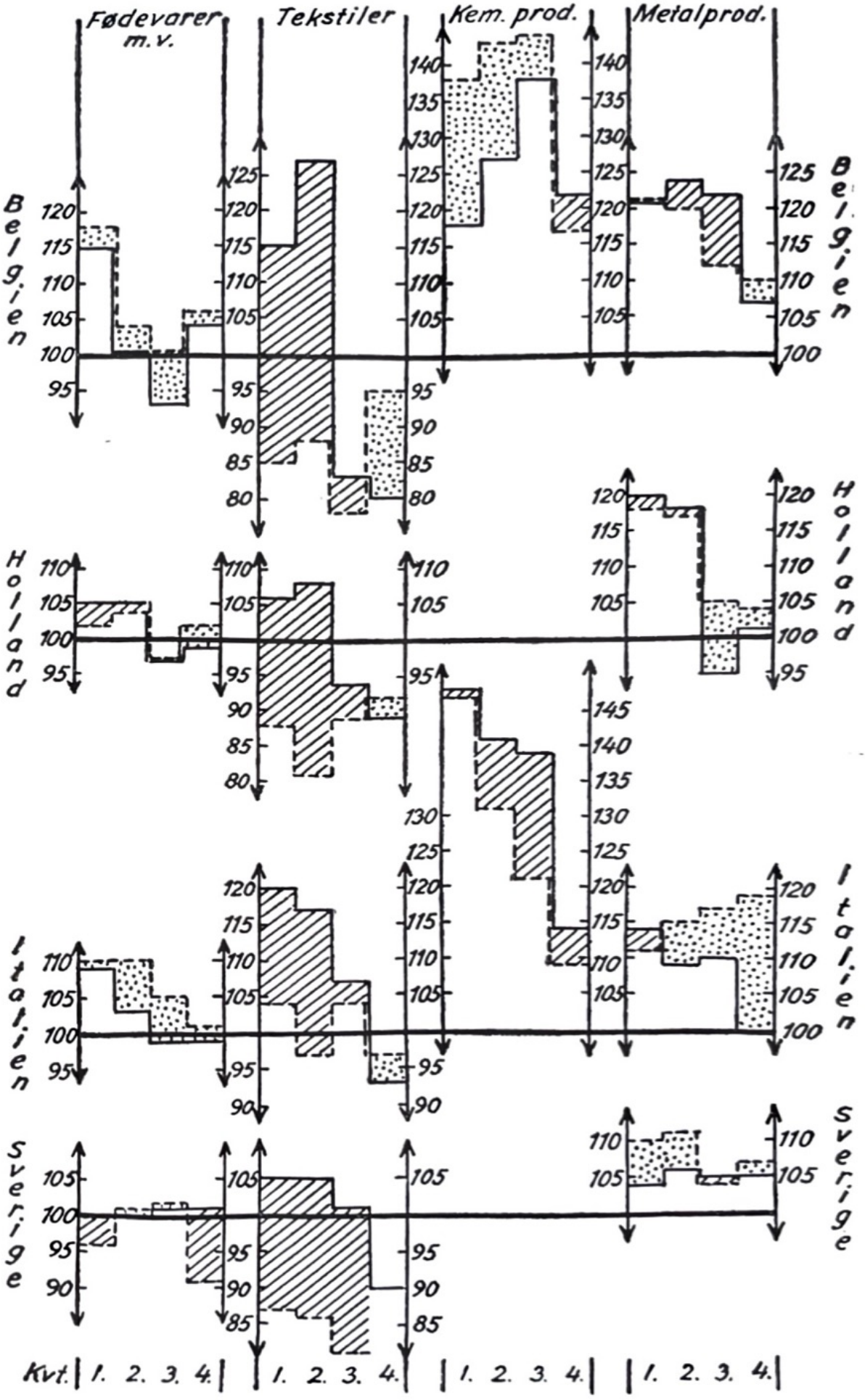
Fødevarer m.v.
Tekstiler
Kem. prod.
Metalprod.
Belgien
Holland
Italien
Sverige
Kvt. 1. 2. 3. 4. 1. 2. 3. 4. 1. 2. 3. 4. 1. 2. 3. 4.

i de 7 vigtigste industrilande i Vesteuropa (tilsammen svarer disse for mere end 90 % af den vesteuropæiske industriproduktion).

Det springer straks i øjnene, at udviklingen har været yderst forskellig fra industri til industri. *Nærings- og nydelsesmiddelindustrierne* har åbenbart været forholdsvis lidt påvirket af depressionstendenserne. Udsvingene i produktionens størrelse fra år til år har her gennemgående været af begrænset omfang, og i de fleste lande har der kun i kortere perioder været tale om direkte produktionstilbagegang. Undtagen i Sverige synes der nu overalt at være tale om fornyet fremgang, idet produktionen i sidste kvartal af 1952 lå højere end i de tilsvarende kvartaler i de to foregående år. Denne udvikling forekommer ganske naturlig, da de pågældende industriers produkter overvejende består af daglige forbrugsvarer med forholdsvis kort „levetid". Efterspørgselen efter sådanne varer ligger nogenlunde fast uanset svingninger i befolkningens disponible indkomster, ligesom heller ikke forventninger om kommende prisforandringer normalt spiller nogen større rolle på dette område. På længere sigt udvikler efterspørgselen sig i ret god overensstemmelse med befolkningsstørrelsen.

Væsentlig anderledes stiller forholdene sig for den anden af de betragtede konsumgodeindustrier, *tekstilvareproduktionen*. Som det fremgår af diagrammerne, satte der her en kraftig produktionstilbagegang ind omkring midten af 1951, og i de første 3 kvartaler af 1952 lå produktionen overalt lavere end i det foregående år (illustreret ved de skraverede søjler), ja, i de fleste lande var der endog tale om et fald i forhold til 1950 (illustreret ved, at den punkterede linie, der angiver produktionsniveauet for 1952, ligger under 100). Som omtalt i tidligere hefter af „Økonomi og Politik" skyldes denne udvikling formentlig i hovedsagen to forhold; for det første havde forbrugerne efter Koreakrigens udbrud forsynet sig forholdsvis rigeligt med varige forbrugsgoder, herunder tekstiler, hvilket dels medførte en nedgang i deres likvide beholdninger og dermed i deres købeevne, dels gjorde det mindre nødvendigt for dem at foretage indkøb i normalt omfang; for det andet spillede forventninger om prisfald formentlig ind.

Imidlertid synes der i sidste kvartal af 1952 pány at have været fremgang i tekstilindustrien. Næsten alle vegne er der en stigning i produktionen i forhold til 1951, og i Vesttyskland, hvor den foregående periodes produktionsnedgang havde været relativt lille, er man hermed nået op over 1950-niveauet. I januar og februar 1953 var produktionen her ca. 4 % højere end året før, men var derimod lidt lavere end i de samme måneder i 1951.

På baggrund af denne forholdsvis gunstige udvikling tør man formentlig slutte, at der ikke kan lægges så megen vægt på den tredie årsag til tekstilindustriens krise, som har været anført – for stor kapacitet på grund af fejlbedømmelse af afsætningsmulighederne på længere sigt, en fejlbedømmelse, som skulle være opstået, fordi man havde glemt at tage hensyn til, at der efter krigen var et opsamlet udækket behov, som gav sig udslag i en unormalt stærk efterspørgsel i nogle få år, og fordi man havde overset, at oversøisk konkurrence – især fra Japan – pány ville gøre sig gældende.

Den eneste tydelige afvigelse fra dette relativt lyse billede af tekstilindustriens udvikling danner *Frankrig;* årsagen er formentlig overvejende afsæt-

ningsvanskeligheder i udlandet, fremkaldt dels af det høje franske omkostningsniveau, dels af de engelske importrestriktioner, der indførtes i 1951, og som hævdes at have ramt fransk (og italiensk) tekstilindustri særlig følelig.

I den *kemiske industri,* hvis produkter i ret vid udstrækning anvendes ved fremstillingen af tekstilvarer, var stigningstempoet i løbet af 1951 de fleste steder blevet langsommere, og i 1952 kom det overalt til direkte tilbagegang, omend dennes omfang var forholdsvis begrænset. I Tyskland var der endog mod slutningen af året pány en kraftig fremgang, som har holdt sig i de første måneder af 1953. Derimod er der også på dette område en tydelig tilbagegang i den franske produktion, og nedgangen er fortsat i jan.-febr. 1953.

Også *metalindustrien* havde periodevis nogen tilbagegang i løbet af 1952 i en del af de europæiske lande. En sådan udvikling er ganske naturlig, når store dele af konsumgodeindustrierne forud har haft faldende produktion, idet der da ikke afgives så store ordrer på maskiner o. l. Når faldet i produktionen ikke er blevet større, end tilfældet faktisk er, og når der endog i lande som Tyskland og Frankrig har været fortsat fremgang, skyldes det utvivlsomt den stimulans, som oprustningen har betydet netop for en del af metalindustrien.

De oplysninger, der foreligger om udviklingen i Vesteuropas industriproduktion i *de første måneder af 1953* er endnu kun ret summariske, idet der kun i begrænset omfang siges noget om de enkelte industrier. De viser ikke nogen ensartet udvikling fra land til land. For *Frankrigs* vedkommende er der tale om en nedgang på ca. 5 % for industrien som helhed i forhold til jan.–febr. 1952, og noget lignende gør sig gældende i *Belgien.* I *England* mangler produktionen endnu nogle procent i at være nået op på sidste års niveau. Derimod er der stadig fremgang i *Tyskland,* omend i langsommere tempo; det er navnlig kapitalgodeindustrierne, hvis ordretilgang på det sidste har udviklet sig mindre tilfredsstillende, som bærer ansvaret for dette fald i stigningstempoet. Endelig har *Italiens* industriproduktion i de senere måneder taget et nyt opsving. Alt i alt er det dog endnu usikkert, om opgangslinien fra slutningen af 1952 vil vedvare.

Beskæftigelsessituationen.

Arbejdsløsheden har i 1952 gennemgående ligget på et højere niveau i alle vesteuropæiske lande end i det foregående år. Blandt de større lande er det kun Vesttyskland, der kan møde med et i det væsentlige uændret niveau. I Frankrig begyndte ledighedsstigningen først omkring midten af året 1952, og i første kvartal 1953 oversteg arbejdsløsheden niveauet fra samme periode i 1952 med 75 %, medens det i England omvendt har været sådan, at ledighedstallet, der i maj–aug. 1952 var dobbelt så stort som året før, nu kun ligger ca. 10 % over, hvad man har været vant til i de senere år.

Prisudviklingen.

Engrosprisernes bevægelser siden juni 1950 er i store træk afbildet i omstående figur. Groft taget kan de vesteuropæiske lande inddeles i 3 hoved-

grupper, alt efter den udvikling engrospriserne har taget siden dette tidspunkt. I samtlige lande foregik der i de første 9 måneder efter Korea-krigens begyndelse en stigning i engrospristallet af størrelsesordenen 20–30 %; forskellene i opgangens styrke beror i hovedsagen på, at import- og eksportprisers betydning i forhold til hjemmemarkedsvarer varierer fra land til land. I foråret 1951 skete der imidlertid et tydeligt omslag i prisudviklingen i lande som Belgien, Schweiz og Italien – praktisk talt samtidig med, at verdensmarkedets råvarepriser begyndte at falde. Tendensen har siden da klart været nedadgående i disse lande, og niveauet er nu kun 10–16 % højere end i juni 1950. I alle tre lande har man i vid udstrækning benyttet sig af pengepolitiske midler for at bekæmpe prisstigningerne, og Italien har endvidere ført en meget liberal importpolitik. Det må endvidere erindres, at intet af de tre lande i 1949 havde devalueret i samme udstrækning som flertallet af de øvrige vesteuropæiske lande, hvorfor deres prisniveau ved Korea-krigens udbrud snarest var inde i en nedadgående bevægelse.

I en anden gruppe lande – navnlig England, Holland og Danmark – vedvarede prisstigningerne noget længere, formentlig i hovedsagen fordi hjemmemarkedsvarernes priser her i højere grad var kommet i skred opad, således at verdensmarkedsprisfaldet ikke så hurtigt kunne slå igennem. Den efterfølgende nedgangsperiode har også været noget svagere end i den førstnævnte gruppe af lande, og prisniveauerne ligger her i øjeblikket 20–27 % over udgangssituationen.

Endelig har en tredie landegruppe, hvis vigtigste repræsentanter er Østrig, Frankrig, Norge og Sverige, haft endnu kraftigere og mere langvarige prisstigninger, der har bevirket, at priserne i dag ligger ca. 35–55 % højere end i juni 1950. For Frankrigs og Østrigs vedkommende er årsagen formentlig især, at både forbrugere og producenter på grund af tidligere tiders erfaringer er stærkt årvågne over for enhver inflationsfare, hvorfor de fremskynder deres indkøb, når en sådan truer, og derved netop er med til at fremskynde prisstigningerne. I Sverige og Norge er det antagelig navnlig de høje eksportpriser for træ og papir, der – direkte og indirekte – har bidraget til at trække prisniveauerne op. Hertil kommer i Sverige meget betydelige lønforhøjelser, og i Norge det pres, som en bevidst ekspansionspolitik altid vil tendere mod at lægge på prisniveauet.

Vesttyskland indtager nærmest en mellemstilling mellem de to sidste grupper; prisstigningstendensen vedvarede her til hen på efteråret 1952, men den har ikke været så kraftig som i landene i tredie gruppe.

For praktisk talt alle lande – uanset hvilken gruppe de tilhører – gælder det imidlertid, at priserne i hvert fald *i den seneste tid* har været klart *nedadgående* eller dog stabile, idet det forudgående råvareprisfald er slået igennem, hjulpet af aktivitetsdæmpningen. Dette gælder også 1. kvartal 1953.

Leveomkostningerne, der normalt reagerer langsommere end engrospriserne, har i det sidste årstid ligget ret fast i de fleste lande. En del steder har der dog også vist sig nogen nedgang på dette område, fx. i Østrig, Belgien, Frankrig, Tyskland og Schweiz; men nedgangen andrager kun nogle få procent.

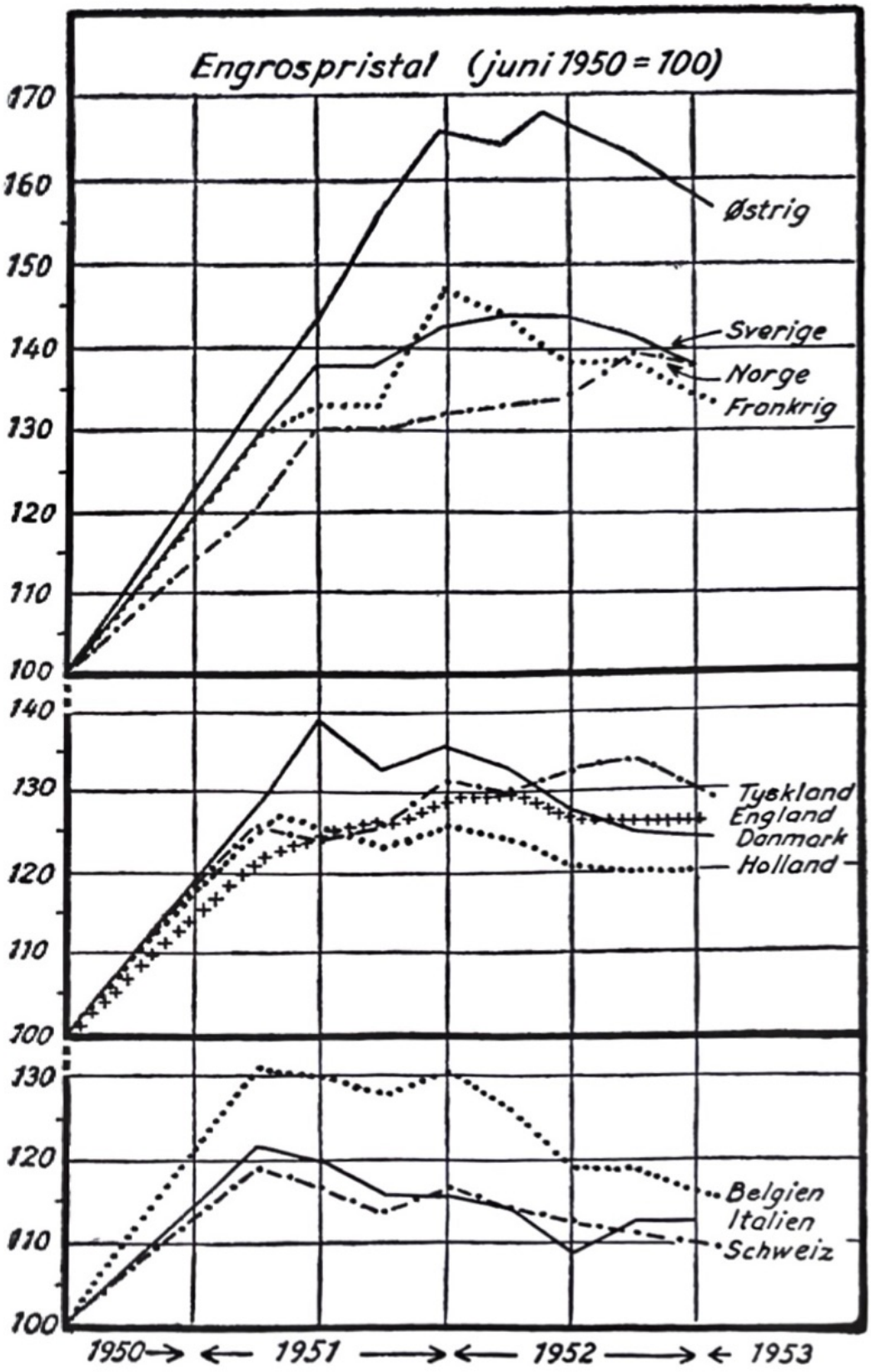
Engrospristal (juni 1950 = 100)
170
160
150
140
130
120
110
100
Østrig
Sverige
Norge
Frankrig
140
130
120
110
100
Tyskland
England
Danmark
Holland
130
120
110
100
Belgien
Italien
Schweiz
1950→ ← 1951 → ← 1952 → ← 1953

Udenrigshandelen.

Som nedenstående diagram viser, var værdien af OEEC-landenes udenrigshandel efter de foregående års kraftige stigning nedadgående gennem de første 3 kvartaler af 1952 for derefter atter at vokse betydeligt i det sidste kvartal. Udviklingen har fulgt samme hovedtendens både på import- og eksportsiden; men importoverskuddet er dog blevet betydeligt formindsket, hvilket har bidraget til at fremkalde en væsentlig lettelse af Vesteuropas valutaproblemer, jvf. også foran s. 296 om udviklingen i dollarbeholdningerne.

For året 1952 som helhed lå værdien af Vesteuropas *import* på ca. 32.4 milld. $ mod 33.7 milld. $ året før. (Heri – såvel som i de tilsvarende eksporttal – er medregnet intereuropæisk handel). Denne nedgang i værdien skyldes dels *mindre importmængde,* dels *lavere priser;* men betydningen af disse to faktorer har været væsentlig forskellig fra land til land, jvf. omstående tabel for de lande, fra hvilke oplysninger om de pågældende forhold foreligger for hele året. Det fremgår, at især Schweiz, Holland og England har skåret deres importmængde ned, medens Tyskland og Italien har udvidet deres ret betydeligt. Til gengæld har Tyskland i særlig grad nydt godt af lavere priser. Denne forskel i prisernes betydning må bero på uensartet sammensætning af importen. Da Holland og England i 1951 svarede for ca. 40 % af Vesteuropas samlede importværdi, mod Tysklands og Italiens 16–17 %, må mængdenedgangen totalt have betydet mere end prisfaldet.

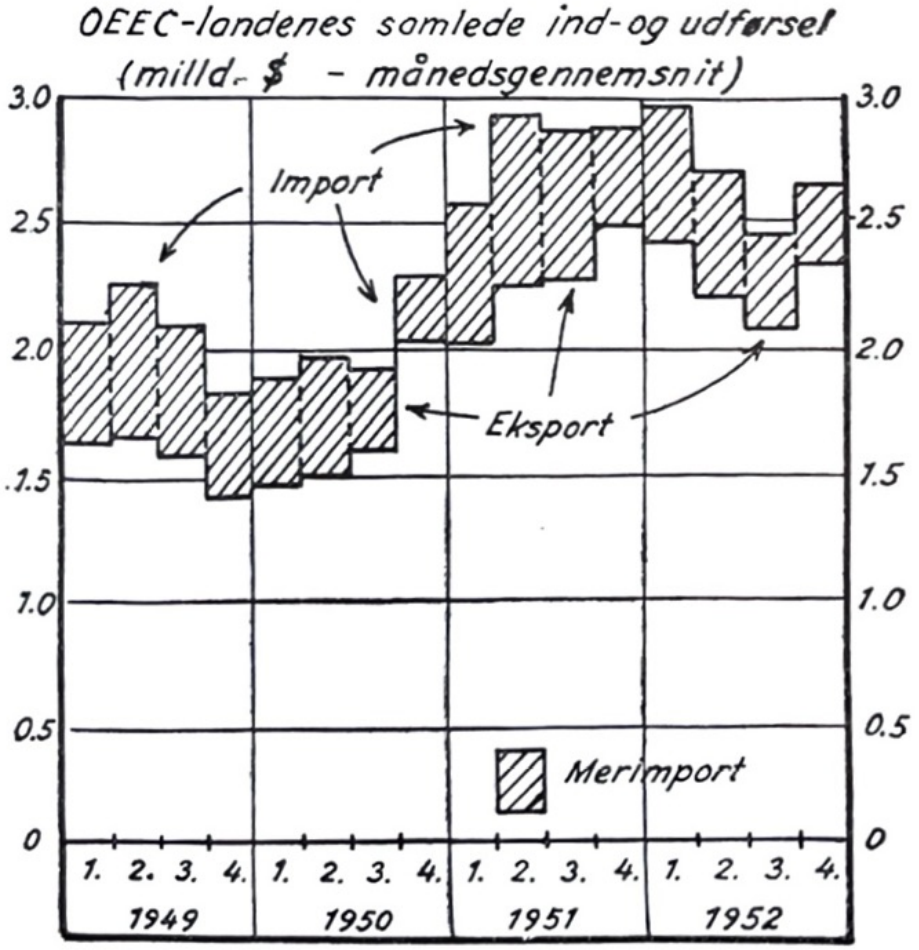

Priser og mængder i udenrigshandelen 1952. (1951 = 100).

	Imp. mængde (1)	Enheds-værdi for imp. (2)	Eksp. mængde (3)	Enheds-værdi for eksp. (4)	Bytte-forhold ((4) : (2)) (5)
England	90	98	94	105	108
Holland	88	100	105	102	102
Schweiz	88	98	100	100	102
Frankrig	102	97	88	109	110
Tyskland	116	95	108	107	113
Italien	110	98	86	98	100
Belgien	96	97	92	100	103
Sverige	92	105	88	99	94
Norge	94	103	87	104	101

Værdien af Vesteuropas samlede *eksport* var både i 1951 og 1952 godt 27 milld. $. *Faldet i eksporteret mængde* i Frankrig, England, Italien m. fl. lande har været større end stigningen i Hollands og Tysklands eksport; men dette forhold er stort set blevet opvejet af en *forbedring af eksportpriserne* i forhold til 1951. I løbet af året har disse dog været faldende, især i Belgien, Sverige og Norge.

For *Frankrigs* vedkommende har nedgangen i eksportmængden, der som foran omtalt antagelig skyldes det relativt høje franske omkostningsniveau, og den stigning i importmængden, som gjorde sig gældende i årets første måneder, men som senere er blevet bragt til ophør gennem skærpede importrestriktioner, medført, at der trods den betydelige forbedring af bytteforholdet er sket en forøgelse af underskuddet på handelsbalancen. Langt den største del af dette underskud indtrådte i første kvartal, medens der i fjerde kvartal endog var et beskedent overskud. I jan. og febr. 1953 var der imidertid påny underskud, både på grund af større importmængde og mindre eksportmængde.

Italien har haft uændret bytteforhold, men øget import (på grund af den liberale importpolitik) og stærkt nedadgående eksport (Englands og Frankrigs restriktioner), og har derfor oplevet en stærk forringelse af handelsbalancen, der også fortsatte i de to første måneder af indeværende år.

Belgien, Norge og *Sverige* har fået deres handelsbalance noget forringet i forhold til 1951. Årsagen er for disse landes vedkommende udelukkende en forringelse af de gunstige eksportforhold, der gjorde sig gældende i 1951, men som ikke har kunnet holde sig i 1952. Iøvrigt fremgår udviklingen på de enkelte landes handelsbalancer af omstående tabel.

Inden for *EPU* er der ikke sket væsentlige forskydninger i de udviklingstendenser, der har gjort sig gældende i den senere tid. Frankrig, der allerede er ude af sin debetkvote, har stadig løbende underskud. Italien bevæger sig i samme retning, men har dog endnu ikke opspist sit tidligere opsamlede tilgodehavende. På den anden side forbedrer England langsomt sin stilling, men er dog stadig stor debitor, og Holland nærmer sig stærkt til den øvre grænse for sit kreditorkvote.

Ved slutningen af marts 1953 var sterlingområdets guld- og dollarbeholdninger nået op på 2166 mill. $ – 500 mill. $ højere end minimum i april 1952.

Underskud (÷) eller overskud (+) på handelsbalancen.
(Mill. $ pr. måned).

	1949	1950	1951				1952				1953
			1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	jan.-febr.
England	÷134	÷ 82	÷219	÷297	÷348	÷264	÷197	÷241	÷171	÷126	÷142
Tyskland	÷ 93	÷ 60	÷ 39	+ 28	+ 5	+ 16	÷ 27	+ 42	+ 46	÷ 0	÷ 3
Frankrig	÷ 48	+ 1	+ 13	÷ 42	÷ 48	÷ 45	÷105	÷ 55	÷ 17	+ 10	÷ 41
Italien	÷ 35	÷ 20	÷ 32	÷ 61	÷ 44	÷ 26	÷ 70	÷ 90	÷ 80	÷ 70	÷ 92
Belgien	÷ 3	÷ 25	÷ 17	+ 7	+ 35	+ 10	+ 15	+ 6	÷ 10	÷ 15	÷ 11
Holland	÷ 45	÷ 53	÷ 67	÷ 81	÷ 46	÷ 3	÷ 15	÷ 9	÷ 0	÷ 11	÷ 10
Schweiz	÷ 6	÷ 12	÷ 37	÷ 33	÷ 12	÷ 13	÷ 20	÷ 17	÷ 6	+ 7	+ 2
Østrig	÷ 26	÷ 13	÷ 17	÷ 20	÷ 13	÷ 17	÷ 22	÷ 18	÷ 9	+ 1	÷ 1
Sverige	÷ 3	÷ 6	÷ 34	÷ 3	+ 3	+ 36	÷ 12	÷ 16	÷ 22	÷ 5	÷ 24
Norge	÷ 31	÷ 24	÷ 21	÷ 27	÷ 18	÷ 20	÷ 17	÷ 29	÷ 24	÷ 33	
Danmark	÷ 12	÷ 16	÷ 15	÷ 24	÷ 18	÷ 3	÷ 15	÷ 13	÷ 3	÷ 8	÷ 15
Samtlige O.E.E.C.-lande	÷506	÷372	÷555	÷651	÷579	÷384	÷549	÷513	÷362	÷295	

Årsagen er dels tilbagebetaling af guld fra EPU, dels dollarindtægter andet steds fra, dels endelig amerikanske hjælpeydelser.

Det kan iøvrigt nævnes, at England fornylig har lempet en del på sine importrestriktioner, hvilket bl. a. skulle komme Frankrig og Italien til gode. Man er dog herved kun nået op på en liberaliseringsprocent over for OEEC-landene på 58 % mod de 75 %, som er normen. Omvendt har Frankrig – der overhovedet ikke har nogen liberaliseret sektor – strammet sine importplaner for den kommende tid yderligere.

Konvertibilitetsspørgsmålet.

Tanken om at indføre en eller anden form for sterlingkonvertibilitet, der som omtalt i sidste hefte af „Økonomi og Politik" har været stærkt drøftet siden det engelske verdensriges økonomiske konference sidst i 1952, synes pånу at være blevet opgivet, i hvert fald foreløbig. Det kunne se ud til, at de engelske planer, der måtte have foreligget i så henseende, ikke har fundet fornøden tilslutning i U.S.A., hvis støtte var af afgørende betydning for planens gennemførelse. Dette kan muligvis skyldes, at den nye amerikanske administration endnu ikke har fået fastlagt sin økonomiske politik og derfor ikke har villet binde sig i konvertibilitetsspørgsmålet. Men sandsynligvis har det også spillet en væsentlig rolle, at der efterhånden var opstået tvivl om, hvorvidt sterlingkonvertibilitet ville være praktisk forenelig med Englands forbliven i EPU, og dermed en frygt for sprængning af hele det vesteuropæiske økonomiske samarbejde med påfølgende ødelæggelse af de fremskridt, der er nået med hensyn til handelens liberalisering.

I hvert fald skal man som nævnt næppe vente afgørende skridt i den første tid, hverken i retning af sterlingkonvertibilitet eller atlantisk betalingsunion el. lign. Foreløbig er det besluttet at forlænge EPU for endnu et år i stort set uændret skikkelse.

Engelske[a]) konjunkturtal.

	Priser		Industriproduktion[3]	Boligbyggeri[4]		Arbejdsmarked				Privat forbrug[7]	Udenrigshandel		Aktiekurser[10]
						Beskæftigelse[5]							
	Engrospriser[1]	Leveomkostninger[2]		Antal boliger under opførelse	Antal boliger fuldført	Samlet antal beskæftigede	Fabriksindustrien	Arbejdsløshed	Arbejdsløn[6]		Import[8]	Eksport[9]	
	1938 = 100 •	Juli 1914 = 100 •	1948 = 100 •	1000 †	1000 •	Mill. †	Mill. †	1000 †	Sept. 39 = 100 •	Mill. £ 1948 priser	Mill. £ •	Mill. £ •	31/12 38 = 100 •
1938	100	156	—	—	30.0	17.9	6.8	1700	100	—	77	44	100
1945	167	203	—	26	0.2	16.3	6.8	103	150	—	92	38	—
1946	173	204	87	204	4.1	17.3	6.6	359	162	—	108	80	150
1947	189	203	92	256	11.6	18.6	7.1	256	168	—	149	100	157
1948	216	108	100	191	19.0	19.1	7.3	282	106	8.387	173	137	151
1949	227	111	106	195	16.5	21.8	8.3	243	109	8.523	189	154	137
1950	259	114	114	201	16.5	22.1	8.5	272	111	8.688	217	188	136
1951	315	125	117	226	16.2	22.3	8.7	186	120	8.675	325	226	153
1952	323	136	114	280	24.0	22.2	8.6	394	130	8.581	290	227	132
Okt. 1951	324	129	121	—	17.7	22.4	8.8	264	122		363	246	161
Nov. —	324	129	123	—	17.8	22.3	8.8	291	126	2.242	329	254	148
Dec. —	326	130	113	226	19.2	22.2	8.8	303	126		314	213	144
Jan. 1952	330	132	118	—	15.8	22.2	8.8	379	127		357	267	134
Febr. —	325	133	120	—	16.7	22.2	8.8	394	128	2.013	297	246	132
Marts —	328	133	123	232	21.6	22.1	8.7	433	128		333	268	128
April —	325	135	110	—	17.6	22.1	8.7	468	128		326	231	136
Maj —	323	135	117	—	19.6	22.1	8.6	467	129	2.085	320	238	126
Juni —	323	138	112	252	20.2	22.1	8.6	440	129		276	196	121
Juli —	323	138	102	—	20.2	22.2	8.6	394	129		290	223	129
Aug. —	320	137	98	—	18.0	22.2	8.6	404	130	2.191	263	192	135
Sept. —	318	136	115	276	22.0	22.2	8.6	390	131		238	197	135
Okt. —	321	138	119	—	23.4	22.1	8.6	398	131		267	234	136
Nov. —	320	138	123	—	22.1	22.1	8.7	406	134	2.292	262	219	136
Dec. —	323	138	111	280	23.4	22.0	8.7	400	134		268	215	138
Jan. 1953	323	138	116	—	20.6	22.0	8.7	452	134		290	228	142
Febr. —	325	139			20.1	22.0	8.7	429	135		243	204	146
Marts —		140						397			286	224	

a) Priser, industriproduktion, arbejdsløn, forbrug og udenrigshandel refererer til Det forenede Kongerige (England & Wales, Skotland og Nordirland), boligbyggeri, beskæftigelse og arbejdsløshed til Storbritannien (England & Wales, Skotland).

• Tallene for 1938 og 1945–52 (de første 9 rækker) er gennemsnit for 12 måneder.

† Tallene for 1938 og 1945–52 (de første 9 rækker) gælder for juli (beskæftigelse, arbejdsløshed) eller december (boligbyggeri).

[1] Board of Trade. [2] Ministry of Labour. Fra juni 1947 nyt indeks med basis juni 1947. [3] Central Statistical Office. [4] Ministry of Health. Permanente boliger. [5] Fra 1949 ny serie, der i modsætning til den tidligere omfatter privat hushjælp og beskæftigede over pensionsalderen (65 år for mænd og 60 år for kvinder). Desuden tælles nu halvdagsarbejdere som heldagsarbejdere. Til sammenligning anføres, at tallene efter den nye opgørelse medio juli 1948 var 21.9 og 8.1. [6] Ugentlige lønsatser. Fra juni 1947 nyt indeks med basis juni 1947, omfattende industri, landbrug, off. forsyningsvirksomheder, detailhandel m. m. [7] Personlige udgifter til forbrugsgoder og tjenesteydelser. Central Statistical Office. [8] Generalindførsel. [9] Inkl. reeksport. [10] Actuaries' Investment Index. Industriaktier den sidste tirsdag i hver måned.

Det engelske statsbudget.

Den 17. april forelagde finansminister *Richard Butler* det nye engelske statsbudget for 1953–54. I sin tale fremhævede han gentagne gange, at regeringens hensigt var ved hjælp af de ændringer, der agtes gennemført, at stimulere produktion og eksport. Målet var, at England skal opretholde et overskud på sin løbende betalingsbalance, således at det bliver i stand til – uden forringelse af sine valutareserver – at foretage betydelige udenlandske investeringer, især i det ydre sterlingområde. Samtidig mente finansministeren imidlertid, at den effektive efterspørgsel i det kommende finansår vil tendere mod at være mindre end, hvad der svarer til landets produktionskapacitet, hvorfor der var plads for visse skattelettelser, der kan øge indenlandsk forbrug og investering noget. Herigennem skulle der opnås en stimulans til forøget produktiv indsats.

De vigtigste af de konkrete skattelettelser, som budgettet indeholdt, var en nedsættelse af indkomstskatteskalaen med 6 pence pr. pund, en 25 % reduktion af omsætningsafgifterne og ophævelse af den ekstraordinære beskatning af overnormale overskud i erhvervslivet (Excess Profit Levy) fra 1. jan. 1954. Især den sidste foranstaltning skulle tjene til at stimulere de private investeringer og dermed på lidt længere sigt også produktion og eksport. I samme retning skulle også lempeligere afskrivningsregler virke.

Den samlede virkning af de planlagte skattelettelser er beregnet at skulle medføre en reduktion af skatteindtægterne på ca. 170 mill. £. Der forudses trods dette et overskud på det løbende statsbudget på ca. 110 mill. £; men det offentliges investeringer vil overstige dette beløb, således at der bliver behov for lånefinansiering i betydeligt omfang.

VIRKNINGERNE AF EN VERDENSPOLITISK AFSPÆNDING

I de seneste uger synes der at være foregået en væsentlig mildnelse af de internationale politiske modsætninger, og det falder naturligt at spørge, hvorledes den økonomiske udvikling vil påvirkes, hvis der viser sig at være tale om en varig afspænding.

Noget entydigt svar herpå kan imidlertid ikke gives. Det afhænger af, hvorledes forbrugere, producenter og navnlig regeringer verden over vil reagere. Af særlig betydning bliver naturligvis regeringernes – og da navnlig den amerikanske regerings – politik. Som tidligere omtalt i „Økonomi og Politik" har der været udtalt nogen ængstelse for, at en nedskæring af de offentlige udgifter i U.S.A. som følge af oprustningsprogrammets tilendebringelse i løbet af 1953–54 skulle fremkalde et vist *tilbageslag i den økonomiske aktivitet i U.S.A.*, idet man er tilbøjelig til at regne med, at efterspørgselen med henblik på privat forbrug og investering ikke vil være tilstrækkelig stærkt til at opveje nedgangen i det offentliges efterspørgsel. Såfremt den internationale afspænding giver anledning til en kraftigere eller tidligere nedskæring af U.S.A.s militære udgifter, vil en sådan udvikling kunne fremskyndes. Hvis en kontraktion udvikler sig og for-

brugere og producenter som følge heraf begynder at indstille sig på et vist prisfald, især for råvarer o. l. – således som det i nogen grad var tilfældet i slutningen af 1951 og begyndelsen af 1952 – vil aktivitetsnedgangen have en tendens til at forstærke sig selv, idet ingen vil købe ind eller producere, før det ventede prisfald er blevet en realitet.

Hermed være ikke sagt, at en kontraktiv udvikling i U.S.A. er en nødvendig konsekvens af en international afspænding. Der er *store investeringsopgaver* både i selve U.S.A. (skoler, hospitaler, nye jernbaner, veje m. v.) og måske navnlig i de underudviklede lande. Men det er i vid udstrækning opgaver for det offentlige, der her er talc om, og man kan måske befrygte, at en republikansk administration – der som bekendt har balance på de offentlige budgetter som et af sine vigtigste programpunkter – kun nølende vil give sig i kast med sådanne opgaver, selv om en kontraktion er i færd med at udvikle sig. På den anden side skulle bedre internationale forhold kunne bevirke, at private amerikanske investeringer i udlandet blev mere tillokkende; men om de vil fremkomme i fornødent omfang og tilstrækkelig hurtigt, er måske tvivlsomt.

Uden for U.S.A. – specielt i Vesteuropa – er der i og for sig næppe tvivl om, at der vil være tilstrækkelig stor latent efterspørgsel efter produktionsfaktorer til privat investering og forbrug, således at en nedgang i militærudgifterne ret let vil kunne opvejes. Men dersom der udvikler sig en kontraktion i U.S.A., vil dette erfaringsmæssigt have til følge, at *omverdenens dollartilgang formindskes* meget betydeligt, ja, selv en standsning i opgangen som i 1948–49 vil kunne have alvorlige følger i så henseende. Hvis U.S.A. tilmed i første række nedskærer sine offentlige udgifter ved at begrænse sine hjælpeydelser til andre lande, vil denne formindskelse af udlandets dollarindtægter blive yderligere forstærket. De andre lande vil følgelig kunne blive tvunget til at føre en kontraktiv politik, for at begrænse dollarmangelen, eller også vil de falde tilbage til tidligere tiders handelspolitiske afspærringsforanstaltninger. I denne situation vil det være af stor betydning, dersom de tidligere nævnte lempelser i den amerikanske handels- og toldpolitik kan gennemføres, og dette må helst ske, inden eventuelle depressionstendenser viser sig, da det sikkert ellers vil være umuligt at få dem igennem.

Under alle omstændigheder må man dog være forberedt på, at et eventuelt bortfald af de militære udgifter kan rejse økonomiske problemer, hvis løsning kræver en bevidst indsats.

Foreløbig er der dog ikke tydelige konkrete tegn på noget omslag, bortset fra at priserne på en række *strategisk vigtige råvarer* som tin, zink, bly og gummi er faldet kraftigt. Andre råvaremarkeder er ikke påvirket i nævneværdig udstrækning, og de forskellige indekstal for råvarepriser har derfor kun givet efter med nogle på procent.

P. W.

30.4.1953.

DEN ØKONOMISKE UDVIKLING I DANMARK[1]

Beskæftigelsessituationen.

Et iøjnefaldende træk ved den økonomiske udvikling i de første måneder af 1953 er den stærke nedgang i arbejdsløsheden. Fra udgangen af 1952 til midten af marts faldt arbejdsløshedsprocenten fra ca. 25 til ca. 10, og de tre første ugeopgørelser i marts viste ikke blot nedgang i arbejdsløsheden i forhold til 1952, men også i sammenligning med 1951. Det milde og tørre vejr i marts har utvivlsomt fremskyndet sæsonnedgangen i arbejdsløsheden, men dette er dog næppe hele forklaringen på den gunstige vending, arbejdsløsheden har taget. En gennemgang af de enkelte arbejdsløshedskasser viser, at arbejdsløshedsprocenten med få undtagelser, hvoraf den vigtigste er metalarbejdernes arbejdsløshedskasse, var lavere end i 1952 også i de fag, hvor beskæftigelsen ikke er påvirket af vejret. Nedgangen i arbejdsløsheden i sammenligning med 1952 synes derfor i et vist omfang at være udtryk for en virkelig *bedring af beskæftigelsessituationen,* hvilket da også bekræftes af, hvad man ved om udviklingen af industriproduktion og byggevirksomhed.

Industrien.

Hvad industriproduktionen angår, har den i hver af månederne december 1952–februar 1953 ligget lidt højere end i de tilsvarende måneder i 1951–52, og sammenligner man produktionsindekset for februar 1953 og februar 1952, finder man fremgang i alle grupper med undtagelse af næringsmiddelindustrien, hvor produktionen var uændret, og jern- og metalindustrien og transportmiddelindustrien. For transportmiddelindustriens vedkommende var nedgangen dog uvæsentlig, og produktionen var her stadig større end på samme tid i 1951. *Jern- og metalindustriens produktion* var derimod henholdsvis 9 og 12–13 % mindre end i 1952 og 1951, men synes på den anden side at være svagt stigende. I hvert fald er indekset gået op fra 107 i december 1952 til 112 i februar 1953, og opgangen er formentlig fortsat, idet antallet af arbejdsløse metalarbejdere med mindst 7 dages ledighed i midten af marts var faldet til 3,8 % mod 3 % på samme tid i 1952, da produktionsindekset viste 122.

Jern- og metalindustriens produktion består for en stor del af produktionsmidler, og produktionens størrelse er derfor i væsentlig grad afhængig af den indenlandske investeringsvirksomhed. På grundlag af oplysninger, der indhen-

[1] Se også tabelbilag bag i heftet.

Indeks for industriproduktionen.
(1949 = 100).

	Feb. 1951	Feb. 1952	Feb. 1953
Næringsmiddelindustri	100	97	97
Tekstilindustri	134	105	112
Fodtøjs- og beklædningsindustri	119	110	120
Træindustri	114	102	114
Papir- og grafisk industri	114	99	103
Kemisk industri	126	104	114
Sten-, ler- og glasindustri	91	86	88
Jern- og metalindustri	128	123	112
Transportmiddelindustri	113	123	120
Forskellig anden industri	109	99	103
Ialt	117	107	109
Heraf: konsumvareindustri	117	103	108
produktionsmiddelindustri	117	115	109

tedes i efteråret 1952, er det statistiske departement kommet til det resultat, at der fra 1951 til 1952 var en nedgang i investeringerne i industrien på ca. 5 %, men at nedgangen var meget stærkere for bygningsinvesteringer end for investeringer i maskiner og anlæg. Forsåvidt det drejede sig om køb af maskiner m. v., synes nedgangen imidlertid i alt væsentligt at være faldet på danske leverandører.

I undersøgelsen indgik også spørgsmål om de *planlagte nyanlæg i 1953*, d.v.s. køb af maskiner, opførelse af bygninger samt anlæg og indretning af andre industrianlæg, men ikke reparationer og vedligeholdelse. Besvarelserne viser for industrien som helhed en nedgang i de planlagte nyanlæg i forhold til de faktiske investeringer i 1952 på ca. 10 %, og set fra maskinindustriens synspunkt er resultatet endnu ugunstigere, idet nedgangen udelukkende falder på maskiner m.v., medens der er stigning for bygninger. Man kan dog naturligvis ikke uden videre heraf slutte sig til en tilsvarende nedgang i produktionsmiddelindustriens, specielt jern- og metalindustriens, produktion i 1953. For det første er industriens investeringer kun en del af den samlede investeringsvirksomhed, og investeringerne på andre områder bevæger sig ikke nødvendigvis parallelt med industriens investeringer – f. eks. var landbrugets investeringer i bygninger, maskiner og anlæg m.v. ca. 10 % større i 1952 end i 1951 –, og dernæst må man være opmærksom på, at plantallene er opstillet under hensyn til de forventninger, virksomhederne på indberetningstidspunktet, d.v.s. efteråret 1952, havde om den fremtidige økonomiske udvikling, således at en ændring i forventningerne må antages at medføre ændringer i planerne. De faktiske investeringer i industrien i 1953 kan derfor komme til at afvige fra de planlagte både i den ene og den anden retning.

Med udsigt til nedgang i investeringerne inden for et så vigtigt område som industrien må en fortsættelse af den tendens til stigende produktion i jern- og metalindustrien, der har kunnet spores i de sidste måneder, forekomme noget tvivlsom, især da eksporten af vigtige kapitalgoder, ligesom forøvrigt industri-

Eksport af vigtige kapitalgoder[1].
(Månedsgennemsnit).

Mill. kr.	1951	1952	Jan.-feb. 1952	Jan.-feb. 1953
Metalvarer, mere bearbejdede	5.9	7.6	7.5	2.8
Maskiner og -dele, undtagen elektriske ...	28.5	35.6	35.9	32.7
Elektriske maskiner, apparater og tilbehør	11.9	12.0	13.2	8.5
Transportmidler (især nye og brugte skibe)	21.9	16.4	10.9	18.9

[1] Metalvarer, mere bearbejdede, omfatter både forbrugsvarer og kapitalgoder.

eksporten i det hele taget, synes at være nedadgående. I hvert fald var, som det fremgår af ovenstående oversigt, eksporten af maskiner m.v. ikke uvæsentlig lavere i de to første måneder af 1953 end i den tilsvarende periode i fjor.

Byggeriet.

Selv om industriproduktionen som helhed har ligget på et højere niveau end i 1952, har den betydelige *forøgelse af byggevirksomheden* dog formentlig bidraget relativt mere til den bedring af beskæftigelsessituationen, der er indtrådt. Det påbegyndte byggeri i 1952 var, målt efter etageareal, henimod en halv million m² større end det fuldførte byggeri i samme periode, og som følge heraf var det igangværende byggeri ved begyndelsen af 1953 steget til 3 mill. m² mod ca. 2.5 mill. m² den 1. januar 1952. Stigningen omfattede både beboelsesejendomme og ikke-erhvervsejendomme, medens der derimod for erhvervsejendomme var en nedgang på ca. 16 %. For beboelsesejendomme var det samlede etageareal under opførelse gået op fra ca. 1.5 til ca. 1.9 mill. m², svarende til henholdsvis 17 500 og 21 600 lejligheder, idet der i 1952 påbegyndtes 23 100 og fuldførtes 19 000 lejligheder (mod 21 500 i 1951). I regeringens byggeprogram for 1953 regnes der med påbegyndelse af ialt 25 000 boliger, deraf 5 000 opført ved „utraditionelt" byggeri, d.v.s. med anvendelse af ufaglært arbejdskraft, og færdiggørelse af 23 000 boliger. Der skulle herefter være sikret høj beskæftigelse i byggefagene året igennem.

Landbruget.

Efter at mængdeindekset for produktionen af *animalske landbrugsprodukter* i slutningen af 1952 var nået op på samme højde som i det foregående år, steg det fra 110 i december til 137 i januar, medens det i januar 1952 var 115 (1949 = 100). Når stigningen blev så betydelig, skyldtes det en særlig omstændighed, nemlig tilbageholdelse af slagtefærdige svin med henblik på en noteringsforhøjelse i begyndelsen af januar, men også mælke- og dermed smør- og osteproduktionen var væsentlig større end i januar 1952.

Som følge af den forøgede produktion viser *eksporten af smør* og navnlig *flæsk* en kraftig stigning i sammenligning med 1952. Ifølge en foreløbig opgørelse af landbrugseksporten i januar kvartal udgjorde smøreksporten ca. 27 000 tons eller ca. 4 000 tons mere end i samme tidsrum i 1952, og bacon-

eksporten var ca. en trediedel større, nemlig ca. 65 000 tons mod 49 000 tons. *Osteeksporten* var på ca. 11 000 tons og dermed lidt mindre end i januar kvartal i fjor, idet afsætningen på det engelske marked er gået stærkt tilbage; efter at England nu ved forhandlinger i O.E.E.C. er gået ind på at liberalisere importen af urationeret ost, skulle der imidlertid være mulighed for en forøgelse af eksporten til dette land. Heller ikke *ægeksporten* har kunnet holde sig på sidste års niveau. Der eksporteredes i januar kvartal ca. 29 000 tons æg, en nedgang på et par tusinde tons i sammenligning med januar kvartal i fjor. I denne forbindelse kan nævnes, at der er afsluttet en ny ægaftale med England for året oktober 1953–september 1954. Herefter skal de nugældende priser opretholdes til 1. januar 1954, fra hvilket tidspunkt der sker en mindre nedsættelse (2 s 6 d pr. 120 stk. æg). Desuden nedsættes efter ønske fra dansk side den engelske kvota fra 75 til 66⅔ % af den samlede danske ægeksport. Hvad endelig *eksporten af slagtekvæg* angår, var den med ca. 95 000 stk. af omtrent samme størrelse som i januar kvartal 1952.

Udvidelsen af mælke- og flæskeproduktionen har været begunstiget af den store kornhøst i 1952 og de *lavere priser på korn og andre foderstoffer*. I slutningen af marts var bygprisen faldet til ca. 52 kr. pr. 100 kg mod 72 kr. på samme tid i 1952, og havreprisen var gået ned fra 60 til 41–42 kr. Samtidig var smørprisen steget fra 6 kr. til 6.90 kr. pr. kg, og skønt noteringen for slagterisvin var gået ned fra 4.50 til 4.26 kr. pr. kg, er forholdet mellem flæskepris og bygpris på grund af det endnu stærkere fald i bygprisen væsentlig gunstigere for svineavlens rentabilitet end i foråret 1952, da den stærke udvidelse af svinebesætningerne begyndte, og ikke nævneværdigt ringere end umiddelbart før nedsættelsen af baconprisen i efteråret 1952. Den lavere baconpris har da heller ikke bevirket nogen nedgang i svinebestanden. Den sidste svinetælling, der fandt sted den 21. februar, viste tværtimod stigning både for svinebestanden som helhed og for antallet af søer, der havde været nedadgående i efterårsmånederne. Det samlede antal svin gik op fra 3 906 000 i december til 3 942 000 i februar, og sobestanden steg fra 415 000 til 425 000, idet der alene for første gang drægtige søer var en stigning på 13 000 til 79 000. På samme tid i 1952 var svinebestanden 3 319 000, heraf 359 000 søer.

Som omtalt i det foregående hefte af „Økonomi og Politik" har *bygeksporten* af høsten 1952 været ualmindelig stor. Hertil kan føjes, at *kartoffeleksporten* i høståret 1952–53 regnes at ville komme op på ca. 190 000 tons, hvilket er mere end dobbelt så meget som i de to foregående høstår.

Prisudviklingen.

Den *langsomme nedgang i engrospriserne,* som karakteriserede prissituationen i sidste halvdel af 1952, er fortsat i indeværende år. Kun i et par af de varegrupper, der indgår i engrosprisindekset, er der sket større ændringer i de sidste måneder. Den vigtigste er det prisfald, der er indtrådt i gruppen „jern, metaller og varer deraf", hvor indekset er faldet fra 372 i november til 336 i marts. Medens prisfaldet som helhed var langt stærkere i første end i sidste halvdel af 1952, kom denne vigtige varegruppe først med i prisfaldet i efter-

	Jan. 1952	Marts 1953	Stigning (+) eller fald (÷) i %
Vegetabilske levnedsmidler	371	380	+ 2
Animalske levnedsmidler	303	310	+ 2
Foderstoffer	518	429	÷ 17
Gødningsstoffer	266	259	÷ 3
Brændsel og mineralske olier	513	414	÷ 19
Jern, metaller og varer deraf	382	336	÷ 12
Bygningsmaterialer (undtagen træ)	273	259	÷ 5
Træ og papir	621	448	÷ 28
Tekstil og konfektion	337	309	÷ 8
Huder, læder og skotøj	331	321	÷ 3
Kemisk-tekniske varer	285	239	÷ 16
Engrospristallet	383	347	÷ 9

årsmånederne. Af andre grupper, hvor de sidste måneder har bragt prisfald, kan nævnes foderstoffer og bygningsmaterialer, medens der har været stigning for gruppen „vegetabilske levnedsmidler", der sammen med gruppen „animalske levnedsmidler" indtager en særstilling derved, at de er de eneste, hvor priserne nu er højere end i begyndelsen af 1952, jfr. ovenstående oversigt over nettoændringen for de forskellige varegrupper mellem januar 1952 og marts 1953. (1935 = 100).

Trods den fortsatte nedgang i engrospriserne var *detailpristallet* i januar et point højere end i oktober 1952. Ganske vist var udgiften til de to største poster på husholdningsbudgettet, fødevarer og klæder, fodtøj og vask, mindre end i oktober, men nedgangen var ikke tilstrækkelig til at opveje stigningen i udgiften til bolig i henhold til den årlige regulering af denne post og en samtidig forøgelse af udgiften til „spiritus, tobak og fortæring ude" som følge af en forhøjelse af prisen på tobak og cigaretter. En sammenligning af udgiften til de forskellige poster i husholdningsbudgettet i januar 1952 og januar 1953 viser iøvrigt følgende ændringer:

	Jan. 1952	Jan. 1953	Stigning (+) eller fald (÷) jan. 1952 - jan. 1953	
	kr.	kr.	kr.	%
Fødevarer	3 654	3 783	+ 129	+ 4
Klæder, fodtøj, vask	1 716	1 566	÷ 150	÷ 9
Bolig	890	927	+ 37	+ 4
Brændsel, belysning	755	704	÷ 51	÷ 7
Skatter[1]	1 053	1 235	+ 182	+ 17
Kontingenter o. l.	670	704	+ 34	+ 5
Anskaffelser og vedligeholdelser	610	585	÷ 25	÷ 4
Spiritus, tobak og fortæring ude	819	864	+ 45	+ 5
Hygiejne, kulturelle udgifter ...	1 037	1 056	+ 19	+ 2
Transport	322	325	+ 3	+ 1
Iøvrigt	728	731	+ 3	—
Ialt	12 254	12 480	+ 226	+ 2

[1] Med fradrag af børnetilskud.

Medens begge de lønregulerende pristal, nemlig pristallene for januar og juli, i 1952 medførte en forhøjelse af arbejdernes dyrtidstillæg, var stigningen i januarpristallet i år ikke tilstrækkelig til at danne grundlag for en ny lønregulering. Fra april til juli kvartal 1952 steg den gennemsnitlige timefortjeneste i industrien med 4 øre til 373 øre mod 346 øre i juli kvartal 1951. Den vigtigste årsag til denne stigning var reguleringen af dyrtidstillæget pr. 1. september i henhold til julipristallet, men virkningerne heraf på den gennemsnitlige timefortjeneste har dog først fuldtud kunnet gøre sig gældende i oktober kvartal. De forskellige tillæg for overarbejde o.s.v., der ikke er medregnet i tallet for den gennemsnitlige timefortjeneste, udgjorde, målt i forhold til samtlige udførte arbejdstimer for alle arbejdere under eet, 8.3 øre pr. time i juli kvartal 1952 mod 7.7 øre i juli kvartal 1951, og feriegodtgørelsen svarede til gennemsnitlig ca. 24 øre pr. time.

Udenrigshandel og valutastilling.

I forholdet til udlandet var prisudviklingen i 1952 i Danmarks favør. Medens indekset for enhedsværdien af importen gik ned fra 143 i 4. kvartal 1951 til 129 i 4. kvartal 1952 (1949 = 100), var de tilsvarende tal for eksporten henholdsvis 121 og 117, og *bytteforholdet overfor udlandet,* defineret som forholdet mellem indekset for eksporten og indekset for importen, forbedredes derved fra 85 til 90. I gennemsnit for hele året 1952 blev bytteforholdet 83 mod 78 i 1951, idet indekset for enhedsværdien af importen gik ned fra 140 til 138, medens indekset for eksporten steg fra 109 til 115.

Takket være stigningen i eksportpriserne i forhold til 1951 var værdien af eksporten 72 mill. kr. større end i 1951 til trods for, at *kvantumsindekset for eksporten* viser en nedgang fra 150 i 1951 til 143 i 1952. Den største del af nedgangen i importværdien, der androg 348 mill. kr., må derimod henføres til *en formindskelse af det indførte kvantum* fra 119 i 1951 til 115 i 1952 (1949 = 100). I oktober kvartal var det imidlertid muligt på grund af nedgangen i importpriserne i løbet af 1952 at forøge de importerede varemængder væsentligt i sammenligning med oktober kvartal 1951 uden en forøgelse af importværdien, jfr. følgende oversigt:

1949 = 100	Enhedsværdi for import	Enhedsværdi for eksport	Bytteforholdet	Kvantumindeks for import	Kvantumindeks for eksport
1. kv. 1951	123	105	85	127	146
2. „ „	146	105	72	126	153
3. „ „	148	108	73	110	141
4. „ „	143	121	85	114	154
1. „ 1952	146	118	81	119	145
2. „ „	142	113	80	107	132
3. „ „	133	112	84	108	146
4. „ „	129	117	90	125	148
1950	110	97	88	127	133
1951	140	109	78	119	150
1952	138	115	83	115	143

Trods den formindskelse af importen, der fandt sted i 1952, viser opgørelsen pr. 31. december, at *lagerbeholdningerne* af råstoffer m.v. som helhed var af samme størrelse som ved udgangen af 1951. Eksklusive sukkerbeholdningerne, der som følge af den forholdsvis dårlige høst i 1952 var gået ned fra 248 000 tons til 188 000 tons, var værdien af lagerbeholdningerne beregnet med 1947-priser praktisk taget uændret, nemlig 992 mill. kr. mod 993 mill. kr. Nedgangen i importen, der spillede en betydelig rolle for fremgangen i valutabeholdningerne i 1952, er altså ikke sket på bekostning af råstoflagrene, men må ses på baggrund af den noget formindskede økonomiske virksomhed i 1952, der har gjort en vis tilbageholdenhed fra importørernes side naturlig. I samme retning måtte den vedvarende prisfaldstendens og kreditstramningen virke.

Udenrigshandelen.
(Månedsgennemsnit, mill. kr.).

	1951	1952	Jan.-feb. 1952	Jan.-feb. 1953
Indførsel	583	554	590	588
Udførsel	483	489	498	488
Heraf: landbrugsvarer	273	283	280	305
industrivarer	188	182	191	156
Merindførsel	100	65	92	100

I de to første måneder af 1953 var der yderligere *stigning i importen,* der nåede op på samme værdi som i de tilsvarende måneder i fjor. Derimod var *eksporten lidt mindre* end i januar–februar 1952 på grund af det allerede nævnte fald i industrieksporten. I gennemsnit for de to måneder gik industrieksporten ned med ikke mindre end 35 mill. kr. eller ca. 18 %, medens eksporten af landbrugsvarer viste en stigning på 25 mill. kr. eller ca. 9 %. En betydelig del af nedgangen i industrieksporten falder på eksporten af sukker, der i januar–februar 1952 indbragte omkring 40 mill. kr. mod kun et par millioner kr. i år, og på eksporten af kødkonserves, der gik ned med ca. 10 mill. kr., men også eksporten af jern- og metalindustriens produkter var som ovenfor nævnt utilfredsstillende.

Medens *bankernes valutabeholdninger* fortsatte stigningen fra december til januar, formindskedes de i februar med 75 mill. kr., hvorefter forbedringen af valutastillingen i sammenligning med februar 1952 udgjorde godt 200 mill. kr. Nedgangen i februar stod i forbindelse med, at finansministeriet overtog et dollarbeløb fra nationalbanken svarende til ca. 70 mill. kr. til betaling af afdrag på de offentlige dollarlån i 1953. Iøvrigt gik gælden til den europæiske betalingsunion yderligere op og udgjorde ultimo marts 256 mill. kr. mod på samme tid i fjor 72 mill. kr.

I januar gav Danmark over for EPU afkald på sin hidtidige særstilling (se „Økonomi og Politik", 26. årgang, side 19), hvorefter der først krævedes guld- eller dollarbetalinger (20 %) for træk på unionen ud over 269,4 mill. kr. Efter at den strengere guldbetalingsskala, der indførtes ved EPU's forlængelse i fjor, nu også finder anvendelse for Danmarks vedkommende, skal der betales 20 % guld eller dollars allerede ved træk ud over 134,7 mill. kr., og når underskudet overstiger 269,4 mill. kr., stiger procenten til 30. Ved udgangen af

Bankernes nettotilgodehavender i udlandet.
(Mill. kr.).

	E.P.U.-valuta	U.S.A. - og can. doll. samt schw. francs	Tredielandsvalutaer	Andre mellemværender[1]	Ialt Nationalbanken	Private banker	Samlet nettotilgodehavende
Dec. 1951	÷ 266	271	106	÷ 91	20	÷ 54	÷ 34
Jan. 1952	÷ 170	219	76	÷ 103	22	÷ 37	÷ 15
Febr. „	÷ 69	180	90	÷ 111	90	÷ 76	14
Marts „	÷ 72	190	104	÷ 104	118	÷ 49	69
April „	÷ 106	194	120	÷ 111	97	÷ 58	39
Maj „	÷ 144	193	138	÷ 103	84	÷ 58	26
Juni „	÷ 200	182	143	÷ 91	34	÷ 56	÷ 22
Juli „	÷ 136	190	157	÷ 104	107	÷ 62	45
Aug. „	÷ 157	233	164	÷ 115	125	÷ 44	81
Sept. „	÷ 100	278	157	÷ 109	226	÷ 41	185
Okt. „	÷ 150	357	147	÷ 120	234	÷ 25	209
Nov. „	÷ 202	420	152	÷ 110	260	÷ 40	220
Dec. „	÷ 223	502	156	÷ 103	332	÷ 44	288
Jan. 1953	÷ 235	519	132	÷ 98	318	÷ 17	301
Febr. „	÷ 245	477	131	÷ 102	261	÷ 34	227
Marts „	÷ 256		520		264	÷ 33	231

[1] Internationale institutioner m. v.

januar og februar androg underskudet over for EPU henholdsvis 260 og 273 mill. kr., hvoraf henholdsvis 25 og 28 mill. kr. var indbetalt i dollars, medens resten henstod som kredit hos unionen.

Betalingsbalancen.

Med den udvikling, der fandt sted i 1952, har nationalbanken for første gang siden krigen fået et nettotilgodehavende i udlandet, men der har været udtalt formodning om, at der samtidig er foregået kapitalbevægelser, som er resulteret i en forøgelse af *private erhvervsvirksomheders udenlandske nettogæld*. Den foreløbige opgørelse af betalingsbalancen for 1952 viser et overskud på de løbende poster på 251 mill. kr., medens der til afdrag på offentlige lån er anvendt netto 161 mill. kr., foruden at der har været en forbedring af bankernes valutastilling på 322 mill. kr. Rigtigheden af opgørelsen af de løbende poster forudsat skulle der altså ved andre kapitalbevægelser være fremkommet et indtægtsoverskud på 232 mill. kr. I hvilket omfang denne restpost er udtryk for en forøgelse af den private udenlandske nettogæld kan imidlertid ikke afgøres endnu. Efter en opgørelse på grundlag af de indtil midten af marts indkomne oplysninger om erhvervsvirksomheders gæld til og tilgodehavender i udlandet anser statistisk departement det dog for tvivlsomt, om de private kapitalbevægelser kan have haft et så betydeligt omfang.

Efter den foreløbige opgørelse var overskudet på betalingsbalancens løbende poster ca. 100 mill. kr. større end i 1951 til trods for, at gaveydelser o.l. (Marshallhjælp) gik ned fra 421 til 44 mill. kr. Ser man bort fra gaveydelserne og

Betalingsbalancen 1951 og 1952.
(Mill. kr.).

	1951			1952		
	Indt.	Udg.	Netto-indt.	Indt.	Udg.	Netto-indt.
Vareindf. og -udf. (f.o.b.)	5995	6468	÷473	5996	6109	÷113
Søtransport						
a. Danske skibe	1046	480	566	1100	500	600
b. Udenl. „	200	536	÷336	250	525	÷275
Rejser	160	190	÷ 30	210	235	÷ 25
Renter, aktieudbytter o.l. ...	49	119	÷ 70	55	120	÷ 65
Varer og tjenester iøvrigt ...	185	115	70	200	115	85
Varer og tjenester tils.	7635	7908	÷273	7811	7604	207
Gaveydelser o.l., netto			421			44
Løbende poster ialt, netto			148			251
Heraf:						
E.P.U.-området			82			95
Nemlig { Sterlingområdet			777			893
Nemlig { Kontinentale O.E.E.C.-lande			÷695			÷798
U.S.A. og Canada			÷534			÷243
Latinamerika			82			128
Andre lande			97			227

holder sig alene til de forretningsmæssige transaktioner, var der i 1952 på balancen for varer og tjenester et overskud på 207 mill. kr. mod i 1951 et underskud på 273 mill. kr., altså en forbedring på 480 mill. kr., som hovedsagelig hidrører fra det stærkt formindskede underskud på handelsbalancen.

Med hensyn til den regionale fordeling var den vigtigste ændring en formindskelse af underskudet på balancen for varer og tjenester overfor U.S.A. og Canada med næsten 300 mill. kr. til knap 250 mill. kr., og tilsyneladende gjorde Danmark altså i 1952 et stort skridt fremad mod løsningen af *dollarproblemet*. Det må dog ikke overses, at en del af nedgangen i underskudet overfor dollarområdet i 1952 skyldes særlige årsager, der ikke kan påregnes at være af varig natur. Der har således som følge af det store høstudbytte i 1951 og 1952 været et ekstraordinært ringe behov for indførte foderstoffer, og endvidere må nævnes, at der fra dansk side blev gjort stærk brug af den adgang, England i en kort periode i august 1952 åbnede for indkøb af dollarråstoffer mod sterling. Præmieringen af dollareksporten kan også nævnes i denne forbindelse. Der kan dog næppe være tvivl om, at der bag nedgangen i underskudet overfor dollarområdet også ligger mere varige forskydninger i udenrigshandelen. En vigtig faktor, der øver indflydelse på udgiftssiden i Danmarks dollarregnskab, er landbrugets voksende uafhængighed af indførte råstoffer og den omstændighed, at den indførsel af foderstoffer til landbruget, der stadig er nødvendig, i stigende grad har kunnet fremskaffes uden anvendelse af dollars. Forbedringen af forsyningssituationen i Vesteuropa og de til dette knyttede

valutaområder har desuden medført, at en lang række industrielle råstoffer ikke længere behøver at indføres fra dollarlandene. Endelig synes bestræbelserne for at vinde indpas på dollarmarkederne for danske produkter også bortset fra dollareksportpræmieringen til en vis grad at have båret frugt.

Pengeforhold.

De vigtigste ændringer på nationalbankens balance i januar kvartal var nedgangen i valutabeholdningen med 70 mill. kr. og – trods statens foran omtalte køb af dollars for 70 mill. kr. – en noget større *nedgang i bankens nettotilgodehavende hos staten.* Hertil svarede på passivsiden nedgang i såvel seddelmængde som på foliokonto, der nu ganske overvejende består af indskud fra banker og sparekasser, efter at forskellige andre konti (bl. a. de i henhold til „metervareordningen" deponerede beløb), der hidtil havde været posteret på „folio", fra nytår posteres under „konto kurant". For fremtiden kan man altså uden forbehold betragte bevægelserne i seddelomløb plus folio plus omløbet af skatkammerbeviser som udtryk for ændringer i pengemængden eller den samfundsmæssige likviditet.

Af nedenstående tabel fremgår iøvrigt, at der i de to første måneder af 1953 var en betydelig *stigning i såvel de private bankers som sparekassernes indlån.* Bankernes indlån forøgedes med 100 mill. kr., der i hovedsagen er anvendt til køb af værdipapirer. Ialt forøgede bankerne i januar og februar deres beholdning af aktier og obligationer med 85 mill. kr., efter at de i december havde solgt værdipapirer for netto 68 mill. kr. I sammenligning med februar 1952 var bankernes indlån gået op med næsten 450 mill. kr., medens udlån var steget med ca. 180 mill. kr. og aktie- og obligationsbeholdningen med ca. 160 mill. kr.,

Mill. kr.	Feb. 1952	Dec. 1952	Jan. 1953	Feb. 1953	Marts 1953
Nationalbanken:					
Udenlandske tilgodehavender, netto	90	334	318	260	264
Nettotilgodehavende hos staten	2437	2123	1944	2143	2021
Obligationer og aktier	140	442	443	442	446
Seddelomløb	1703	1966	1863	1849	1889
Foliokonto	473	521	383	574	420
Private banker:					
Kassebeholdning	799	963	697	932	
Obligationer og aktier	1094	1170	1220	1255	
Udlån ialt	5073	5257	5269	5256	
Indlån ialt	5849	6194	6113	6293	
Sparekasser:					
Obligationer, aktier og andelsbeviser[1]	1593	1517	1528	1549	
Udlån ialt[1]	2947	3073	3100	3119	
Indlån ialt	4927	4958	5019	5094	

[1] Sparekasser med mindst 5 mill. kr. indskudskapital.

og ca. 130 mill. kr. var gået til forøgelse af kassebeholdningen. For sparekasserne udgjorde fremgangen i indlån i januar og februar ialt ikke mindre end 136 mill. kr., der væsentligst er anvendt til udlån og kun i mindre grad til indkøb af værdipapirer. Ialt var bankerne og sparekasserne imidlertid i de to måneder nettokøbere af aktier og obligationer til et beløb af 117 mill. kr., og både obligations- og aktiekurserne var stigende.

Obligations- og aktiekurser.
(1935 = 100).

	Feb. 1952	Dec. 1952	Jan. 1953	Feb. 1953
Obligationer	86	88	89	89
Aktier	117	115	118	119
Heraf:				
Bankaktier	113	120	122	124
Rederiaktier	220	204	210	210
Industriaktier	142	139	142	144
Andre aktier	61	59	60	61

Den økonomiske politik.

Skønt overskudet på statens samlede drifts- og anlægsbudget for 1952–53 blev en del større, end finansministeren havde regnet med i efteråret, dels fordi de militære udgifter blev mindre end ventet, dels fordi forbrugsafgifterne på grund af forbrugsopgangen gav lidt mere end anslået, viser en sammenligning med det foregående finansår, at der er sket en betydelig *lempelse i den kontraktive finanspolitik,* der blev indledet i slutningen af 1950. Medens i 1951–52 overskudet på drifts- og anlægsbudgettet inklusive den bundne opsparing androg noget over 500 mill. kr., var det tilsvarende tal for 1952–53 kun ca. 300 mill. kr. Denne gradvise lempelse af finanspolitiken vil blive fortsat i finansåret 1953–54. Allerede med de indtil 1. april gældende udgifts- og skattelove regnedes der med et underskud på drifts- og anlægsbudgettet på 30 mill. kr., og ved det finanspolitiske forlig mellem regeringspartierne og det radikale venstre i slutningen af marts er der sket en yderligere finansiel afsvækkelse.

Udgangspunktet for de forhandlinger, der førte til forliget, var finansminister Thorkil Kristensens forslag om at iværksætte den *afvikling af tilskudsordningerne,* som regeringen havde bebudet ved rigsdagssamlingens åbning i oktober. Ved forslagene skulle opnås en samlet besparelse på 116–118 mill. kr., fordelt med ca. 29 mill. kr. ved afskaffelse af fodtøjsrabatkortene, ca. 26 mill. kr. ved bortfald af det i 1952 indførte tilskud på 6 øre pr. liter til nedsættelse af mælkeprisen og 47–48 mill. kr. ved at lade rugbrødsprisen stige til 1 kr. 95 øre. Desuden foresloges en forhøjelse af statsbanernes takster – med andre ord en nedsættelse af statens tilskud til billiggørelse af taksterne – med 14–15 mill. kr.

Bl. a. for at hindre pristallet i at stige som følge af nedsættelsen af tilskudene foreslog finansministeren den overvejende del af det indvundne beløb anvendt til forhøjelse af børnetilskudene og nedsættelse af indkomstskatten til staten og den fælleskommunale udligningsfond, men han regnede dog med en

styrkelse af statsfinanserne med henved 25 mill. kr. som nettoresultat af forslagenes gennemførelse. Som det vil ses af nedenstående oversigt, blev det endelige resultat af forhandlingerne tværtimod en svækkelse, idet de vedtagne skattelettelser og sociale forbedringer betyder en mindreindtægt og merudgift for statskassen på ialt 130 mill. kr. i stedet for som af regeringen foreslået 91 mill. kr.

Mill. kr.	Efter regeringens forslag	Efter de vedtagne forslag
Nedsættelse af indkomstskatten	48	48
Nedsættelse af forbrugsafgifter[1]	—	8
Forhøjelse af børnetilskud	27	50
Til alders- og invaliderentenydere	6	12
Til sygekasserne	5	7
Forhøjet normalbidrag	5	5
Ialt	91	130

[1] Ophævelse af afgiften på fyldepenne, pencils, lædervarer og jagtpatroner.

Den omstændighed, at drifts- og anlægsbudgettet i 1953–54 herefter i hvert fald ikke kan ventes at vise overskud, betyder, at udgifterne på statens kapitalbudget, der ligesom i det foregående finansår kan sættes til rundt regnet 1 milliard kr., udelukkende må tilvejebringes ved optagelse af lån. Udviklingen går derfor stik imod, hvad nationalbankdirektør Svend Nielsen ved aflæggelsen af bankens beretning den 18. marts betegnede som ønskelig: en tilstand, hvor overskudet på det løbende budget tilvejebringer en væsentlig del af kapitaludgiften, således at kapitalmarkedet ikke belastes så stærkt, og der derved skabes mulighed for et lavere og mere ensartet renteniveau.

15.4.1953.

POLITISK KRONIK

UDLANDET

Oktober 1952

1. Der afholdes valg til det japanske repræsentanternes hus. Mandatfordelingen bliver:

Fremskridtspartiet	68 (1949: 70)
Liberale	240 (285)
Højresocialister	57 (30)
Venstresocialister	54 (16)
Kommunister	0 (22)

Den ægyptiske regering foretager afskedigelser af en række højtstående embedsmænd og skærper kontrollen med administrationen.

Den vesttyske forbundskansler Adenauer foreslår i et brev til udenrigsminister Schuman, at Saarområdet får selvstyre og stilles under kul- og stålunionens ministerråd ved en femårig aftale.

Chefen for den sovjetrussiske kontrolkommission i Tyskland general Chuikov har i breve til de vestlige højkommissærer forlangt, at en række „spionage- og sabotageagenturer" i Vestberlin bliver lukket.

Under uroligheder i fangelejren på Chejuøen skyder F.N. soldater 56 kinesiske krigsfanger og sårer 120 andre.

2. Den republikanske præsidentkandidat general Eisenhower erklærer, at U.S.A.s militære forpligtelser i Korea bør formindskes, og sydkoreanske tropper uddannes til at overtage deres plads.

G.A.T.T. (General Agreement on Tariffs and Trade) åbner sin syvende kongres i Genève.

Det russiske kommunistpartis tidsskrift „Bolsheviki" offentliggør en artikel af premierminister Stalin. Det forudsiges heri, at der overfor østblokstaternes fortsatte økonomiske ekspansion efterhånden vil ske en indskrumpning af de vestlige kapitalistiske landes marked. Dette vil medføre et brud mellem U.S.A. og dets større allierede, især England og Frankrig, Vesttyskland og Japan. Artiklen drøfter endvidere udviklingen af den russiske økonomi.

Det britiske arbejderpartis kongres i Morecambe afviser med 3.644.000 stemmer mod 2.288.000 en resolution, der anbefaler nedskæring af forsvarsprogrammet.

En asiatisk-oceanisk fredskonference åbnes i Peking.

3. Storbritanniens første atombombe eksploderer på Monte Belloøerne ved Australien.

Roger Makins udnævnes til Oliver Franks efterfølger som britisk ambassadør i Washington.

Det græske parlament vedtager at erstatte forholdstalsvalgmåden med flertalsvalg og at fratage soldater stemmeretten.

I Bulgarien afsiges en række domme, deriblandt fire dødsdomme over romersk-katolske gejstlige, der er anklaget for spionage.

Sovjet anmoder U.S.A. om at tilbagekalde sin ambassadør i Moskva George Kennan.

4. Den franske udenrigsminister R. Schuman dementerer rygterne om, at Frankrig skulle søge en ordning af det tyske problem ved seperate forhandlinger med Sovjetunionen.

5. Den tidligere værnemagtsgeneral nu general i folkepolitiet Vincenz Müller udnævnes til viceudenrigsminister i Østtyskland.

Sovjetunionens kommunistiske parti åbner sin 19. kongres i Moskva. Vicepremierminister Malenkov angriber i en tale U.S.A.s krigsforberedelser og analyserer fredsbestræbelserne og de store økonomiske fremskridt siden 1945.

7. Ægypten indfører licens for importen for at modvirke sterlingmangelen.

I rapporten over de fem første år under Frankrigs økonomiske genrejsningsplan erklærer dens ophavsmand Jean Monnet, at tendensen mod økonomisk dekadence er overvundet. Levestandarden er siden 1938 steget med 6 %, siden 1946 med 30 %.

Det meddeles fra Korea, at en kinesisk offensiv er blevet standset af FN-tropperne, der dog har mistet nogle støttepunkter.

Finansminister Butler erklærer i en tale, at Storbritannien for første halvdel af 1952 kan opvise et mindre betalingsoverskud, og at „tapningen af nationens livsblod" synes standset. Forsigtighed er dog stadig nødvendig.

8. I sin årsrapport til FN's generalforsamling understreger generalsekretær Trygve Lie de underudviklede landes problem og foreslår, at det beløb, der årligt anvendes til økonomisk udvikling, øges med 1 milliard dollars.

Den marokkanske sultan erklærer, at Frankrigs reformforslag af 17/9 er ensbetydende med et krav om fransk part i Marokkos suverænitet.

Under våbenstilstandsforhandlingerne i Korea afviser kommunisterne FN-forslaget af 28/9, og på krav fra FN-delegationen udsættes forhandlingerne derpå, indtil der er fremsat et kommunistisk modforslag til ordning af krigsfangeudvekslingen.

Hessens socialdemokratiske ministerpræsident Zinn erklærer, at der indenfor den vesttyske højreorienterede Bund Deutscher Jugend med amerikansk pengehjælp er blevet oprettet en partisangruppe, som under en russisk besættelse skulle udføre sabotagevirksomhed og likvidere en række ledende socialdemokrater.

Den franske premierminister Pinay tilbagesender U.S.A.s note af 6/10 (der efter forlydende indeholdt meddelelse om nedskæring af den amerikanske hjælp for 1953 og en kritik af hjælpens hidtidige anvendelse).

9. Englands konservative parti åbner sin kongres i Scarborough. Der vedtages tillidserklæringer til regeringens udenrigspolitik og økonomiske politik.

10. En konference af øst- og vesteuropæiske delegerede i Berlin protesterer mod Paris- og Bonnaftalerne og går ind for firemagtsforhandlinger. Den østtyske præsident Pieck kalder tyske og franske patrioter til fælles kamp mod genoplivelse af militarismen i Vesttyskland.

Den græske regering Plastiras-Venizelos går af og erstattes af et forretningsministerium under Kioussopoulos. Parlamentet opløses, og der udskrives valg til 16/11.

11. Hussein Fatemi udnævnes til den afgåede Hussein Navabs efterfølger som persisk udenrigsminister.

12. I en tale understreger premierminister Pinay Frankrigs tillid til U.S.A.s gode hensigter, men protesterer mod den åbne debat om det nordafrikanske spørgsmål, der alene angår Frankrig.

Kommunevalg i Belgien viser stærk fremgang for socialisterne, tilbagegang for kommunisterne og det kristeligt-sociale regeringsparti.

13. Det meddeles fra Korea, at de sydkoreanske styrker efter otte dages blodige kampe har hævdet besiddelsen af den „hvide hests høj" nord for Seoul.

Det russiske kommunistparti vedtager på kongressen i Moskva at ophæve Orgbureauet og Politbureauet og lade deres funktioner overtage af det nyoprettede præsidium for centralkomitéen. På baggrund af Stalins artikel i Bolsheviki (se 2/10) nedsættes også en komité til at ændre partiets program.

14. Det russiske kommunistpartis kongres

afsluttes, efter at Stalin i en tale har understreget de kommunistiske partiers internationale solidaritet og pligten til at rejse kampen for de demokratiske friheder i den kapitalistiske verden. Der er valgt en ny centralkomité på 125 medlemmer og 110 stedfortrædere (mod tidligere 71 og 68).

FN's generalforsamling åbner sin syvende samling i New York og vælger den canadiske udenrigsminister Lester Pearson til formand.

Storbritannien afviser i en note de persiske modforslag af 24/9 og 7/10 til løsning af oljestriden som „urimelige og uacceptable".

Det ægyptiske regentskabsråd ophæves, og prins Abdel Moneim udnævnes til foreløbig regent, mens parlamentets beslutning afventes.

15. Det britiske udenrigsministerium afviser i en erklæring de beskyldninger for imperialisme, der indeholdtes i den persiske note af 24/9.

Efter et ministermøde vedtages det at nedsætte en række komitéer til at koordinere Beneluxlandenes økonomiske politik.

I Ægypten gives der amnesti for alle politiske forbrydelser (undtagen mord, brandstiftelse og forrædderi), der er begået i perioden 26/8 1936–23/7 1952).

16. På FN's generalforsamling beklager den svenske udenrigsminister Undén U.S.S.R.s holdning i Østersøen.

U.S.A.s udenrigsminister Acheson erklærer, at FN må udbygge sin stilling i Korea ved øget støtte fra medlemsstaterne.

Premierminister Mossadeq meddeler, at Persien vil afbryde de diplomatiske forbindelser med Storbritannien.

17. Det meddeles, at det russiske kommunistpartis centralkomité har valgt et præsidium med følgende medlemmer: Stalin, Andrianov, Aristov, Beria, Bulganin, Voroshilov, Ignatiev, Kaganovich, Korotchenko, Kutznetsov, O. Kuusinen, Malenkov, Malyshev, Melnikov, Mikoyan, Mikhailov, Molotov, Pervukhin, Ponomarenko, Saburov, Suslov, Krushchev, Chesnokov, Shvernik og Shkiryatov.

Walter Freitag vælges til formand for det vesttyske fagforeningsforbund i stedet for Chr. Fette.

Den socialistiske Internationale åbner sin konference i Milano.

FN's generalforsamling vedtager med 45 stemmer (bl. a. U.S.A.) mod 6 (bl. a. Storbritannien og Frankrig) at behandle Sydafrikas racepolitik. – Den polske delegation fremlægger et forslag om våbenhvile i Korea (efter udveksling af alle krigsfanger), forening af landet og international nedrustning.

U.S.A. protesterer i en note til Sovjetunionen over nedskydning 7/10 af en amerikansk bombemaskine nord for Japan.

18. Det konservative vesttyske regeringsparti, Tyske Parti, vedtager at støtte Paris- og Bonnaftalerne.

Frankrigs socialradikale parti understreger på sin kongres nødvendigheden af en vesteuropæisk føderation og godkender – på trods af formanden Herriots skarpe advarsler – den planlagte europæiske hær.

Under en offensiv i Tonkin erobrer Viet-minh-styrkerne det franske støttepunkt Ngia-Lo.

Efter et femdages besøg i London erklærer den tyrkiske premierminister Menderes, at det er blevet besluttet straks at oprette en mellemøstlig forsvarspagt, selvom nogle stater skulle nægte at deltage.

19. I Grækenland beslutter en stor liberal gruppe under Tsouderos at støtte marskal Papagos græske samlingsparti ved valget 16/11.

20. Myndighederne i Kenya erklærer undtagelsestilstand i hele kolonien og arresterer ca. 100 personer, deriblandt formanden for Kenyas afrikanske union, Jomo Kenyatta.

21. FN's generalforsamling afviser et sovjetisk forslag om at give nordkoreanske repræsentanter lejlighed til at fremlægge deres anklager mod FN for bakteriekrigsførelse i Korea.

Den europæiske økonomiske samarbejdsorganisation (O.E.E.C.)s ministerråd afslutter et to-dagesmøde.

Det meddeles, at der vil blive nedsat en forbindelseskomité mellem Det europæiske kul- og stålfællesskab og Storbritannien.

I Ægypten indføres censur for visse aviser og på telegraf- og telefonmeddelelser.

22. Den persiske regering afbryder de diplomatiske forbindelser med Storbritannien, der beskyldes for ved intriger og indblanding at have truet Persiens orden og sikkerhed.

Den vesttyske forbundsdag vedtager et socialdemokratisk resolutionsforslag, der protesterer mod de udemokratiske forhold i Saar.

Den østrigske regering træder tilbage, da regeringspartierne, socialdemokratiet og folkepartiet, ikke har kunnet enes om budgettet.

Den britiske udenrigsminister Eden erklærer i Underhuset, at regeringen med visse tilføjelser kan godkende det ægyptiske forslag til ordning af Sudans fremtid.

23. Jugoslavien foretager en række drastiske nedskæringer af budgetudgifterne og importen, fastlåser lønningerne og fordobler huslejen p. gr. af tørkens virkninger.

Den persiske shah underskriver andetkammerets (Majlis') beslutning om at nedskære senatets valgperiode fra 6 til 2 år. Senatorerne protesterer forgæves.

Den vesttyske forfatningsdomstol i Karlsruhe erklærer det neo-nazistiske socialistiske Rigsparti for ulovligt efter grundlovens art. 21 og beordrer partiets midler beslaglagt og dets parlamentariske repræsentation ophævet.

Under en debat i den vesttyske forbundsdag om afsløringen af den hemmelige partisangruppe oplyses det, at den amerikanske pengehjælp er blevet ydet uden U.S.A.s højkommissærs vidende.

De italiensk[illegible]resocialister, der ledes af Pietro Nenni, beslutter at opstille deres egne lister ved valgene i 1953 (i 1948 opstillede de sammen med kommunisterne).

24. Den amerikanske senator Wayne Morse udtræder af det republikanske parti, da han mener, at en republikansk valgsejr vil øge chancerne for en ny verdenskrig.

Den republikanske præsidentkandidat general Eisenhower erklærer, at han vil aflægge et personligt besøg ved Koreafronten, hvis han bliver valgt.

I en tale i FN's politiske komité giver U.S.A.s udenrigsminister Acheson U.S.S.R. skylden for udviklingen i Korea.

Det meddeles fra Indonesien, at modstandere af forsvarsministeriet har vundet kontrol over tre af den indonesiske hærs syv divisioner.

25. FN's generalforsamling indvælger Colombia, Danmark og Libanon i Sikkerhedsrådet.

Den europæiske politiske komité, der skal udarbejde forslag til en føderativ sammenslutning af Frankrig, Vesttyskland, Italien og Beneluxlandene, begynder sit arbejde.

26. Der afholdes valg til det polske parlament (Sejmen). Der er kun opstillet een liste.

Ved et møde af tidligere SS-folk i Werden angriber general Ramcke den fortsatte fængsling af „ærlige tyske soldater". Han anklager vestmagterne for at være de egentlige krigsforbrydere.

Den finske regering omdannes med øget socialdemokratisk repræsentation. Statsminister Kekkonen bliver tillige udenrigsminister.

27. Generalsekretæren for det franske socialistparti Mollet advarer mod en „lilleeuropæisk" føderation, der vil blive domineret af Tyskland.

28. I Østrig beslutter det afgåede ministerium Figl at fortsætte, efter at der er opnået enighed mellem de to regeringspartier.

29. U.S.S.R.s udenrigsminister Vishinsky afviser i FN's politiske komité uden-

rigsminister Achesons beskyldninger (se 24/10) og går ind for det polske fredsforslag (se 17/10).

Det meddeles i pressen, at de fransk-tyske forhandlinger om europæisering af Saar er brudt sammen, da Frankrig har nægtet at opgive sin møntunion med Saar og at lade protyske partier opstille ved Saars valg.

G.A.T.T.s konference i Genève beklager, at U.S.A. ikke har standset sin restriktive importpolitik (specielt m. h. t. told på mejerivarer).

I en overenskomst med den sudanesiske uafhængighedsbevægelse anerkender Ægypten sudanesernes suverænitet over Sudan, indtil selvbestemmelsesretten kan udøves, hvilket skal ske senest 31/12 1955.

Den engelske koloniminister Lyttleton ankommer til Kenya.

Der dannes en ny liberal regering i Japan. Yoshida fortsætter som premierminister og Okazaki som udenrigsminister.

30. Det meddeles fra Kenya, at der nu er arresteret ialt 3.633 personer under Mau-Mau-urolighederne.

31. Bolivia nationaliserer de tre største tinminer i landet.

Det meddeles, at der fra Storbritannien vil blive udsendt en kongelig kommission for at undersøge mulighederne for sociale og økonomiske reformer i Britisk Østafrika.

November 1952

2. Den ægyptiske premierminister Naguib overrækker Storbritanniens ambassadør et forslag til ordning af Sudans fremtid. Der foreslås en treårig overgangsperiode med blandet sudanesisk-britisk-ægyptisk styre. Regeringen skal efterhånden overgå til sudaneserne selv, og de britiske og ægyptiske tropper trækkes tilbage mindst et år, før der afholdes valg til den nationalforsamling, som skal bestemme Sudans fremtidige stilling enten som en selvstændig stat eller i union med Ægypten.
3. På det jugoslaviske kommunistpartis kongres i Zagreb retter marskal Tito angreb mod Sovjetunionen for dens forræderi mod marxismen og dens ansvar for den internationale spænding.
4. Der afholdes valg i U.S.A. Republikanernes præsidentkandidat, Dwight D. Eisenhower, får 33.0 mill. stemmer (republikansk stemmetal 1948: 22.0 mill.) og 442 valgmænd (189), demokraten Adlai Stevenson 26.6 mill. (24.1 mill.) og 89 (304). – I senatet bliver partistillingen 48 republikanere (1950: 47), 47 demokrater (49) og 1 uafhængig (0); i repræsentanternes hus 221 republikanere (199), 213 demokrater (236) og 1 uafhængig (0).
6. Under den udenrigspolitiske debat i det engelske underhus afviser udenrigsminister Eden et forslag fra arbejderpartiet om at søge afsluttet våbenstilstand i Korea i to tempi (først ildophør, så ordning af krigsfangespørgsmålet).
9. Den franske regering har meddelt NATO's sekretariat, at der ved årets udgang i overensstemmelse med Lissabonaftalerne vil være opstillet 12 franske divisioner, men at denne styrke ikke vil kunne øges i 1953 uden forøgelse af hjælpen fra U.S.A.

Den arabiske liga sender en note til Vesttyskland, hvori den protesterer mod den tysk-israelske erstatningsoverenskomst.

Israels præsident Chaim Weizmann dør, 77 år gammel.

10. FN's generalsekretær Trygve Lie meddeler, at han vil træde tilbage fra posten som FN's generalsekretær. Som årsager anfører han senatsundersøgelserne

mod amerikanere i FN's sekretariat og de kommunistiske staters vægring ved at acceptere ham som fredsmægler.

I FN's politiske komité insisterer udenrigsminister Vishinsky på hjemsendelsen af alle krigsfanger i Korea. Han gentager forslaget om en 11-magtskommission til ordning af Korea-spørgsmålet.

11. Kommunevalg i 3 vesttyske enkeltstater viser stærk tilbagegang for de kristelige demokrater (C.D.U.) og kommunisterne.
12. Den vesttyske forbundskansler Adenauer erklærer, at regeringen ikke vil anerkende de berammede valg i Saarområdet eller nogen regering, der fremgår deraf, da valgene ikke er frie og demokratiske. Han beklager premierminister Hoffmanns holdning.
13. Den kendelse af Kapstatens højesteret, der erklærede loven om parlamentshøjesteretten for ugyldig, tiltrædes af den sydafrikanske unions højesteret.
14. Sydafrikas premierminister Malan erklærer, at han vil bøje sig for højesterettens afgørelse og afvente valgene i april 1953.
15. De italienske Centrumspartier (Kristelige Demokrater, Socialdemokrater, Liberale og Republikanere) enes om at opstille fælles liste ved valgene i 1953 og at støtte regeringens valglovsforslag, efter hvilket den liste, der opnår 50 % af stemmerne, skal besætte 380 af de 590 pladser i kammeret.
16. Der foretages en omdannelse af den ungarske regering. Karoly Kiss og Erno Gerö bliver vicepremierministre, Molnar udenrigsminister.

Der afholdes valg i Grækenland. Marshal Papagos' græske samlingsparti opnår 49 % af de afgivne stemmer (1951: 35 %) og 239 mandater (1951: 115), den progressive-liberale union under Venizelos og Plastiras 37 % (41 %) og 61 mandater (132), det venstreorienterede E.D.A. 10 % (10 %) og 0 mandater (10).

17. Den indiske delegation i FN's politiske komité foreslår, at hjemsendelsen af krigsfangerne i Korea skal ske gennem en nimagtskommission og uden anvendelse af tvang.

Den kinesiske regering foretager en reorganisation af landets administrative system.

18. Den vesttyske forbundsdag afviser et regeringsforslag om at fremskynde ratifikationen af Bonn- og Parisaftalerne.
19. UNESCO beslutter med 44 stemmer mod 4 (7 stemmer ikke) at optage Spanien.

Feldmarskal Papagos danner ny regering i Grækenland med Stefanopoulis som udenrigsminister og Markezinis som finansminister. En række højtstående officerer træder tilbage.

20. FN's politiske komité afviser med 45 stemmer mod 6 (bl. a. Storbritannien og Frankrig) en sydafrikansk dagsorden, der bestrider forsamlingens kompetence til at behandle Sydafrikas racepolitik. Komitéen anmoder om nedsættelse af en undersøgelseskommission og genoptagelse af spørgsmålet i næste samling.

Den polske regering omdannes. Præsident Bierut bliver premierminister, og hans hidtidige funktioner overtages af et statsråd med Zawadski som formand.

I Tjekoslovakiet indledes en højforræderiproces mod 14 personer (bl. a. Rudolf Slansky og Clementis), der alle tidligere har haft fremtrædende stillinger i regeringen eller i det kommunistiske parti. Anklagen lyder på anslag mod statens sikkerhed, spionage og landsforræderiske forbindelser med udlandet (bl. a. med zionistiske organisationer). 11 af de anklagede er jøder.

Den italienske filosof og historiker Benedetto Croce dør.

21. Der foretages en række konfiskationer af britiske firmaers ejendom i Shanghai.
22. Vesttysklands frie demokrater afslutter deres partikongres i Ems efter at have godkendt regeringens udenrigspolitik. Til næstformand nyvælges Middelhauve, der udtaler, at han vil gøre

F.D.P. til et stort nationalt højreparti.

Der udbryder voldsomme uroligheder i Bagdad.

23. Iraqs generalstabschef Nureddin Mahmoud udnævnes til premierminister.

24. I FN's politiske komité afviser Sovjets udenrigsminister Vishinsky Indiens forslag (se 17/11), der anbefales af Acheson (U.S.A.).

Iraqs nye regering erklærer Bagdad i undtagelsestilstand for at standse de kommunistiske og antibritiske demonstrationer. En række ledende politikere arresteres, og der gives løfte om reformlovgivning og udrensning.

Udenrigsminister Sharett protesterer i det israelske parlament mod Pragprocessens antijødiske karakter.

Der foretages nogle omplaceringer i den engelske regering. Lord Salisbury bliver Lord President, Lord Woolton kansler for Lancaster og Lord Swinton Commonwealthminister.

25. FN's formynderskabskommission modtager en rapport fra den sydvestafrikanske komité, der meddeler, at det ikke er lykkedes at opnå enighed med den sydafrikanske union om Sydvestafrikas fremtidige stilling.

26. Dr. Neskovič afsættes som jugoslavisk vicepremierminister. Det erklæres, at han ønskede en mere forsonlig kurs overfor Sovjetunionen.

Den franske regering erklærer sig villig til at revidere visse af aftalerne mellem Frankrig og Saar og til at fortsætte forhandlingerne med Vesttyskland.

27. I Prag afsiges dom i den tjekoslovakiske højforræderiproces. Rudolf Slansky (tidligere vicepremierminister og generalsekretær for det kommunistiske parti), Vl. Clementis (fhv. udenrigsminister), Otto Sling, B. Geminder, L. Frejka og 6 andre dømmes til døden, mens 3 idømmes livsvarigt fængsel. Alle de anklagede har erklæret sig skyldige og nægtet at benytte deres appelret.

Commonwealthlandenes økonomiske konference åbnes i London.

29. En officiel rapport om Ungarns økonomiske stilling meddeler, at produktiviteten og arbejdernes levestandard har været stigende i 1952, selvom landbruget ikke har nået de opstillede produktionsmål.

30. Der afholdes valg til Saarområdets landdag. 93 % af vælgerne stemmer, heraf 24 % blankt. Af resten får det kristelige folkeparti 55 %, socialdemokraterne 33 % og kommunisterne 9 %.

Den tidligere tyske indenrigsminister Heinemann danner et neutralistisk parti, det altyske folkeparti.

December 1952

1. General Eisenhower meddeler en række af de udnævnelser, der vil blive foretaget, når han overtager embedet som U.S.A.s præsident 20/1 1953. Bl. a. vil John Foster Dulles overtage udenrigsministeriet.

Den vesttyske finansminister Schäffer meddeler, at budgettet for 1953–54 vil andrage 26.5 mld. DM (mod 23.2 1952–53), heraf 8 mld. til forsvaret. Forsvarsudgifterne skal efter de bestående aftaler udgøre 10 mld. DM, men ministeren regner med nedgang heri fra juli 1953.

Redaktøren af det brasilianske oppositionsblad Tribuna da Imprensa arresteres, fordi avisen har beskyldt politiet for korruption.

Den tidligere italienske premierminister Orlando dør, 92 år gammel.

Det britiske udenrigsministerium erklærer, at Østtyskland nu råder over en moderne udrustet hær på 100.000 mand (foruden 25.000 grænsegendarmer). Styrken er siden maj blevet øget med 40.000 mand.

2. Storbritanniens højkommissær i Vesttyskland, Kirkpatrick, afviser i en tale

tanken om at løslade de 106 krigsforbrydere, der endnu sidder fængslet i Werlfængselet.

3. FN's generalforsamling godkender med 54 stemmer mod 5 (Sovjetblokken) det indiske forslag til ordning af krigsfangeudvekslingen (se 17/11).

   De 11 dødsdømte kommunister hænges i Prag.

4. FN's politiske komité åbner en debat om et asiatisk-arabisk forslag, der går ud på nedsættelse af en tremagtskommission til at bistå Frankrig ved optagelsen af forhandlinger, der skal sikre Tunis' selvbestemmelsesret.

   Premierminister Churchill meddeler i underhuset, at den engelske regering vil nedskære udgifterne til forsvarsproduktionen, samt at de ikke væsentligt vil overstige bevillingerne i indeværende år.

   Den britiske højkommissær general Templer meddeler, at de øgede sikkerhedsforanstaltninger har tvunget Malayas kommunister til at indskrænke deres terroistiske virksomhed.

5. En udsendelse fra Peking radio afviser det indiske forslag til ordning af krigsfangespørgsmålet (se 17/11).

   Generalsekretæren for de tunesiske fagforeninger bliver fundet myrdet. De franske myndigheder arresterer nogle nationalister og fagforeningsfolk. Ialt 70 af de tidligere højtstående personer, som regeringen har ladet arrestere, er nu løsladt.

6. Den vesttyske forbundsdag vedtager med 216 stemmer mod 160 (socialdemokrater, kommunister m. fl.) ved anden behandling ratifikationen af Bonn- og Paristraktaterne. Det er vedtaget, at 3. behandling skal finde sted i januar, efter at forfatningsdomstolen har afgivet kendelse om, hvorvidt ratifikationen kan ske ved simpelt flertal.

   Tjekoslovakiet anmoder om tilbagetrækning af Israels gesandt i Prag, Dr. Kubovy, der beskyldes for at have søgt emigrationstilladelse for statsfjendtlige jøder.

8. Efter alvorlige uroligheder i Casablanca griber politiet ind. Ca. 500 personer arresteres, og der indføres møde- og udgangsforbud.

   Det meddeles, at den ægyptiske premierminister Nagiub støtter dannelsen af en national blok for at styrke den indre enhed og opnå rømning af kanalzonen.

   Den indiske premierminister Nehru forelægger parlamentet en økonomisk femårsplan, der skal øge nationalindtægten med 11 % 1954–55. De samlede udgifter anslås til £ 1.5 mld.

   Den socialdemokratiske kandidat Itzak Ben-Zvi vælges med støtte fra det venstresocialistiske Mapamparti til Israels anden præsident.

9. Den vesttyske forfatningsdomstol træder sammen for at besvare præsidentens forespørgsel om, hvorvidt Bonn- og Paristraktaterne kan ratificeres ved simpel flertalsafstemning. Retspræsidenten erklærer, at den samlede domstols stilling vil være bindende for de to underafdelinger (senater) i deres stillingtagen til de andragender om samme sag, der er indbragt af regeringspartierne og socialdemokratiet. Forbundskansler Adenauer erklærer, at denne bestemmelse er ultra vires.

   Den ægyptiske regering omdannes. Londonambassadøren Mahmoud Fawzi bliver udenrigsminister.

   Polen anmoder om tilbagetrækning af Israels Warzawaambassadør Kubovy, der tillige er ambassadør i Prag (se 6/12).

   Premierminister Grotewohl omtaler fødevareknapheden i Østtyskland og meddeler, at handels- og forsyningsminister Hamann samt hans statssekretær Albrecht er blevet afskediget.

10. I fransk Marokko arresteres lederne af kommunistpartiet og det nationalistiske Istiqlalparti, og begge partier erklæres ulovlige.

    Vesttysklands præsident Heuss trækker sin forespørgsel til forfatningsdomstolen tilbage (se 9/12).

    Den ægyptiske forfatning af 1923

ophæves, og der nedsættes en kommission til at udarbejde et nyt forslag.

O.E.E.C. anbefaler Storbritannien og Frankrig at mildne de importrestriktioner, der rammer andre deltagere i den europæiske betalingsunion.

11. Ved afsluttelsen af Commonwealth-landenes økonomiske konference i London udsendes et kommuniqué, hvori det bl. a. udtales, at landene vil sigte mod øget produktion af varer, som er nødvendige for hele verden (landbrugsprodukter, mineraler og maskiner) og fortsætte den inflationsbekæmpende politik. Kommuniquéet går ind for en udvidelse af verdenshandelen på multilateral basis, men udskyder ophævelsen af importrestriktioner og indførelse af fri sterlingkonvertabilitet. Et britisk forslag om at søge undtagelse fra G.A.T.T.s antipræference vedtægter afvises delvis.

Højrekredse i Kashmir iværksætter en mislykket rejsning.

Den socialdemokratiske opposition i Vesttysklands forbundsdag angriber regeringen for at have fremkaldt en forfatningskrise ved sin holdning til forfatningsdomstolen.

12. En verdensfredskongres af neutralister og kommunister åbnes i Wien.

O.E.E.C.s årsrapport godkendes af ministerrådet. Rapporten udtaler, at forringelsen af Europas økonomi skyldes dollarmangelen, der tvinger landene til at føre en restriktiv politik. Det anbefales, at U.S.A. øger sin import fra Europa, fremmer udviklingen af et trekantet handelssamkvem ved at øge investeringerne i de underudviklede lande.

FN's politiske komité afviser med 27 stemmer mod 24 det asiatisk-arabiske forslag om Tunis og vedtager et sydamerikansk forslag, der opfordrer til fortsættelse af forhandlingerne om tunesisk selvstyre.

Den franske nationalforsamlings finansudvalg afviser som utilstrækkeligt regeringens forslag til genopbygningsbudget.

Formanden for det vesttyske socialdemokrati Ollenhauer erklærer, at partiet ikke vil anerkende Bonn- og Paristraktaterne, selvom de vedtages efter nyvalg, men vil fortsætte kravet om nye forhandlinger med Vestmagterne for at opnå fuld suverænitet undtagen m. h. t. Berlin, Tysklands enhed og allierede troppestationeringer.

14. Det erfares, at den Internationale Bank har nægtet at optage forhandlinger med Persien om oljestriden uden britisk samtykke.

Kommunevalg i Norditalien viser fremgang for de kristelige demokrater.

15. NATO's rådsmøde åbnes i Paris.

16. Ved åbningen af det tjekoslovakiske kommunistiske partis kongres i Prag erklærer præsident Gottwald, at landets økonomiske vanskeligheder skyldes „Slanskybandens" aktivitet, men afviser beskyldningerne for antisemitisme. Han meddeler, at landbruget p. gr. af de dårlige produktionsresultater vil blive reorganiseret efter russisk forbillede.

Under en debat om Kenya afviser det engelske underhus arbejderpartiets forslag til dagsordenen, som går imod de kollektive straffeforanstaltninger og kræver øjeblikkelige reformer.

På en ekstraordinær partikongres godkender Vesttysklands kristelige demokrater eenstemmigt regeringens udenrigspolitik. Partiet udtaler sin forurolige over forfatningsdomstolens inddragelse i den politiske kamp.

17. Den jugoslaviske regering afbryder de diplomatiske forbindelser med Vatikanet, der anklages for at true Jugoslaviens indre sammenhold, bl. a. ved at udnævne ærkebispen af Zagreb, der efter krigen blev dømt for landsforrædderi, til kardinal.

Beyen af Tunis nægter at underskrive en række dekreter (bl. a. oprettelsen af valgte kommunale råd som foreslået i den franske reformplan af 2/8), som den franske generalresident har oversendt til ham.

I en resolution fra NATO's rådsmøde udtales det, at Frankrigs kamp i Indokina fortjener beundring og støtte.

FN's politiske komité afviser med 27 stemmer mod 25 et asiatisk-arabisk forslag om at opfordre til direkte forhandlinger mellem den franske regering og sultanen af Marokko. I stedet for vedtages et latinamerikansk forslag, der udtaler tillid til Frankrigs vilje til at fremme det marokkanske folks fundamentale friheder og opfordrer til forhandlinger.

18. Det forlyder, at Krakows katolske ærkebiskop Baziak er blevet arresteret.

Det atlantiske råd afslutter sit møde i Paris og udtaler sin tilfredshed med, at de mål, der i Lissabon blev stillet for oprustningen i 1952, er blevet nået. Det erklærer, at en sund økonomi er nødvendig for forsvaret, og at man vil lægge mere vægt på at øge styrkernes effektivitet end deres antal, hvis man ikke magter begge opgaver.

Det meddeles fra Indokina, at Viet-Minh-styrkerne siden 24/11 har mistet 6000 mand under et mislykket angreb på det franske støttepunkt Na-Sam.

Israels regering protesterer i en skarp note til Tjekoslovakiet mod anmodningen om tilbagetrækning af den israelske gesandt i Prag og mod arrestationen og afhøringen af den venstresocialistiske leder Mordechai Oren og en anden israelsk borger.

19. FN's politiske komité vedtager med 48 stemmer mod 0 en resolution, der opfordrer stormagterne til at opfylde deres forpligtelser overfor Østrig. Østblokstaterne, der anser forsamlingen for inkompetent i sagen, udebliver.

Den indiske regerings femårsplan (se 8/12) godkendes af folkets hus.

20. Beyen af Tunis modtager gennem den franske generalresident et budskab fra præsident Auriol og underskriver derefter de omstridte dekreter (se 17/12).

21. Den ægyptiske regering skærper straffene for korruption og embedsmisbrug.

22. Det amerikanske handelsministerium offentliggør en opgørelse over U.S.A.s direkte udenlandske investeringer. Den samlede sum er steget fra $ 7.8 mld. i 1943 til $ 11.8 mld. ult. 1950 og siden til mindst $ 13.8 mld. 70 % heraf er investeret på den vestlige halvkugle.

22. Kenyas guvernør træffer en række undtagelsesforanstaltninger mod Kikuyustammens medlemmer, bl. a. pålæggelse af en ekstraskat og indførelse af arbejdskort.

Premierminister Zapotocky meddeler, at Tjekoslovakiets industriproduktion i løbet af 1952 er steget med 17.8 %, men at de planlagte resultater ikke alle er blevet nået. 70 % af landets udenrigshandel foregår nu med Østeuropa, hvorfor en omordning af industriproduktionen har været nødvendig.

Den israelske regering rekonstrueres som en koalition af Mapai, Almindelige Zionister og Fremskridtspartiet. Ben Gurion fortsætter som premierminister, Moshe Sharett som udenrigsminister.

23. Den franske regering Pinay træder tilbage, da regeringspartiet M.R.P. unddrager den sin støtte i spørgsmålet om familietilskud.

FN's sikkerhedsråd vedtager med 9 stemmer mod 0 (U.S.S.R. stemmer ikke) et engelsk-amerikansk forslag, der opfordrer Indien og Pakistan til straks at optage direkte forhandlinger om Kashmir og nedskære deres væbnede styrker i området.

24. McCarran-Walther-loven træder i kraft i U.S.A. Den betyder en skærpelse af immigrationsbestemmelserne.

En korrespondent for det russiske telegrambureau Tass arresteres af det hollandske politi, sigtet for spionage.

Den kinesiske premier- og udenrigsminister Chou En-lai meddeler, at regeringen i løbet af 1953 vil lade afholde valg, træffe forberedelser til vedtagelse af forfatningen og valgloven og påbegynde den første femårsplan.

25. Sovjets premierminister Stalin udtaler som svar på spørgsmål fra New York Times' korrespondent, at han ikke anser krig mellem U.S.A. og U.S.S.R. for

uundgaaelig, og at han er villig til at mødes med general Eisenhower.

26. Tolv arabisk-asiatiske stater udtaler på en kongres i Cairo deres sympati for de marokkanske og tunesiske selvstændighedsbevægelser.

28. Det russiske kommunistpartis organ Pravda beskylder Norge for at træffe fjendtlige forholdsregler mod U.S.S.R. ved at opbygge flåde- og luftbaser i Nordnorge.

Israels udenrigsminister Sharett udtaler sin foruroligelse over meddelelser om våbenleverancer fra vestmagterne til visse arabiske stater, især Ægypten.

29. Det meddeles, at den østtyske regerings informationskontor, der ledes af Gerhard Eisler, vil blive lukket 1/1 1953.

30. Præsident Truman erklærer, at U.S.A.s direkte hjælp til Storbritannien, Frankrig og Italien vil blive fortsat, skønt disse lande har overtrådt Battle-loven ved at levere strategiske varer til Sovjetblokken.

U.S.A. skærper importbestemmelserne for visse mejeriprodukter.

Det meddeles fra vestberlinske myndigheder, at der i løbet af 1952 er ankommet 122.000 flygtninge fra Østtyskland til Vestberlin.

31. I den japanske regerings budgetforslag anslås udgifterne til £ 946 mill., heraf £ 230 mill. til forsvaret (mod 220 mill. i indeværende år).

Efter at Guy Mollet (socialist), Soustelle (R.P.F.) og Bidault (M.R.P.) har opgivet at danne fransk regering, anmoder præsident Auriol den socialradikale René Mayer om at forsøge.

General Chiang Kai-shek erklærer, at forberedelserne til et angreb mod det kinesiske fastland vil blive fuldført i 1953.

Der underskrives en ny handelsoverenskomst mellem Storbritannien og Argentina. Prisen på oksekød forhøjes med 28 %.

DANMARK

Oktober 1952

2. I en note til den danske regering hævder Sovjetunionen, at stationeringen af udenlandske tropper fra Atlantpagtlande på dansk territorium er et brud på den danske regerings forsikring i noten af 4. maj 1949 om, at Danmark ikke vil tilslutte sig en politik, der forfølger aggressive mål og er rettet mod Sovjetunionen. Der henvises også til, at Danmark ved note af 8. marts 1946 har påtaget sig forpligtelse til at administrere Bornholm uden deltagelse af fremmede tropper. Den russiske note slutter med at udtale, at gennemførelsen af hensigten at overlade krigsbaser til udenlandske bevæbnede styrker kun kan betragtes som en trusel mod Sovjetunionen og andre lande i det baltiske område, og at den danske regering må bære ansvaret for de mulige følger af en sådan politik.

4. På generalforsamlingen i Organisationen af Bladudgivere i Provinsen oplyser formanden, redaktør Chr. Brixtofte, at 10 danske provinsblade i de to sidste år er gået ind på grund af økonomiske vanskeligheder.

5. Fhv. statsminister Hans Hedtoft udtaler ved forelæggelsen af socialdemokratiets arbejdsprogram for partiets hovedbestyrelse, at regeringens økonomiske politik bringer sammenholdet om udenrigs- og forsvarspolitiken i fare.

6. I en dansk-fransk handelsaftale for perioden 1. oktober 1952–31. marts 1953 er kontingenterne for Frankrigs eksport til Danmark fastsat til 50 %, for Danmarks eksport til Frankrig til 30 % af

kontingenterne i de foregående 12 måneder. For eksporten til Frankrigs oversøiske territorier ligger kontingenterne dog på samme niveau som hidtil, og desuden er der på forskellig måde taget hensyn til de to landes særlige eksportinteresser, navnlig m. h. t. sæsonbetonede varer, for hvilke der er fastsat noget højere kontingenter.

7. Rigsdagens 104. ordentlige samling åbnes af statsminister Erik Eriksen, der udtaler, at regeringens mål i den nye samling er gennemførelsen af en ny grundlov med etkammersystem, forberedelsen af en samlet skattereform og videreførelsen af en økonomisk politik, der kan øge produktion og eksportmuligheder og derved sikre befolkningen høj og varig beskæftigelse. Til trods for bedringen i valutastillingen er det imidlertid stadig nødvendigt at føre en finans- og pengepolitik, der lægger en vis dæmper på valutaforbruget.

Folketinget genvælger det hidtidige præsidium med Gustav Pedersen (s.) som formand. I landstinget vælges fru Ingeborg Hansen (s.) til formand efter fhv. minister K. K. Steincke, der har nedlagt sit landstingsmandat.

Udenrigsminister Ole Bjørn Kraft udtaler, at det danske folk ikke vil lade sig true eller skræmme bort fra Atlantpolitiken, som det i fuld frihed og ganske frivilligt har sluttet sig til.

8. Af finansminister Thorkil Kristensens oversigt ved fremlæggelsen af finanslovforslaget for 1953–54 fremgår, at resultatet af statens drifts- og anlægsvirksomhed i 1951–52 var et overskud på ca. 320 mill. kr., der sammen med ca. 200 mill. kr. i bunden opsparing og et obligationssalg på ca. 450 mill. kr. er anvendt til dækning af udgifterne på statens lånebudget, ialt ca. 1 milliard kr., hvoraf 500 mill. kr. til afdrag på statsgælden og 400 mill. kr. til boligstøttelån. For 1952–53 anslås overskudet på drifts- og anlægsbudgettet til 100 mill. kr., hvortil kommer ca. 120 mill. kr. i bunden opsparing, medens udgifterne på lånebudgettet formentlig vil blive lidt større end i 1951–52, således at der ved salg af obligationer skal inddrages ca. 800 mill. kr., for at staten skal være pengepolitisk neutral. Den betydelige nedgang i overskudet fra 1951–52 til 1952–53 skyldes, at de samlede drifts- og anlægsudgifter vil stige fra ca. 2940 til ca. 3400 mill. kr., medens der for indtægternes vedkommende kun regnes med en stigning fra ca. 3260 til ca. 3500 mill. kr. Af udgiftsstigningen kan halvdelen henføres til forsvarets udbygning, halvdelen til pris- og lønstigningen.

For 1953–54 må i henhold til finanslovforslaget ventes en samlet udgift på drifts- og anlægsbudgettet på ca. 3750 mill. kr., medens indtægterne med uforandret skattelovgivning anslås til ca. 3600 mill. kr., således at der fremkommer et underskud på ca. 150 mill. kr. Hvad lånebudgettet angår, vil det antagelig blive af samme størrelsesorden som i de foregående to finansår, nemlig ca. 1 milliard kr.

Finansministeren gør endelig opmærksom på, at det reelle statsbudget fra 1938 til i dag er steget med 75–100 % udover, hvad stigning i folketal og priser betinger, en stigning, der først og fremmest er betinget af tilskudspolitiken i videre forstand, og fremhæver, at vi ikke blot trænger til en skattereform, men også til en udgiftsreform.

10. I spørgsmålet om landbrugets eksportorganers anmeldelsespligt til priskontrolrådet opnås enighed mellem landbrugsorganisationerne og handelsministeriet om et kompromis, hvorefter der ikke vil ske indgreb, hvor det alene drejer sig om eksportpriser, og hvor organisationerne ikke prismæssigt udnytter deres magt overfor hjemmemarkedet.

14. Indenrigsminister Aksel Møller fremsætter i folketinget forslag til en ny værnepligtslov, hvorefter sessionsmødepligten indtræder i det år, de værnepligtige fylder 18 år (hidtil 20 år).

Finanslovdebatten i folketinget indledes af H. C. Hansen, der i overens-

stemmelse med socialdemokratiets hovedbestyrelses udtalelse af 6. oktober kræver en politik, der stimulerer produktion og eksport, fremme af boligbyggeriet og nedbringelse af huslejen i de nye lejligheder til 1950-niveauet, opretholdelse af priskontrollen og skærpelse af trustlovgivningen, tillægsjord til mindre landbrug, dybtgående skattereform, social reformlovgivning, herunder først og fremmest gennemførelse af folkepensionering til afløsning af aldersrenten, demokratisering af den højere uddannelse, gennemførelse af en ny forfatning i indeværende rigsdagssamling og fortsat opbygning af forsvaret under forudsætning af en positiv beskæftigelsesfremmende politik. Elgaard (v.) og Karl Olsen (k. f.) hævder, at talen om, at den førte økonomiske politik betyder en fare for samlingen om udenrigs- og forsvarspolitiken, mangler saglig begrundelse.

Folketingets udvalg for andragender beslutter, at det ikke på nuværende tidspunkt vil gøre indstilling angående andragendet om en erstatning til fhv. minister og rigspolitichef Thune Jacobsens efterladte og en udtalelse fra rigsdagen vedrørende hans embedsførelse.

15. Under finanslovdebatten udtaler Bertel Dahlgaard sin tilfredshed med socialdemokratiets programudtalelse og opfordrer til samarbejde med det radikale venstre om at tilvejebringe de økonomiske forudsætninger for programmets gennemførelse ved en nedskæring af militærudgifterne.

Regeringen erklærer over for Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund, at der ikke i øjeblikket foreligger russiske ønsker om placering af nye skibsbygningsordrer her i landet, men hvis ønsker fremsættes, vil de blive mødt med al mulig velvilje, for såvidt det ikke drejer sig om strategisk vigtige skibe som tankbåde og isbrydere.

16. Justitsminister Helga Pedersen fremsætter i folketinget forslag om ændring af færdselslovens bestemmelser om indkørsel på hovedvej og om ophævelse af motorlovens hastighedsgrænser for motorkøretøjer.

Handelsminister Rytter fremsætter i folketinget forslag til lov om prisaftaler m. v. til afløsning af lov om priser m. m., der udløber den 15. november.

Handelsminister Rytter oplyser, at det vil koste ca. 65 mill. kr. at anlægge og ca. 29 mill. kr. årlig at drive en sukkerfabrik i Jylland, og at produktionsprisen vil komme til at ligge væsentligt højere end i de eksisterende sukkerfabrikker.

17. I anledning af et spørgsmål i „Nationaltidende" udsender fhv. statsminister V. Buhl en erklæring, hvori det hedder, at han ikke har grund til at nære nogen tvivl om oprigtigheden i Thune Jacobsens nationale sindelag og hans vilje til som minister under krigen at handle, således som landets tarv efter hans opfattelse krævede det.

22. Under folketingets 1. behandling af de af socialdemokratiet og kommunisterne pånyfremsatte forslag om ændring af lærlingeloven meddeler arbejds- og socialminister Poul Sørensen, at regeringen har nedsat en kommission til at behandle spørgsmålet.

23. I et møde mellem repræsentanter for regeringen, socialdemokratiet og skibsværfternes arbejdere og arbejdsgivere fremsættes fra arbejdernes side ønske om, at der til supplering af den gældende betalingsaftale med Sovjetunionen afsluttes en egentlig handelsaftale, som kan sikre passende modleverancer for eventuelle russiske ordrer til de danske værfter. Udenrigsministeren oplyser, at man allerede er i færd med at undersøge mulighederne for en handelsaftale med Sovjetunionen. På mødet foreslår arbejderrepræsentanterne endvidere, at der gennemføres en sådan ordning, at danske redere ikke kan afgive ordrer på reparationer til udlandet, forinden handelsministeriet har drøftet sagen med skibsværftsforenin-

gen og centralorganisationen af metalarbejdere.

Under finanslovdebatten i folketinget har en række ministre ordet for at svare på partiordførernes indlæg. Statsminister Erik Eriksen afviser, at der – som påstået af fhv. handelsminister J. O. Krag og Bertel Dahlgaard – skulle være grundlag for nogen utryghedsfornemmelse ved udenrigsminister Ole Bjørn Krafts ledelse af udenrigspolitikken. Udenrigsministeren selv beskæftiger sig med handelen med Østeuropa og tilbageviser „Land og Folk"s påstand om, at U.S.A. har forbudt Danmark at modtage flere bestillinger på skibe til Sovjetunionen, idet han erklærer, at der ikke har foreligget eet tilfælde, hvor Danmark har handlet efter diktat fra U.S.A.

24. Sukkerrationeringen ophæves. Samtidig stiger sukkerprisen med 20 øre pr. kg.

Justitsminister Helga Pedersen fremsætter i landstinget forslag om en ny vivisektionslov. Efter forslaget skal et medlem af dyrebeskyttelsesforeningernes bestyrelser have sæde i det tilsynsførende udvalg, der får adgang til uanmeldt at besigtige forsøgslokaler m. v.

Under finanslovsdebatten i folketinget foreslår Aksel Larsen (k.) en dagsorden, der godkender sukkerrationeringens ophævelse, men kræver adgang for private forbrugere til at købe et kvantum sukker svarende til den hidtidige ration til den hidtil gældende pris. Dagsordenen får tilslutning fra socialdemokraterne, der har stillet et tilsvarende forslag i rigsdagens vareforsyningsudvalg, men forkastes med 68 stemmer mod 57. Under debatten udtaler H. C. Hansen (s.) henvendt til Bertel Dahlgaard (r. v.), at den første forudsætning for et samarbejde mellem s. og r. v. er, at det radikale venstre tager et klart standpunkt til forsvaret.

Undervisningsministeriets kommission angående ungdomsskoler, aftenskoler, ungdommens fritidsbeskæftigelse m. v. (formand folketingsmand Julius Bomholt) afgiver betænkning. Det foreslås bl. a., at kommunerne skal have pligt til at oprette ungdomsskoler, og at unge på 14–18 år skal have ret til en ugentlig frieftermiddag uden løntab for at kunne deltage i undervisningen.

25. På FN's generalforsamling indvælges Danmark i sikkerhedsrådet for en toårig periode.

27. Handelsminister Rytter udtaler, at vi har bedre balance i vor økonomi, end vi har haft i mange år. Den nuværende valutareserve på 250 mill. kr. er imidlertid for lille; en reserve på 1500 mill. kr. vil ingenlunde være for stor. Et særligt problem frembyder de valutatilgodehavender, Danmark har oparbejdet i lande udenfor dollar- og E.P.U.-området, idet disse tilgodehavender kun har en stærkt begrænset anvendelighed. Det bliver derfor nødvendigt at underkaste eksporten til de pågældende lande en eller anden form for kontrol.

28. Det meddeles, at de amerikanske væbnede styrker har afgivet indkøbsordre på forsvarsmateriel i Danmark til et beløb af 6 mill. $.

Indenrigs- og boligminister Aksel Møller genfremsætter i folketinget forslag om ændringer i boligstøttelovgivningen vedrørende hovedstadsområdet. Forslaget, der ikke blev færdigbehandlet i forrige samling, går i hovedsagen ud på at indføre gensidighed mellem hovedstadens kommuner forsåvidt angår visse bygge- og boligproblemer.

Under folketingets 1. behandling af forslag til lov om prisaftaler m. v. fremsætter Rager (r. v.) en skarp kritik af trustkommissionens arbejdsmetoder. Handelsminister Rytter svarer, at han vil undersøge, om kommissionen på basis af det arbejde, der allerede er udført, vil være i stand til at afgive indstilling om en lovgivning på dette område.

29. Det danske mindretal i Sydslesvig beklager sig i et brev til forbundspræsident Heuss over de tyske myndigheders,

organisationers og avisers chicane mod danskheden.

Det meddeles, at udenrigsministeren har forelagt spørgsmålet om Spaniens medlemsskab af UNESCO for det udenrigspolitiske nævn, der var af den opfattelse, at Danmark burde afholde sig fra at stemme herom.

I anledning af forlydender om, at der forhandles mellem danske og tyske socialdemokrater om en ny grænseoverenskomst i lighed med Stauning-Wels overenskomsten af 1923, udtaler fhv. statsminister Hedtoft, at der ikke foreligger noget initiativ fra dansk side, og at han intet kender til, at der skulle komme noget fra tysk side.

Under folketingets behandling af en kommunistisk forespørgsel om, hvad regeringen agter at gøre for at komme arbejdsløsheden til livs, udtaler arbejds- og socialminister Poul Sørensen, at der har været brugt alt for stærke ord om arbejdsløshedens størrelse. Han henviser iøvrigt til de allerede trufne foranstaltninger, der vil kunne give betydelig beskæftigelse i vinter.

30. Udenrigsminister Ole Bjørn Kraft giver i folketinget en redegørelse for den udenrigspolitiske situation. I slutningen af sin tale meddeler udenrigsministeren, at han den 29. oktober mundtlig overfor den russiske chargé d'affaires har besvaret Sovjets note af 1. oktober angående spørgsmålet om stationering i fredstid af bevæbnede styrker fra andre Atlantpagtstater på dansk territorium. I svaret fremhæves, at den danske udenrigs- og forsvarspolitik er baseret på den danske regerings faste overbevisning om, at Atlantpagten alene tjener defensive formål, og at den danske regering ikke på nogen måde kan erkende at have misligholdt nogen forpligtelse eller gjort brud på noget tilsagn eller noget skyldigt hensyn over for Sovjetunionen. Den danske regering ønsker at opretholde en god og venskabelig forbindelse med Sovjetunionens regering til fremme af gensidigt samkvem på handelsmæssige som på andre områder og vil aldrig gå med til foranstaltninger, som med rette kan opfattes som en trusel mod Sovjetunionen eller noget andet land. I svaret henvises til, at den demokratiske danske presse enstemmigt har afvist de i erklæringen af 1. oktober fremsatte beskyldninger om Danmarks deltagelse i foranstaltninger af aggressiv karakter. Den danske regering vil aldrig tillade, at dansk territorium benyttes til at påbegynde angreb mod nogen anden stat, og den offentlige mening i Danmark, der kræver fredens bevarelse, vil vende sig herimod.

Finansudvalget tiltræder boligministerens forslag om bevilling af yderligere 40 mill. kr. til byggestøttelån, hvorved byggeprogrammet for 1952 udvides fra 16.000 til 18.000 lejligheder, og 12 mill. kr. til bygning af alderdomshjem og til andre sociale formål.

31. I en dansk-italiensk vareudvekslingsaftale for tiden 15. oktober 1952–14. okt. 1953 er der for italienske varer, som er undergivet dansk importkontrol, fastsat kontingenter til en værdi af 25.5 mill. kr. Da Italien midlertidigt har udvidet sin liberalisering til at omfatte ca. 98 % af importen, kan praktisk taget samtlige danske eksportvarer for tiden frit indføres i Italien, men for det tilfælde, at Italien skulle vende tilbage til den overfor O.E.E.C. anmeldte liberalisering af ca. 75 %, er der aftalt danske eksportkontingenter til en værdi af ca. 90 mill. kr.

Statsminister Erik Eriksen fremsætter i landstinget forslag til lov om „Nordisk Mineselskab A/S", der i 50 år får ret til at efterforske og med enkelte undtagelser udvinde alle metaller, kul, olie og mineralforekomster ved Mesters Vig i Østgrønland. Da Danmark ikke råder over den fornødne sagkundskab, indtræder to svenske og et canadisk selskab som aktionærer i „Nordisk Mineselskab", men 55 % af aktiekapitalen skal være dansk og tænkes delt lige mellem staten og private.

Begyndelseskapitalen er 15 mill. kr., men hvis det bliver besluttet at bryde malmen, må der foretages en udvidelse af kapitalen, måske til ca. 100 mill. kr.

Under den udenrigspolitiske debat i folketinget udtaler Hans Hedtoft (s.), at det er en selvfølge, at socialdemokratiet føler sig forpligtet overfor den førte udenrigspolitik, sålænge den er i overensstemmelse med de retningslinjer, der aftales med de demokratiske partier. Jørgen Jørgensen (Lejre) (r. v.) opfordrer regeringen og socialdemokratiet til at standse al videre forhandling om stationering af fremmede tropper her i landet, og Aksel Larsen (k.) foreslår en dagsorden, der udtaler, at basering eller stationering af fremmede tropper på dansk territorium vil være i strid med de forudsætninger, hvorunder Danmark tiltrådte NATO, og ikke tjener til at fremme bestræbelserne for fred og afspænding. Dagsordenen forkastes med 113 stemmer mod 8 (k. og Kjeldgaard Iversen (rf.)), medens 22 (r. v., rf. og Bodil Koch (s.)) undlader at stemme. Under debatten spørger Kjeldgaard Iversen, om politiet fører kartotek over personer, der er modstandere af regeringens udenrigspolitik. Justitsminister Helga Pedersen svarer, at der ikke foretages registrering af personer blot på grund af deres politiske overbevisning. Jørgen Jørgensen (Lejre) hævder, at regeringen ved, at forudsætningerne for den militære tjenestetids forlængelse (kaserner, befalingsmænd) ikke er tilstede. I den anledning oplyser forsvarsminister Harald Petersen, at han netop har iværksat en undersøgelse og om kort tid vil fremsætte en redegørelse for disse forhold.

November 1952

3. Detailpristallet for oktober, der ikke er lønregulerende, viser et fald på 1 point, den første nedgang siden devaluering i 1949.
4. Forsvarsminister Harald Petersen gør i folketingets finansudvalg rede for forsvarets opbygning og oplyser herunder, at den ekstraordinære bevilling på 300 mill. kr., der blev givet i 1950, nu er opbrugt, og at der af de til forsvarsplanens gennemførelse beregnede 2650 mill. kr. hidtil er anvendt ca. 500 mill. kr. til anlægsarbejder.
5. På foranledning af Johs. Christiansen (r. v.) og på grundlag af udtalelser af de tidligere ministre V. Buhl, Kjærbøl, Elgaard, Fibiger og Jørgen Jørgensen (Lejre) udtaler statsminister Erik Eriksen i folketinget, at han ikke kender til noget, der taler til ugunst for afdøde rigspolitichef og fhv. justitsminister E. Thune Jacobsen ved bedømmelsen af hans offentlige virksomhed.

I anledning af udtalelser af Johs. Christiansen (r. v.) under finanslovsdebatten udsender hjemmeværnets øverste ledelse en erklæring, hvori hævdes, at hjemmeværnet hverken har hemmelige kartoteker eller planer om at indføre sådanne.

7. Finansminister Thorkil Kristensen fremsætter i folketinget forslag om i det væsentlige uændret forlængelse af ligningsloven for 1953–54. Arbejds- og socialminister Poul Sørensen fremsætter forslag om udvidelse af den lovfæstede ferie for arbejdere, funktionærer og medhjælpere fra 2 til 3 uger og om ændringer i arbejdsløshedsforsikringsloven vedrørende brændselshjælpen til arbejdsløse. Landbrugsminister Sønderup fremsætter forslag, hvorefter der i visse tilfælde kan påbydes vaccination mod mund- og klovesyge.
11. Ungdomskommissionen udsender en afsluttende betænkning om „samfundet og ungdommen", hvori man anbefaler, at samtlige kommunalbestyrelser nedsætter rådgivende ungdomsudvalg.

Folketinget foretager 1. behandling

af det radikale forslag om at forlænge det ekstraordinære statstilskud på 6 øre pr. l til nedbringelse af mælkeprisen et halvt år til 15. maj 1952. Forslaget får tilslutning fra s. og k.

12. Ved folketingets 2. behandling af det radikale forslag om forlængelse af det ekstraordinære mælketilskud vedtages et af landbrugsministeren stillet ændringsforslag om at begrænse lovens løbetid til 2. april 1953, medens hans forslag om at nedsætte tilskudet fra 6 til 3 øre pr. l forkastes med 72 st. (s., r. v. og k.) mod 51 (v. og k. f.); 11 (rf. og den radikale Aage Fogh) undlader at stemme. Landbrugsministeren erklærer, at spørgsmålet er for lille til, at det skal udvikle sig til en storkonflikt, og ved 3. behandling vedtages forslaget med 75 stemmer (s., r. v. og k.) mod 10 (rf.), medens 51 (v., k. f. og Aage Fogh) undlader at stemme. Forslaget vedtages umiddelbart efter af landstinget.

I folketinget genfremsætter Ingvard Dahl på socialdemokratiets vegne forslag om ændring i byggestøttelovgivningen og forlængelse af rentenedsættelsen for statslån til boligbyggeriet.

Under finanslovsdebatten meddeler forsvarsminister Harald Petersen, at regeringen har besluttet, at 18 måneders tjenestetiden skal indføres gradvis i hæren begyndende fra maj 1953.

13. Under finanslovsdebatten giver justitsminister Helga Pedersen en redegørelse for arbejdet i politiets efterretningsafdeling.

Folketinget vedtager ved 3. behandling forslag til lov om prisaftaler med 109 stemmer mod 9 (rf.), medens 6 (k.) undlader at stemme. Loven skal gælde til 15. nov. 1953, og handelsminister Rytter erklærer, at det er hans hensigt at fremsætte forslag til en ny trustlov i begyndelsen af den ordinære samling 1953–54.

Den parlamentariske kommission offentliggør en redegørelse for en række supplerende afhøringer vedrørende det påståede Rostockmøde mellem daværende udenrigsminister dr. Munch og rigsføreren for SS Heinrich Himmler i marts 1940. Afhøringerne har intet nyt bragt til støtte for påstanden.

14. I København underskrives en dansk-israelsk handelsoverenskomst med bestemmelser om mestbegunstigelse. Samtidig afsluttes en 1-årig vareudvekslings- og betalingsaftale, hvorefter samhandelen i det kommende år anslås til 10–20 mill. kr. hver vej.

I landstinget vedtages forslag til lov om prisaftaler og forslag om ændring af arbejdsløshedsforsikringsloven ved tre behandlinger. Forslagene er hermed færdige fra rigsdagen.

18. Ifølge en dansk-jugoslavisk vareudvekslingsaftale vil de gensidige leverancer i tiden 1. nov. 1952–31. okt. 1953 andrage ca. 24 mill. kr. hver vej.

Folketinget behandler Tholstrups forslag om gradvis bortfald af omsætningsafgiften af motorkøretøjer, hvilket afvises af de andre partier, og sammes forslag til beslutning om frigivelse af bilimporten fra E.P.U.-landene, der forkastes med 80 stemmer mod 11 (rf.).

19. Folketingets finansudvalg tiltræder, at staten sælger sine resterende 5 mill. kr. aktier i Den danske Landmandsbank til dagskurs, dog mindst 135.

20. I rigsdagens vareforsyningsudvalg erklærer handelsminister Rytter, at han fremdeles finder det utilrådeligt at påbegynde afviklingen af deponeringsordningen, men at han er rede til at fremsætte forslag herom, hvis et flertal i udvalget fastholder ønsket om afvikling.

Der rejses anklage mod 6 søofficerer for tjenesteforsømmelse i forbindelse med eksplosionskatastrofen på Holmen.

27. Rigsdagens vareforsyningsudvalg med undtagelse af repræsentanterne for s. godkender handelsministeriets forslag om en udvidelse af liberaliseringen fra 70 til 75 %. Udvalget tiltræder ligeledes ministerens forslag om en lempelse af deponeringsordningen, således at der frigøres 50 mill. kr. inden 1. marts 1953 og 115 mill. kr. i løbet af

et år. Deponeringsordningen for ure og brillestel ophæves helt, og disse varer overføres til friliste. Endelig godkender udvalget en importplan, hvorefter der kan importeres 13–14.000 personbiler i 1953 mod 9000 i 1952.

30. FN's økonomiske Europakommission konstaterer, at Danmark og Sverige er de eneste vesteuropæiske lande, hvis handel med de østeuropæiske lande ligger på nogenlunde samme niveau som før krigen.

30. Det radikale venstres formand, Jørgen Jørgensen (Lejre), benægter, at hans parti benytter sig af den særlige politiske situation til at presse regeringen til at gå med til en lovgivning, som man ved, regeringen er imod. Regeringen kan fortsat regne med, at de radikale vil tage vidtgående hensyn for at sikre grundlovssagens gennemførelse.

December 1952

1. NATO-landenes fællesprogram for opbygningen af Vesteuropas flyvebaser og kommunikationsmidler („infrastructure") omfatter 7 flyvepladser i Danmark.

3. Folketinget foretager 1. behandling af forslag om ratifikation af Europarådets konvention af 4. nov. 1950 til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder. I tilknytning hertil fremsætter arbejds- og socialminister Poul Sørensen forslag om ophævelse af forsorgslovens bestemmelser om adgang til tvangsanbringelse af visse personer. Ministeren fremsætter desuden forslag om en særlig ydelse til alders- og invaliderentemodtagere, og finansminister Thorkil Kristensen fremsætter forslag om ændringer i tjenestemandsloven, hvorved der bl. a. åbnes adgang til genbeskæftigelse af tjenestemænd, der er dømt af den ekstraordinære tjenestemandsdomstol.

4. Ved folketingets 2. behandling af forslag til ligningslov for 1953–54 vedtages det at forhøje lønmodtagerfradraget fra 300 til 400 kr. og at give skatterådene adgang til at indrømme nyetablerede et særligt fradrag på indtil 3000 kr.

6. Forsvarsminister Harald Petersen udtaler, at det kan forudses, at afviklingen af de militære anlægs- og byggearbejder vil komme til at strække sig udover 1. juli 1954.

10. I et samråd med folketingets finansudvalg oplyser forsvarsminister Harald Petersen, at gennemførelsen af de nye militære bygge- og anlægsarbejder, der er en følge af indførelsen af 18 måneders tjenestetid, efter de planer, hærledelsen har udarbejdet, vil koste 210 mill. kr. Ministeren tager dog forbehold overfor hærledelsens planer om at erhverve 3200 ha til militære øvelsespladser.

Landstinget vedtager forslag til ligningslov for 1953–54, der hermed er færdigt fra rigsdagen.

Landstingets finansudvalg tiltræder handelsministerens forslag om, at staten afhænder sine resterende 5 mill. kr. aktier i Den danske Landmandsbank til en kurs af ikke under 135. De socialdemokratiske medlemmer stemmer imod.

11. Med hjemmel i boligstøttelovgivningen påbegynder staten gennem Nationalbanken emissionen af et lån med 45-årig løbetid og 4½ %'s forrentning.

Den socialdemokratiske rigsdagsgruppe offentliggør et boligprogram, hvori man bl. a. kræver, at der i løbet af de kommende 2 år igangsættes mindst 12.000 lejligheder udover det „normale" byggeri.

Folketinget vedtager ved 3. behandling forslag om at forlænge udbyttebegrænsningsloven for et år med 98 stemmer mod 10 (rf.), medens 6 k. undlader

at stemme. Ved 1. behandling af det fra landstinget oversendte forslag om udlån til statshusmandsbrug forkastes en af kommunisterne foreslået dagsorden, der opfordrer regeringen til at udarbejde en ny vidtgående statshusmandslov, med alle stemmer mod kommunisternes.

12. Inden rigsdagen tager juleferie, færdigbehandler folketinget forslagene om udlån til statshusmandsbrug og oprettelse af Nordisk Mineselskab, der vedtages med 90 stemmer mod 5 (k.). Landstinget færdigbehandler forslagene om vaccination mod mund- og klovesyge, udbyttebegrænsning og en særlig ydelse til alders- og invaliderentemodtagere. Alle disse forslag er hermed færdige fra rigsdagen.

15. Ved åbningen af Atlantrådets møde i Paris udtaler formanden, udenrigsminister Ole Bjørn Kraft, at Atlantlandene nærmer sig det stadium, hvor de kan føle sig nogenlunde sikre mod angreb udefra, men at dette ikke kan svække deres beslutning om fortsat at udbygge deres sikkerhed.

17. I Atlantrådet stemmer udenrigsminister Ole Bjørn Kraft for en resolution, der udtaler, at Frankrigs modstand i Indokina fortjener anerkendelse og støtte fra NATO-landenes regeringer.

18. Forfatningskommissionens redaktionsudvalg afslutter gennemgangen af udkastet til grundlovsforslaget. Kommissionens formand, statsminister Erik Eriksen, udtaler, at der på grundlag af indstillingerne fra underudvalgene er nået forståelse på næsten alle væsentlige punkter. Man er dog ikke nået til fuld enighed om folkeafstemningsspørgsmålet. Samtlige partiers repræsentanter har forbeholdt sig at forelægge grundlovsudkastet som helhed til overvejelse i partierne, inden den endelige beslutning tages. I forbindelse med forhandlingerne i partierne vil der blive taget endelig stilling til spørgsmålet om ændringer i tronfølgen, og redaktionsudvalget vil umiddelbart efter nytår holde et afsluttende møde.

I en henvendelse til partigrupperne spørger formanden for den kommunistiske gruppe, Aksel Larsen, om man vil godkende, at den danske repræsentant i Atlantrådet har stemt for udtalelsen om krigen i Indokina.

20. En dansk-tysk handelsaftale for 1953 forudser en vareudveksling i begge retninger til et beløb af ca. 2 milliarder kr. Der er tilvejebragt muligheder for øget afsætning af danske varer i Vesttyskland, bl. a. er der aftalt større kontingenter for kvæg og ost, men kravet om sænkning af de tyske toldsatser er ikke blevet imødekommet.

21. Det meddeles, at den samlede eksport af danske mejeriprodukter til den amerikanske hær i Tyskland hidtil har beløbet sig til ca. 212 mill. kr., der er betalt i dollars.

22. Formanden for den radikale rigsdagsgruppe, Jørgen Jørgensen (Lejre), udtaler sin overraskelse over, at udenrigsminister Ole Bjørn Kraft i Atlantrådet har stemt for resolutionen om støtte til Frankrig i dets kamp i Indokina, og kræver, at udenrigsministeren snarest orienterer rigsdagen. Udenrigsminister Ole Bjørn Kraft udtaler, at resolutionen hverken udvider Atlantpagtens område eller pålægger medlemmerne nogen ny forpligtelse.

28. Dronning Alexandrine afgår ved døden, 73 år gammel.

PERSON- OG SAGREGISTER

Et A efter sidetallet angiver, at emneordet er behandlet i en hel artikel.

Abdel Moneim, ægyptisk regent, 326.
Abdullah, konge af Jordan, 110.
Abessinien: Se Etiopien.
Acheson, Dean, amerikansk udenrigsminister, 3 ff, 168, 170, 178, 199, 203, 239, 326 ff.
Adenauer, Konrad, vesttysk forbundskansler, 6, 34 ff, 73, 165, 168, 240, 324, 329, 331.
Afifi, Hafiz, ægyptisk politiker, 118.
Ahmed Fuad II, konge af Ægypten, 242.
Alanbrooke, Francis, engelsk imperiegeneralstabschef, 105.
Alaui, Sidi Mohammed, sultan af Marokko, 74, 325, 333.
Albanien: Regering, 165. Udenrigspolitik, 8 f.
Albrecht, østtysk politiker, 331.
Alexander, Harold, engelsk forsvarsminister, 70, 170.
Alexandrine, dronning af Danmark, 342.
al-Amiin, Sidi Mohammed, bey af Tunis, 74, 164, 246, 332 f.
Amr, Abdel Fattah, ægyptisk politiker, 118.
Anderson, Eugenie, amerikansk diplomat, 250.
Andrianov, russisk politiker, 326.
Apostol, rumænsk vicepremierminister, 168.
Argentina: Agrarforhold, 90 f, 262. Forbrug, 87. Priser, 334. Produktion, 90 f, 95. Regering, 169. Statsindgreb i erhvervslivet, 241. Udenrigshandel, 64, 95, 233, 254, 262, 265, 334. Udenrigspolitik, 254. Valuta, 180, 234, 254 .
Aristov, russisk politiker, 326.
Artajo, spansk udenrigsminister, 164.
Asgeirsson, Asgeir, islandsk præsident, 239.
Atlantpagten, 69, 71, 75, 77, 112 ff, 164 ff, 170, 178, 239, 243 f, 247 ff, 254 f, 328, 332 ff, 338 f, 341 f.
Attlee, Clement, fhv. engelsk premierminister, 242, 270, 272, 275.
Auriol, Vincent, fransk præsident, 333 f.
Australien: Agrarforhold, 97 f, 155. Forfatning, 269. Indvandring, 241. Investering, 276. Pengemarked, 71. Pol. partier, 68, 72. Priser, 166, 275. Produktion, 98, 220. Statsindgreb i erhvervslivet, 49 f, 72, 213, 215, 220. Udenrigshandel, 49 f, 155, 167, 213, 215, 220, 239, 275. Udenrigspolitik, 9, 68, 72, 74, 166, 247, 275.

Bacilek, tjekoslovakisk sikkerhedsminister, 69.
el-Banna, Hasan, ægyptisk politiker, 110.
Bao-Dai, vietnamesisk præsident, 72.
Baqqush, Salah ud-Din, tunesisk premierminister, 74.
Barkley, Alben W., amerikansk vicepræsident, 195 f.
Barrachin, E., fransk politiker, 240.
Batista, Fulgencio, cubansk præsident, 73.
Baudouin, konge af Belgien, 71.
Bayeux, kinesisk biskop, 167.
Baziak, polsk ærkebiskop, 333.
Beel, L. J., hollandsk vicepremierminister, 245.
Belgien: Agrarforhold, 17, 97. Betalingsbalance, 307 f. Konjunkturer, 142 ff. Militærvæsen, 168, 242 ff. Pengemarked, 304. Pol. partier, 68, 70 f, 325. Priser, 149, 304 f. Produktion, 143 f, 241, 301, 303. Regering, 68, 245. Statsindgreb i erhvervslivet, 74. Udenrigshandel, 17 f, 63, 233, 265, 307 f. Udenrigspolitik, 15, 17 ff, 24, 30, 69 ff, 168 ff, 241, 243, 326 f. Udrensning, 245. Valg, 325. Valuta, 14 ff, 169, 224, 304.
Benson, Ezra Taft, amerikansk landbrugsminister, 203.

Ben-Zvi, Itzak, israelsk præsident, 331.
Beria, L. P., russisk politiker, 326.
Bevan, Aneurin, engelsk politiker, 242, 248.
Bevin, Ernest, engelsk udenrigsminister, 29 f, 106 ff, 111 f.
Beyen, J. W., hollandsk udenrigsminister, 245.
Bierut, Boleslaw, polsk premierminister, 329.
Bidault, Georges, fransk politiker, 28 ff, 68, 334.
Bogomolov, russisk diplomat, 240.
Bolivia: Regering, 165. Statsindgreb i erhvervslivet, 328.
Bomholt, Julius, dansk politiker, 337.
Boncour, Paul, fransk udenrigsminister, 26.
Bouillon, Franklin, fransk politiker, 22.
Brasilien: Agrarforhold, 259. Arbejdsmarked, 259 ff, 265. Befolkning, 259. Betalingsbalance, 259, 261. Byggevirksomhed, 266. Investering, 261, 266 ff. Konjunkturer, 259 A. Nationalindkomst, 259 f. Priser, 259 ff, 263 f. Produktion, 91, 259, 261, 265 ff. Skatter, 268. Statsfinanser, 263, 268. Statsindgreb i erhvervslivet, 262. Udenrigshandel, 64, 233, 259 ff. Udenrigspolitik, 7, 109, 267. Udrensning, 330. Valuta, 234, 259, 261 ff, 268.
Braun, Max, saarlandsk politiker, 27.
Briand, Aristide, fransk udenrigsminister, 25.
Brind, Patrick, engelsk admiral, 249, 252.
Brixtofte, Chr., dansk redaktør, 334.
Brownell, jr., Herbert, amerikansk justitsminister, 203.
Bughici, Simion, rumænsk udenrigsminister, 240.
Buhl, Vilhelm, dansk politiker, 336.
Bulganin, N. A., russisk politiker, 326.
Bulgarien: Udenrigspolitik, 8 f, 67, 240, 242, 248. Udrensning, 324.
Burma: Forfatning, 106, 269, 277. Nationalisering, 272. Udenrigshandel, 64. Udenrigspolitik, 70, 241. Valuta, 215.
Burns, Arthur R., amerikansk nationaløkonom, 290.
Butler, R. A., engelsk finansminister, 48 ff, 67, 70, 164, 169, 239, 242, 310, 325.
Bürckel, Joseph, Gauleiter i Saar, 27.
Byrnes, James F., amerikansk udenrigsminister, 29, 195, 198.
Cadogan, Alexander, engelsk F.N.-delegeret, 109.
Cain, Harry P., amerikansk politiker, 200.
Campbell, Ronald, engelsk diplomat, 106.
Canada: Agrarforhold, 90 ff. Betalingsbalance, 320. Forbrug, 87. Forfatning, 269. Investering, 276, 339. Produktion, 90 ff. Statsfinanser, 272. Udenrigshandel, 213, 262, 320. Udenrigspolitik, 4 f, 7, 9, 26, 68, 244, 247, 249, 255, 326. Valuta, 214, 216, 222, 319.
Ceylon: Forfatning, 269, 277. Pol. partier, 169. Regering, 74. Udenrigspolitik, 4, 8. Valg, 169.
Chambers, Whittaker, amerikansk journalist, 193.
Chehab, libanesisk regeringschef, 247.
Chenik, tunesisk premierminister, 68, 74.
Cherin, Ismail, ægyptisk politiker, 119.
Chesnokov, russisk politiker, 326.
Chiang Kai-shek, leder af Kuomintang-Kina, 334.
Chichekli, syrisk politiker, 246.
Chile: Regering, 246. Udenrigshandel, 64. Valg, 246.
Ching Peng, malayisk politiker, 282.
Chou En-lai, kinesisk udenrigsminister, 244, 334.
Christiansen, Johs., dansk politiker, 339.
Chuikov, russisk højkommissær i Tyskland, 166, 324.
Churchill, Winston S., engelsk premierminister, 67 f, 70, 165, 169, 239, 242, 252, 270, 331.
Clark, Colin, australsk økonom, 184.
Clark, Mark, amerikansk general, 166.
Clausen, Herman, sydslesvigsk politiker, 255.
Clay, Lucius, amerikansk general, 29.
Clemenceau, Georges, fransk konsejlspræsident, 22.
Clementis, Vladimir, tjekoslovakisk politiker, 329 f.
Cohen, Benjamin, amerikansk F.N.-delegeret, 244.
Colombia: Udenrigspolitik, 109, 327.
Coppé, Albert, belgisk genopbygningsminister, 243.
Cortinez, A. R., mexikansk præsident, 246.
Cripps, Stafford, engelsk finansminister, 165, 277.

Croce, Benedetto, italiensk filosof, 329.
Crookshank, engelsk lordseglbevarer, 166.
Cuba: Produktion, 91. Regering, 73.
Cypern: Forfatning, 166.

Dahl, Ingvard, dansk politiker, 172, 340.
Dahlgaard, Bertel, dansk politiker, 78, 80 f, 174, 251, 336 f.
Danmark: Agrarforhold, 58 f, 65 f, 78, 82 f, 97 ff, 154 ff, 172, 174 ff, 228 f, 232, 234, 250 ff, 255, 313 ff, 318, 320, 335, 339, 342. Aktieselskabslov, 78 f, 176 f. Apotekerlovskommission, 78. Arbejdsmarked, 60, 66, 75 ff, 80 f, 83, 156 ff, 171 ff, 225 ff, 230 f, 251, 312, 314, 317, 336 ff. Atomenergi, 176. Betalingsbalance, 61 ff, 78, 159 ff, 176, 231 ff, 308, 319 ff. Bunden opsparing, 172. Byggevirksomhed, 59 f, 77, 79, 81, 156 f, 171 f, 227, 249, 253 f, 314, 336 ff, 340 f. Civilforsvar, 175, 250. Deponeringsordning, 64, 238, 340 f. Dollarpræmiering, 162, 174, 178, 234, 250 f, 320 f. Eksportkredit, 81. Ferielov, 339. Fiskeri, 75, 82. Flygtninge, 171. Forfatning, 76 f, 175, 177 f, 251 ff, 335 f, 341 f. Forholdsordre, 77, 79. Forvaltningskommission, 80. Fremmedlov, 79, 176. Færdselslov, 255, 336. Færøerne, 75 ff, 249 ff. Grønland, 82, 178, 250, 252, 254, 338 f. Hanstholm havn, 78. Holmenkatastrofe, 178, 340. Investering, 57 ff, 66, 76, 156 f, 162, 175, 227, 253, 313 f, 338 f. Kommuner, 172 f. Konjunkturer, 57 A, 142 ff, 153 A, 225 A, 312 A. Kornordning, 65, 82, 172, 174, 176. Kødordning, 65, 82, 172, 175. Lærlingelov, 336. Marshall-hjælp, 77. Militærvæsen, 75 ff, 82, 171 ff, 178, 248 ff, 334 ff. Mindretal, 174, 176. Nationalindkomst, 260. Oliefund, 76, 79. Oprustning, 66, 77. Parlamentariske kommission, 175, 178, 340. Pengemarked, 58 ff, 66, 75 f, 79 ff, 163, 172 ff, 236 ff, 250 f, 253, 289, 321 f, 335, 341. Politikartotek, 339 f. Pol. partier, 75, 77 ff, 172 ff, 248 ff, 334 ff. Pris(aftale)lov, 174, 176 f, 248, 336, 340. Priser, 58 ff, 65 f, 76, 154 f, 158 f, 172 ff, 228 ff, 235 f, 251 f, 304 f, 314 ff, 337, 339. Produktion, 57 ff, 66, 98 ff, 143 f, 153 ff, 174, 225 ff, 265, 312 ff. Rationering, 79, 230, 238, 255, 337. Regering, 172. Råvarer, se Vareforsyning. Skatter, 65 f, 79 ff, 173 f, 176 f, 249, 252 f, 322 f, 335, 339 ff. Skibsfart, 58, 60, 65 f, 75, 79 f, 82 f, 158, 173, 175 ff, 226, 235 f, 336 f. Socialpolitik, 65 f, 81 f, 172 f, 175 f, 252, 254, 336 ff, 341 f. Statsfinanser, 75 ff, 171 ff, 236 ff, 248 ff, 253 ff, 289, 322 f, 335, 338 ff. Statsindgreb i erhvervslivet, 226, 253, 255, 335 f, 341 f. Subsidier, 65 f, 82 f, 172 f, 175 f, 237 f, 322 f, 335, 340. Teaterkommission, 75. Thune Jacobsen-sag, 178, 336, 339. Tipning, 76. Told, 76, 79, 81, 83, 172 ff, 177. Turistvaluta, 250. Udenrigshandel, 16 f, 58 ff, 77 ff, 147, 154 f, 158 ff, 171 ff, 177 f, 228 f, 231 ff, 238, 249 ff, 308, 313 ff, 317 f, 334 ff, 340 ff. Udenrigspolitik, 1, 3, 7 ff, 12, 24, 73, 75 ff, 171 ff, 246 ff, 327, 334 ff, 341 f. Udrensning, 178, 250, 336, 339. Undervisning, 337. Ungdomskommission, 77, 255, 339. Valuta, 14, 16, 19 f, 63 ff, 77 f, 81, 159 ff, 171 f, 174 f, 231 ff, 253 ff, 318 f, 337. Varebyttesag, 252 f. Vareforsyning(slov), 78 ff, 161 f, 171 f, 253 ff, 340 f. Videnskabsfond, 76, 175. Vivisektionslov, 337. Værn mod 5. kolonne, 81 f, 177.
Dewey, Thomas E., amerikansk politiker, 190 f, 193, 203.
Dibelius, Karl F. O., vestberlinsk biskop, 167, 243.
ed-Din, Fuad Serag, ægyptisk politiker, 114, 117, 119, 246.
ed-Din, Muhammed Salah, ægyptisk politiker, 111 f, 114.
Dobi, Istvan, ungarsk præsident, 244.
Dodge, Joseph M., amerikansk politiker, 203.
Donelly, amerikansk højkommissær i Tyskland, 241.
Draper, William H., amerikansk diplomat, 68, 151, 245.
Drees, Willem, hollandsk premierminister, 170, 245.
Duclos, Jacques, fransk politiker, 168, 238.
Dulles, John Foster, amerikansk udenrigsminister, 69, 203, 244, 330.
Durkin, Martin, amerikansk arbejdsminister, 203 f.

Ebeid, Makram, ægyptisk politiker, 104 ff.
Ecton, Zales N., amerikansk politiker, 200.
Ecuador: Regering, 245, Valg, 245.

Eden, Anthony, engelsk udenrigsminister, 3 f, 68, 73, 167 ff, 178, 242, 246 ff, 327 f.
Eire: Forfatning, 269. Priser, 223. Produktion, 144. Udenrigspolitik, 8. Valuta, 215.
Eisenhower, Dwight D., amerikansk præsident, 164 f, 173 f, 190 ff, 197 ff, 240, 244, 295, 324, 327 f, 330, 334.
Eisler, Gerhard, østtysk politiker, 334.
Elgaard, Niels, dansk politiker, 336, 339.
Elizabeth II, dronning af England, 70.
Elmquist, A. L. H., dansk politiker, 177.
Engerand, Ferdinand, fransk politiker, 21.
England: Arbejdsmarked, 50 ff, 148 f, 218 f, 245, 303, 309. Atomenergi, 324. Betalingsbalance, 48 ff, 211 ff, 325. Byggevirksomhed, 51, 148, 218 f, 309. Fagbevægelse, 245, 277. Forbrug, 52, 217 ff, 309. Forfatning, 269 f. Investering, 70, 97, 219, 273 ff, 309 f. Kolonier, 11, 70, 97, 102 ff, 120, 166, 170, 244, 247, 269 A, 326 ff, 331 ff. Konjunkturer, 48 A, 142 ff, 211 A. Kul, 52 f, 218. Militærvæsen, 71 f, 214, 242, 245, 272 f, 324, 331. Nationalisering, 53, 165, 248. Oliekonflikt, 12, 67 ff, 114 f, 164, 241, 243, 245 ff, 272, 326, 332. Omsætning, 51, 148. Oprustning, 14, 16, 18, 48, 52, 147, 168. Pengemarked, 48, 51, 73, 147 f, 219, 284 A, 309. Pol. partier, 72, 105 f, 112, 166 f, 239 f, 242, 248, 270, 277 f, 281, 324 f, 328, 332. Priser, 51, 148 f, 154 f, 177, 212, 217, 219, 228, 252, 275, 304 f, 307, 309, 315, 334. Produktion, 50 ff, 143 f, 148, 217 ff, 300, 303, 309. Rationering, 52. Regering, 70, 73, 112, 166, 270. Skatter, 52, 73, 310. Skibsfart, 213. Statsfinanser, 48 f, 71 ff, 221, 273 ff, 310, 331. Statsindgreb i erhvervslivet, 49 f, 70, 73, 135, 177, 212, 220, 233, 242, 245, 303, 307 f, 315, 332. Subsidier, 48, 52, 73, 245. Told, 220. Udenrigshandel, 18, 48 ff, 64, 69 f, 78, 147 ff, 154 f, 167, 185, 187, 211 ff, 218 ff, 228 f, 233, 242, 251 f, 264, 273 f, 306 ff, 315, 320, 325, 332, 334. Udenrigspolitik, 3 ff, 11 f, 24 f, 29 f, 33, 36, 67 ff, 78 f, 102 ff, 151, 164 ff, 177 f, 214, 239 ff, 252, 269 f, 272 ff, 308, 324 ff, 334. Valg, 105, 114, 167. Valuta, 14, 16, 18, 20, 48 ff, 67 ff, 135, 147, 164, 169, 213 ff, 218, 221 f, 224, 239, 272, 307 f, 332.
Entezam, Nasrollah, persisk F.N.-delegeret, 1.
Eriksen, Erik, dansk statsminister, 75, 79, 81, 178, 251 f, 254, 335, 337 ff, 342.
Eritrea: Forfatning, 243.
Estensoro, boliviansk præsident, 165.
Etiopien: Forfatning, 243. Udenrigspolitik, 102.
Etzel, vesttysk embedsmand, 243.
Europa: Betalingsunion (E.P.U.), 13 A, 48 f, 55 f, 65, 74, 160, 169, 177, 215 f, 221 f, 224, 234 f, 244, 307 f, 318 f, 332. Kul- og stålunion, 241 f, 243, 246 ff, 327. Landbrugsplan, 74. O.E.E.C., 13 ff, 64 f, 68, 74, 78, 80, 142 ff, 162, 299 ff, 327, 332.
Europahær, 36, 69 ff, 73, 164, 168, 326.
Europaråd, 35 f, 73, 80, 167 f, 246 ff.
Evatt, Herbert V., australsk politiker, 68.

Fadden, australsk finansminister, 166.
Fagbevægelse, frie internationale, 239.
Farouk I, konge af Ægypten, 69 f, 74, 102 ff, 106, 111, 114 ff, 170 f, 242, 281 f.
Fatemi, Hussein, persisk udenrigsminister, 325.
Faure, Edgar, fransk konsejlspræsident, 54, 69 f, 72.
Fawzi, Mahmoud, ægyptisk udenrigsminister, 331.
Fechteler, William M., amerikansk admiral, 167.
Fette, Chr., vesttysk fagforeningsleder, 326.
Fibiger, Wilhelm, dansk politiker, 339.
Figl, Leopold, østrigsk forbundskansler, 327.
Filippinerne: Produktion, 91. Udenrigshandel, 64. Udenrigspolitik, 74.
Finland: Erstatningsleverancer, 245. Pol. partier, 74, 164, 327. Regering, 74, 164, 327. Statsfinanser, 245. Udenrigshandel, 178, 233. Udenrigspolitik, 8, 69, 250 f. Valuta, 234.
Fogh, Aage, dansk politiker, 175, 340.
Folkeforbundet: Fødevarer, 86. Medlemsoptagelse, 103. Saar, 23 ff.
Ford II, Henry, amerikansk industrileder, 298.
Forenede Nationer: Acheson-plan, 7 f. Atomenergi, 4 ff, 68. Budget, 12. Domstol, mellemfolkelige, 11 f, 70, 241, 245, 247. F.A.O., 86 ff. Flygtninge, 8, 10. Grækenland, 8. Kashmir, 333. Kina, 1 f. Korea,

1 ff, 67, 71 ff, 111, 164 ff, 169 f, 239 ff, 245, 248, 324 ff. Libyen, 112. Marokko, 246, 333. Medlemsoptagelse, 4, 8, 11, 170, 246. Militærvæsen, 68. Nedrustning, 3 ff, 68, 73 f, 168, 243 ff, 326. Palæstina, 8, 110. Somaliland, 11. Sydafrikanske Union, 246, 326, 329. Sydvestafrika, 11, 330. Togoland, 11. Tunis, 68, 164 f, 331 f. Tyskland, 4, 6 f, 74, 165. Underudviklede områder, 9 f, 179 A, 255, 270, 272, 325. U. N. E. S. C. O., 329, 338. Virksomhed i 1951, 1 A. Ægypten, 109 ff. Østrig, 333.

Foster, John, amerikansk udenrigsminister, 203.

Franco, Francisco, spansk diktator, 165.

Frank, Oliver, engelsk diplomat, 324.

Frankrig: Arbejdsmarked, 53 f, 149, 169, 303. Betalingsbalance, 307. Forbrug, 22. Forfatning, 270, 331. Investering, 54, 71. Kolonier, 11, 54, 68 f, 74, 164, 167 ff, 239 f, 244, 246, 325 f, 331 ff, 342. Konjunkturer, 53 A, 142 ff, 223 f. Kul, 21 ff. Militærvæsen, 71 f, 168, 243, 328. Nationalindkomst, 54. Pengemarked, 54 f. Pol. partier, 54, 68 f, 71 f, 165 ff, 239 ff, 246, 326, 333 f. Priser, 53 f, 149, 223, 304 f, 307. Produktion, 22 ff, 143 f, 223, 241, 300, 302 f. Regering, 53 f, 67 ff, 72, 164, 333 f. Saar, 21 A, 241. Skatter, 54 f, 71. Statsfinanser, 54 f, 71 f, 164 f, 332. Statsindgreb i erhvervslivet, 50, 56, 70, 135, 147, 149, 233, 307 f, 332. Udenrigshandel, 18, 22, 50, 56, 63, 147, 233, 265, 302 f, 307 f, 332, 334 f. Udenrigspolitik, 3 ff, 11, 21 A, 68 ff, 111, 114, 164 ff, 170, 240 f, 243 ff, 324 ff, 342. Valg, 167. Valuta, 14, 18, 20, 55 f, 70, 147, 170, 224, 307.

Frederik IX, konge af Danmark, 178, 250 f, 254.

Freitag, Walter, vesttysk fagforeningsleder, 326.

Frejka, L., tjekoslovakisk politiker, 330.

Fuad I, konge af Ægypten, 102.

Færøerne: Finanslov, 252. Handel med Danmark, 64. Pengemarked, 75, 77 f. Realkreditinstitut, 251. Udenrigshandel, 249.

Gallacher, engelsk politiker, 240.

de Gasperi, Alcide, italiensk premierminister 72.

G.A.T.T., 324, 328, 332.

de Gaulle, Charles, fransk general, 28, 169.

Geminder, B., tjekoslovakisk politiker, 330.

George VI, konge af England, 70 f.

George, David Lloyd, engelsk premierminister, 22.

Georgescu, rumænsk vicepremierminister, 168.

Gerö, Erno, ungarsk vicepremierminister, 329.

Gheorghiu-Dej, rumænsk ministerpræsident, 169.

Gottwald, Klement, tjekoslovakisk præsident, 332.

Grafström, Sven, svensk F.N.-delegeret, 1, 3.

Graham, F.N.s mægler i Kashmir, 244.

Grandval, Gilbert, fransk diplomat, 27, 31, 33, 36, 69, 73.

Griffith, James, engelsk koloniminister, 270.

Gromyko, Andrei, russisk diplomat, 169.

Grothewohl, Otto, østtysk ministerpræsident, 166, 331.

Groza, Petru, rumænsk politiker, 169.

Gruhn, Axel, dansk industrimand, 172.

Grækenland: Forfatning, 168, 324. Militærvæsen, 166. Pol. partier, 69, 326, 329. Produktion, 144. Regering, 325, 329. Udenrigshandel, 255. Udenrigspolitik, 8, 69, 106, 111, 114, 166, 170, 240, 242, 245. Udrensning, 69, 164. Valg, 329. Valuta, 14.

Grønland: Bly, 82. Forfatning, 252. Handel med Danmark, 64. Kongebesøg, 250. Mineselskab, 338 f. Produktion, 338 f. Tuberkulose, 254.

Gurion, Ben, israelsk premierminister, 333.

Gustaf, VI Adolf, konge af Sverige, 81.

Hadi, Ibrahim Abdul, ægyptisk politiker, 110.

Hafez, Soliman, ægyptisk indenrigsminister, 246.

Haile Selassie, kejser af Etiopien, 243.

Hallstein, vesttysk diplomat, 70.

Hamann, østtysk forsyningsminister, 331.

Hauge, Jens Chr., norsk forsvarsminister, 67.

de Hautecloque, fransk generalresident i Tunis, 74.

Hansen, H. C., dansk politiker, 79 ff, 178, 250, 252, 335 ff.

Hansen, Ingeborg, dansk politiker, 335.

Harriman, Averell, amerikansk politiker, 195 f, 250.

Harrison, William H., amerikansk præsident, 203.
Hasuna, Abdul-Khaliq, ægyptisk udenrigsminister, 72.
Havanega, sydafrikansk finansminister, 71.
Hedtoft, Hans, dansk politiker, 82, 253, 334, 338 f.
Heinemann, Gustav, vesttysk politiker, 330.
Herriot, Eduard, fransk politiker, 167, 326.
Heuss, Theodor, vesttysk præsident, 33 f, 173, 331, 337 f.
Higgins, Godfrey, sydrhodesiansk premierminister, 281.
al-Hilali, Ahmed, Naguib, ægyptisk premierminister, 72, 117 ff, 170, 241.
Hilgerd, Folke, embedsmand i Folkeforbundet, 181, 185, 187.
Himmler, Heinrich, tysk indenrigsminister, 340.
Hiss, Alger, amerikansk diplomat, 193.
Hitler, Adolf, 26 f.
Ho Chi Minh, indokinesisk politiker, 69.
Hoffman, Johannes, saarlandsk politiker, 31, 33 ff, 329.
Hoffmann, Karl, Heinz, tysk politiofficer, 250.
Holland: Betalingsbalance, 176. Konjunkturer, 142 ff. Militærvæsen, 168. Pengemarked, 147, 223. Pol. partier, 170, 245. Priser, 176, 304 f. Produktion, 143 f, 223, 241, 301. Regering, 245. Udenrigshandel, 63, 147, 175, 233, 306 ff. Udenrigspolitik, 7, 30, 69, 168, 241, 254, 326 f. Valg, 170. Valuta, 14, 147, 224.
Hoover, Herbert, amerikansk president, 190, 199.
van Houtte, Jean, belgisk regeringschef, 68.
Humphrey, George M., amerikansk finansminister, 203.
Hussain, Ahmed, ægyptisk politiker, 117.
Hussein, konge af Jordan, 240.
Hvidberg, Flemming, dansk undervisningsminister, 75 f, 78.

Ibañez, Carlos, chilensisk præsident, 246.
Iberra, Velasco, ecuadoransk præsident, 245.
Ignatiev, S. D., russisk politiker, 326.
Indien: Agrarforhold, 98 f, 239. Femårsplan, 331, 333. Forfatning, 106, 167, 241, 269, 277. Investering, 276, 331. Kashmir, 241, 244. Pol. partier, 167. Produktion, 98 f, 331, 333. Regering, 167. Udenrigspolitik, 9, 67, 166, 169, 244, 247, 329 ff, 333. Valg, 167.
Indonesien: Militærvæsen, 327. Produktion, 91. Regering, 71, 164. Udenrigspolitik, 71.
Ingrid, Dronning af Danmark, 250, 254.
Institutet for Historie og Samfundsøkonomi: Virksomheden i 1951, 37 A.
Iraq: Pol. partier, 330. Regering, 240, 330. Statsfinanser, 70. Udenrigshandel, 64. Udenrigspolitik, 115, 244, 246. Udrensning, 330. Valuta, 215.
Iran: Se Persien.
Irland: Se Eire.
Island: Pol. partier, 239. Regering, 239. Udenrigspolitik, 1, 7, 12, 73, 77, 80, 173, 175 f, 253 f. Valg, 239. Valuta, 14, 175, 215.
Ismay, NATO's generalsekretær, 73.
Israel: Pengemarked, 169. Pol. partier, 331, 333. Priser, 169. Regering, 328, 331, 333. Statsfinanser, 245. Udenrigshandel, 340. Udenrigspolitik, 67, 74, 110 f, 113, 243, 245 f, 328, 331, 333 f. Valuta, 71.
Italien: Agrarforhold, 98 f, 240. Forfatning, 329. Kolonier, 102. Konjunkturer, 142 ff, 223 f. Militærvæsen, 168, 243. Pengemarked, 304. Pol. partier, 168, 170, 327, 329, 332. Priser, 304 f, 307. Produktion, 98 f, 143 f, 223, 241, 301, 303. Udenrigshandel, 17, 233, 303 f, 306 ff, 334, 338. Udenrigspolitik, 4, 8, 11, 69, 72 ff, 102 f, 166 ff, 170, 240 f, 243, 327, 334. Valg, 168, 327, 329, 332. Valuta, 14, 224, 304, 307.
Iversen, Kjeldgaard, dansk politiker, 339.

Ja'afar, Dato Onn Bin, malayisk politiker, 283.
Jacobsen, E. Thune, dansk rigspolitichef, 178, 336, 339.
Japan: Agrarforhold, 98 f. Militærvæsen, 334. Pol. partier, 324. Produktion, 98 f. Regering, 166, 328. Statsfinanser, 247, 334. Statsindgreb i erhvervslivet, 71. Udenrigshandel, 50, 52, 169, 218. Udenrigspolitik, 68 f, 71 f, 74, 164, 166, 170, 203, 246 f, 324. Valg, 245, 324. Valuta, 71.
Jensen-Broby, J. Chr., dansk politiker, 81.
Jones, Creech, engelsk koloniminister, 270, 278.
Jonsson, Bjarni, islandsk politiker, 239.

Jordan: Regering 240. Udenrigshandel, 64. Udenrigspolitik, 8, 110, 113, 115, 244, 246. Valuta, 215.
Jugoslavien: Arbejdsmarked, 327. Kirke, 332. Pol. partier, 328. Regering, 330. Statsfinanser, 327. Statsindgreb i erhvervslivet, 327. Udenrigshandel, 327, 340. Udenrigspolitik, 9, 67, 72, 75, 167, 170, 240, 245 f, 328, 330, 332. Udrensning, 67, 167.
Juin, Alphonse, fransk marskal, 170.
Jørgensen (Lejre), Jørgen, dansk politiker, 80, 175, 251, 254, 339, 341 f.
Jørgensen (Ullerup), Jørgen, dansk trafikminister, 172, 176.

Kaganovich, L. M., russisk politiker, 326.
Kashmir, 241, 332 f.
Kazemi, Bagher, persisk finansminister, 242.
Kefauver, Estes, amerikansk politiker, 194 f, 196, 242.
Kekkonen, Urho K., finsk statsminister, 69, 74, 164, 327.
Kelly, Sean O., irsk præsident, 167.
Kem, James, amerikansk politiker, 200.
Kennan, George, amerikansk diplomat, 247, 324.
Kenya, 247, 326, 328, 332 f.
Kenyatta, Jomo, kenyansk politiker, 326.
Kimbal, Dan A., amerikansk marineminister, 164.
Kina: Agrarforhold, 98 f. Befolkning, 179. Borgerkrig, 71. Produktion, 98 f.
Kina (Mao-): Administration, 329. Fagbevægelse, 247. Femårsplan, 333. Forfatning, 67, 333. Militærvæsen, 243. Nationalisering, 272. Udenrigshandel, 167, 169. Udenrigspolitik, 1 f, 67, 69 ff, 164, 167, 241, 243 f, 246 f, 282, 324, 329, 331. Udrensning, 167, 241, 244. Valg, 333.
Kina (Nat.): Militærvæsen, 334. Produktion, 91, Udenrigspolitik, 9, 69, 164, 166.
Kioussopoulos, græsk regeringschef, 325.
Kirkpatrick, Ivone, engelsk højkommissær i Tyskland, 330 f.
Kiss, Karoly, ungarsk vicepremierminister, 329.
Kjærbøl, Johs., dansk politiker, 171, 339.
Knud, arveprins af Danmark, 255.
Koch, Bodil, dansk politiker, 339.
Koenig, Pierre, fransk general, 28 f.
Koiralas, M. P., nepalsk regeringschef, 244.
Konjunkturer: Den internationale økonomiske situation, 41 A, 135 A, 205 A, 290 A. Se endv. de enkelte lande.
Kopriva, tjekoslovakisk sikkerhedsminister, 69.
Korea (Nord-): Udenrigspolitik, 2, 67, 241.
Korea (Syd-): Forfatning, 239 f. Regering, 168. Udenrigspolitik, 169, 324. Udrensning, 167 f. Valg, 243.
Koreakonflikten, 1 ff, 67, 71 ff, 111, 164 ff, 169 f, 191, 197 ff, 201, 204, 239 ff, 245, 248, 324 ff.
Korotchenko, russisk politiker, 326.
Kraft, Ole Bjørn, dansk udenrigsminister, 2, 82, 172 ff, 178, 246 f, 251, 254 f, 335, 337 f, 342.
Krag, Jens Otto, dansk politiker, 251, 337.
Kristensen, Axel, dansk politiker, 175.
Kristensen, Thorkil, dansk finansminister, 66, 76, 79 ff, 173, 176, 237, 251, 253, 255, 323, 335, 339, 341.
Krushchev, Nikita, russisk politiker, 326.
Kubovy, israelsk diplomat, 331.
Kutznetsov, V. V., russisk politiker, 326.
Kuusinen, O., russisk politiker, 326.

Lange, Halvard, norsk udenrigsminister, 170.
Langhelle, norsk forsvarsminister, 67.
Lannung, Hermod, dansk F.N.-delegeret, 3.
Lansing, Robert, amerikansk udenrigsminister, 203.
Larsen, Aksel, dansk politiker, 80, 337, 339, 342.
Larsen, Hans L., formand for Dansk Arbejdsgiverforening, 76.
Larsen, Victor, dansk trafikminister, 172.
de Lattre de Tassigny, Jean, fransk marskal, 69.
Launay, Georges, fransk politiker, 21 f.
Lavrentiev, russisk diplomat, 240.
Lehr, Robert, vesttysk indenrigsminister, 171.
Letourneau, fransk politiker, 69, 72, 164.
Libanon: Regering, 246 f. Udenrigspolitik, 327.
Libyen: Forfatning, 9, 112. Udenrigspolitik, 8 f.
Lie, Trygve, F.N.s generalsekretær, 3, 169, 325, 328 f.
Linse, vesttysk jurist, 240.

Lodge jr., Henry Cabot, amerikansk politiker, 191, 200, 202 ff.
Luca, Vasiliu, rumænsk finansminister, 72, 168.
Lunz, J. M., hollandsk udenrigsminister, 245.
Luxembourg: Militærvæsen, 168. Produktion, 143 f, 241. Udenrigshandel, 233. Udenrigspolitik, 30, 69, 168, 241, 326 f.
Lyttelton, Oliver, engelsk koloniminister, 277, 283, 328.

Mac Arthur, Douglas, amerikansk general, 191, 193, 240.
Macleod, I. N., engelsk sundhedsminister, 166.
Maher, Ahmed, ægyptisk politiker, 104 f.
Maher, Ali, ægyptisk premierminister, 70 ff, 103 f, 116 ff, 241, 246.
Mahmoud, Nureddin, iraqsk premierminister, 330.
Makins, Roger, engelsk diplomat, 324.
Makram: Se Ebeid, Makram.
Malan, Daniel F., sydafrikansk premierminister, 73, 246, 281, 329.
Malaya: Forfatning, 70. Pol. partier, 170.
Malenkov, Georgij, 325 f.
Malik, Yakov A., russisk F.N.-delegeret, 2, 73, 245 f.
Malyshev, V. A., russisk politiker, 326.
el-Maraghi, Ahmed Mortada, ægyptisk krigsminister, 119.
Markezinis, græsk finansminister, 329.
Marokko: Forfatning, 74, 333. Pol. partier, 331.
Marshall, Charles, amerikansk diplomat, 255.
Marshall, George, amerikansk forsvarsminister, 29 f.
Marshall-planen: 76, 142, 149 f, 159 f, 163, 174, 176.
Martin jr., Joe, amerikansk politiker, 204.
Marty, André, fransk politiker, 246.
Mayer, René, fransk konseilspræsident, 334.
McCarthy, Joseph, amerikansk politiker, 201.
McCloy, John J., amerikansk højkommissær i Tyskland, 241.
McCormick Lynde D., amerikansk admiral, 70, 255.
Mc Grannery, J., amerikansk justitsminister, 164.
McGrath, J. Howard, amerikansk justitsminister, 164.
McKay, Douglas, amerikansk indenrigsminister, 203.
Melnikov, L. G., russisk politiker, 326.
Menderes, Adnan, tyrkisk premierminister, 326.
Menthon, F. de, fransk politiker, 168.
Messali, algiersk politiker, 167.
Mexico: Pol. partier, 246. Regering, 246. Udenrigspolitik, 1, 3. Valg, 246.
Middelhauve, vesttysk politiker, 329 f.
Mikhailov, N. A., russisk politiker, 326.
Mikoyan, A. I., russisk politiker, 326.
Moch, Jules, fransk politiker, 167.
Moe, Finn, norsk F. N.-delegeret, 3.
Mollet, Guy, fransk politiker, 327, 334.
Molnar, Erik, ungarsk udenrigsminister, 329.
Molotov, V. H., russisk udenrigsminister, 30, 326.
Mongolske Folkerepublik: Udenrigspolitik, 8, 245.
Monnet, Jean, fransk embedsmand, 243, 325.
Montgomery, Bernard, engelsk feltmarskal, 166.
Morrison, Herbert, engelsk politiker, 112 f.
Morse, Wayne, amerikansk politiker, 200, 327.
Mossadeq, Muhammed, persisk premierminister, 67, 114 f, 165, 240 ff, 245, 326.
Motaal, Zaki Abdel, ægyptisk finansminister, 118 f.
Munch, P. dansk udenrigsminister, 340.
Musa, Mustafa, ægyptisk politiker, 105.
Mussolini, Benito, 102 f.
Müller, Vincenz, østtysk viceudenrigsminister, 325.
Møller, Aksel, dansk indenrigs- og boligminister, 79, 81, 251 f, 335, 337.
Møller, Knud O., dansk farmakolog, 78.

Naguib, Muhammed, ægyptisk regeringschef, 102, 118 ff, 241 ff, 246, 282, 328, 331.
el-Nahas, Mustafa, ægyptisk premierminister, 67, 69, 103 f, 111, 114 ff, 118 ff.
Navab, Hussein, persisk udenrigsminister, 242, 325.

ØKONOMI OG POLITIK

POLITISKE OG ØKONOMISKE
KVARTALSOVERSIGTER

26. ÅRGANG

1952

UDGIVET AF
INSTITUTET FOR HISTORIE OG
SAMFUNDSØKONOMI

EJNAR MUNKSGAARDS FORLAG
KØBENHAVN

INDHOLDSFORTEGNELSE

ARTIKLER

Askgaard, Preben V.: FNs virksomhed i 1951 1

* Forlængelse af den europæiske betalingsunion 13

Henningsen, Sven: Frankrig, Saar og Tyskland 21

Skovgaard, K.: Fødeproduktionens udvikling 85

Reske-Nielsen, Erik: Den ægyptiske krise 102

Poulsen, Eigil: Træk af Sovjetunionens investeringspolitik 121

Nørregaard Rasmussen, P.: Omkring de underudviklede landes problem 179

Henningsen, Sven: Valgene i De Forenede Stater 190

Winding, Poul: Træk af Brasiliens økonomiske udvikling 259

Larsen, Helge: Træk af britisk kolonipolitik efter den anden verdenskrig 269

Larsen, Heinrich Schlebaum: Nye signaler i engelsk pengepolitik 284

REGELMÆSSIGE OVERSIGTER

Den internationale økonomiske situation	41;	135;	205;	290
U.S.A.	43;	135;	207;	290
England	48		211	
Frankrig	53			
Vesteuropa		142;	222;	299
Dollarproblemet		149		
Den økonomiske udvikling i Danmark	57;	153;	225;	312
Politisk kronik	67;	164;	239;	324

MEDDELELSER

Institutet for Historie og Samfundsøkonomi 37

Nehru, Jawaharlal, indisk regeringschef, 167, 241, 331.
Nenni, Pietro, italiensk politiker, 327.
Nepal: Pol. partier, 69. Regering, 244. Udenrigspolitik, 8.
Nervo, Luis Padilla, mexicansk F.N.-delegeret, 1, 3.
Neskovič, jugoslavisk vicepremierminister, 330.
New Zealand: Agrarforhold, 97, 155. Forfatning, 269. Investering, 276. Priser, 275. Produktion, 220. Statsindgreb i erhvervslivet, 75, 213, 215, 220. Udenrigshandel, 155, 213, 215, 220. Udenrigspolitik, 74, 166, 247, 275.
Nielsen, A. W., dansk direktør, 175.
Nielsen, Svend, dansk nationalbanddirektør, 66, 174 f, 323.
Nixon, Richard, amerikansk vicepræsident, 193, 197 f, 201, 240.
Nkruma, Kwame, Guldkyst-politiker, 279.
Norden: El-samarbejde, 77. Parlamentarisk råd, 73, 77, 80, 173, 176. Rejselempelser, 175, 250.
Norge: Betalingsbalance, 307 f. Konjunkturer, 142 ff. Militærvæsen, 165, 252, 334. Pengepolitik, 304. Priser, 223, 304 f. Produktion, 143 f. Rationering, 245. Regering, 67. Statsfinanser, 165. Udenrigshandel, 77, 81, 224, 233, 304, 307 f. Udenrigspolitik, 1, 3, 6 ff, 11 f, 73, 77, 79 f, 170, 173, 175 ff, 250 ff, 254, 334. Valuta, 14, 19 f, 175.
Normann, A. C., dansk politiker, 176.
Nu, U, burmesisk premierminister, 241.
Nukrashi, Mahmoud Fahmy, ægyptisk politiker, 103 ff, 107, 109 ff.

Okazaki, japansk udenrigsminister, 166, 328.
Ollenhauer, Erich, vesttysk politiker, 74, 247, 332.
Olsen, Karl, dansk politiker, 336.
Oren, Mordechai, israelsk politiker, 333.
Orlando, Vittorio E., italiensk premierminister, 330.
Owen, David, F.N. funktionær, 255.

Pahlevi, Mohamed Reza, shah af Persien, 240, 327.
Pakistan: Forfatning, 269, 277. Investering, 276. Udenrigspolitik, 6 f, 9, 244, 333.
Palæstina, 269. 277. Flygtninge, 8. Se endv. Israel.
Panama: Regering, 169. Valg, 169.
Papagos, græsk politiker, 326, 329.
Paraguay: Udenrigshandel, 64.
Pauker, Anna, rumænsk udenrigsminister, 168, 240.
Pearson, Lester, canadisk udenrigsminister, 247, 255, 326.
Pedersen, Gustav, dansk politiker, 251, 335.
Pedersen, Helga, dansk justitsminister, 79, 252 f, 255, 336 f, 339 f.
Pedersen, Oluf, dansk politiker, 73, 79.
Péron, Eva, argentinsk præsidentfrue, 242.
Péron, Juan Domingo, argentinsk præsident, 169.
Persien: Agrarforhold, 244. Bemyndigelseslov, 243. Forfatning, 327. Oliekonflikt, 12, 67 ff, 73 f, 114 f, 164, 171, 241, 243, 245 ff, 272, 326, 332. Pol. partier, 71, 241. Regering, 240 ff, 325. Statsfinanser, 165, 171. Udenrigspolitik, 12, 67 ff, 73 f, 105 f, 111, 114 f, 164 f, 167, 241, 243, 245 ff, 326 f, 332. Valg, 71, 167.
Peru: Udenrigshandel, 64.
Pervukhin, M. G., russisk politiker, 326.
Petersen, Carl, dansk politiker, 174.
Petersen, Harald, dansk forsvarsminister, 75, 172, 248, 252, 339 ff.
Petrescu, D., rumænsk finansminister, 72.
Pholien, Joseph, belgisk justitsminister, 68, 245.
Pieck, Wilhelm, østtysk præsident, 166, 325.
Pijade, jugoslavisk politiker, 245.
Pinay, Antoine, fransk konsejlspræsident, 53 ff, 72, 149, 245, 325, 333.
Pine, David A., amerikansk dommer, 48.
Pinstrup, Hans, dansk politiker, 76, 176.
Pius XII, pave, 241.
Plastiras, græsk politiker, 325, 329.
Pléven, René, fransk konsejlspræsident, 54, 68, 72, 243.
Polen: Agrarforhold, 240. Forfatning, 241. Regering, 329. Skatter, 240. Udenrigshandel, 79, 177 f, 233, 249, 254 f. Udenrigspolitik, 7, 9 f, 71, 109, 326, 328, 331. Valg, 327. Valuta, 79, 234, 255.
Ponomarenko, P. K., russisk politiker, 326.
Portugal: Udenrigshandel, 17, 171. Udenrigspolitik, 8, 165. Valuta, 14, 224.

Prasad, R., indisk præsident, 167.
Prebisch, Raul, E.C.L.A.'s generalsekretær, 181.
Puerto Rico: Forfatning, 242.

Queuille, Henri, fransk politiker, 72.

Rager, Emun, dansk politiker, 337.
Rakosi, Matyas, ungarsk premierminister, 244.
Ramcke, vesttysk general, 327.
Rance, Hubert, engelsk guvernør, 278.
Raoult, Victor, fransk politiker, 24 f.
Rasmussen, Gustav, dansk udenrigsminister, 251.
Rée, Knud, dansk fiskeriminister, 75.
Reith, engelsk koloniadministrator, 274.
Remer, Otto E., vesttysk politiker, 73.
Remon, panamansk præsident, 169.
Reuther, Walther, amerikansk fagforeningsleder, 202.
Reynaud, Paul, fransk politiker, 72.
Rhee, Syngman, sydkoreansk præsident, 168 f, 239 f, 243.
Ridgway, Matthew B., amerikansk general, 2, 166, 168, 248 f, 255.
Robertson, Brian, engelsk general, 67.
Rommel, Erwin, tysk feltmarskal, 103.
Roosevelt, Franklin, D., 190, 195.
Rumænien: Forfatning, 247. Regering, 72, 168 f, 240. Udenrigspolitik, 8 f, 248. Udrensning, 168. Valuta, 70.
Rusland: Udenrigspolitik, 22. Se endv. Sovjetunionen.
Russell, Richard, amerikansk politiker, 195, 242.
Rytter, Aage L., dansk handelsminister, 75, 77 f, 81, 171, 174, 178, 255, 336 f, 340.
Röchling, Hermann, saarlandsk politiker, 26.

Saar, 21 A, 69 f, 73 f, 164 f, 241, 243, 324, 327 f, 330. Agrarforhold, 24. Arbejdsmarked, 23, 32. Befolkning, 23 f. Forfatning, 23, 31 ff. Pol. partier, 24, 26 ff, 31 ff, 35 f, 328, 330. Produktion, 21 ff, 30. Regering, 33, 35 f. Skatter, 23. Socialpolitik, 32. Valg, 27, 31 f, 329 f. Valuta, 29, 31.
Sabri, Hasan, ægyptisk politiker, 103.
Saburov, M. Z., russisk politiker, 326.
Salam, Saeb, libanesisk regeringschef, 246.
Salazar, Antonio d'Oliveira, portugisisk premierminister, 165.
Salisbury, engelsk Lord President, 73, 330.
Saudi Arabien: Udenrigspolitik, 244.
Schmid, Carlo, vesttysk politiker, 240.
Schumacher, Kurt, tysk politiker, 33, 35 f, 167, 244, 247.
Schuman, Robert, fransk udenrigsminister, 33 ff, 69, 72, 168, 170, 247, 324.
Schumanplanen, 35, 67 f, 73, 164, 167, 170, 177, 241 f. Se endv. Europa: Kul- og stålunion.
Schweiz: Pengemarked, 304. Priser, 304 f. Udenrigshandel, 17, 63, 233, 307 f. Valuta, 17, 304, 319.
Schäffer, vesttysk finansminister, 330.
Selo, Fawzi, syrisk regeringschef, 169.
Senayake, D., ceylonsk premierminister, 74.
Senayake, D. S., ceylonsk premierminister, 74.
Seretze, høvding af Bamangwato-stammen, 281.
Sforza, Carlo, italiensk udenrigsminister, 245.
Shamun, Kameel, libanesisk præsident, 247.
Sharett, Moshe, israelsk udenrigsminister, 333 f.
Shinwell, Emanuel, engelsk politiker, 110.
Shivers, Alan, amerikansk politiker, 199.
Shkiryatov, russisk politiker, 326.
Shvernik, N. M., russisk præsident, 326.
Sidki, Ismail, ægyptisk politiker, 105 ff.
Sirri, Husain, ægyptisk politiker, 103, 118, 171, 239, 241.
Sköld, Per Edvin, svensk finansminister, 68.
Slansky, Rudolf, tjekoslovakisk politiker, 329 f, 332.
Slim, William, engelsk imperiegeneralstabschef, 111.
Sling, Otto, tjekoslovakisk politiker, 330.
Smith, Al, amerikansk politiker, 201.
Soustelle, fransk politiker, 334.
Sovjetunionen: Agrarforhold, 121 f, 124 f, 127 ff, 131 f. Atomenergi, 4 ff, 68. Byggevirksomhed, 130 f. Fagbevægelse, 247. Femårsplan 1946–50, 128. Femårsplan 1951–55, 121, 244. Forbrug, 121. Investering, 121 A. Krigsfanger, 170. Militærvæsen, 72, 243. Nationalindkomst, 72, 121. Pol. partier, 244, 324 ff. Produktion, 121 ff. Skibsfart, 123, 132 f. Statsfinan-

ser, 72, 121, 245. Udenrigshandel, 233, 249 ff, 254, 334. Udenrigspolitik, 2 ff, 12, 29 f, 67 f, 71, 73 f, 82, 105 f, 115, 164 ff, 177, 239 ff, 254, 324 ff, 333 f, 338.
Spaak, Paul Henri, belgisk politiker, 168.
Spanien: Udenrigshandel, 249. Udenrigspolitik, 164 f, 329, 338. Valuta, 234.
Spaniol, Alois, saarlandsk politiker, 26.
Sparkman, John, amerikansk politiker, 196, 242.
Stalin, Josef V., 165, 324 ff, 333.
Stansgate, engelsk luftfartsminister, 106.
Starcke, Viggo, dansk politiker, 81.
Stassen, Harold, amerikansk politiker, 191 ff, 204.
Stauning, Thorvald, dansk statsminister, 338.
Stefanopoulis, græsk udenrigsminister, 329.
Steincke, K. K., dansk politiker, 335.
Stensballe, J. P., dansk politiker, 251.
Stevenson, Adlai E., amerikansk politiker, 195 ff, 204, 242, 247, 328.
Stevenson, Ralph, engelsk diplomat, 112 ff, 118.
Strauss, Jacobus G. N., sydafrikansk politiker, 244.
Stresemann, Gustav, tysk udenrigsminister, 25.
Sudan: Forfatning, 108, 113, 115, 328. Pol. partier, 108, 168, 328. Valg, 112.
Sukiman, indonesisk regeringschef, 71.
es-Sultaneh, Qvavam, persisk premierminister, 240 f, 243.
Summerfield, Arthur E., amerikansk postminister, 203.
Suslov, russisk politiker, 326.
Sverige: Arbejdsmarked, 304. Betalingsbalance, 307 f. Investering, 338 f. Konjunkturer, 142 ff. Militærvæsen, 68. Pol. partier, 247. Priser, 304 f. Produktion, 143 f, 301 f. Statsfinanser, 68. Udenrigshandel, 63, 77, 224, 233, 304, 307 f, 341. Udenrigspolitik, 1 ff, 6 ff, 12, 69, 73, 77, 79 ff, 170, 173, 175 ff, 250 f, 254, 326. Udrensning, 170, 242. Valg, 247. Valuta, 175, 224.
Swinton, Philip, engelsk commonwealthminister, 330.
Sydafrikanske Union: Forfatning, 75 f, 165, 169, 246, 269, 329. Pol. partier, 74. Priser, 275. Produktion, 71. Raceproblem, 9, 73, 240, 243 f, 246, 326, 329. Udenrigshandel, 48, 275. Udenrigspolitik, 9, 11, 71, 275, 329 f. Valuta, 71.
Sydvestafrika, 11, 330.
Syrien: Pol. partier, 246. Regering, 169. Udenrigspolitik, 109, 244, 246.
Sønderup, Jens, dansk landbrugsminister, 172, 174, 255, 339 f.
Sørensen, Poul, dansk socialminister, 252, 336, 338 f, 341.

Taft, Robert E., amerikansk politiker, 190 ff, 193 f, 197, 200, 203 f, 240, 299.
Talal, konge af Jordan, 240.
Tardieu, André, fransk politiker, 22.
Tayeh, Ahmed Farrag, ægyptisk udenrigsminister, 246.
Templer, engelsk højkommissær i Malaya, 70, 331.
Tholstrup, Knud, dansk politiker, 340.
Tillon, Charles, fransk politiker, 246.
Tito, Josiph Broz, 72, 75, 170, 240, 328.
Tjekoslovakiet: Agrarforhold, 332. Fagbevægelse, 169. Produktion, 332 f. Raceproblem, 329, 331 f. Udenrigshandel, 171, 333. Udenrigspolitik, 9, 71, 240, 331, 333. Udrensning, 329 ff.
Transjordanien: Forfatning, 269.
Trefgorne, engelsk koloniadministrator, 274.
Tribhuvana, konge af Nepal, 244.
Trueba, uruguaysk politiker, 72.
Truman, Harry S., amerikansk præsident, 48, 67 ff, 72, 74, 151, 165 f, 169 f, 190, 192, 194 f, 197 ff, 201 ff, 241, 250, 272, 334.
Tshekedi, høvding af Bamangwato-stammen, 281.
Tsouderos, græsk politiker, 326.
Tunis: Fagbevægelse, 238. Forfatning, 68, 74, 164, 170, 246, 331 ff. Pol. partier, 69. Regering, 74. Udrensning, 69, 331.
Tyrkiet: Produktion, 144. Udenrigspolitik, 69, 106, 108, 111, 114, 326.
Tyskland: Arbejdsmarked, 149. Kul, 21 ff. Pol. partier, 24, 26. Produktion, 22 ff. Udenrigshandel, 264. Udenrigspolitik, 21 A, 175.
Tyskland (Vest-): Arbejdsmarked, 223, 241, 303. Fagbevægelse, 326. Flygtninge, 241, 243, 334. Forfatning, 168, 327, 331 f. Konjunkturer, 142 ff, 222 ff. Krigsforbry-

dere, 330 f. Militærvæsen, 69 ff, 73 f, 164, 168, 170, 248, 330. Mindretal, 82, 171, 173 f, 337 f. Pengemarked, 147, 223. Pol. partier, 33 ff, 68 ff, 73 f, 166 ff, 239 f, 242, 244, 246 ff, 325 ff, 329 ff, 338. Priser, 222 f, 304 ff. Produktion, 143 f, 222 f, 241, 300, 302 f. Saar, 21 A, 241. Skatter, 223, 241. Statsfinanser, 71, 243, 245, 330. Told, 62, 177, 233, 342. Udenrigshandel, 50, 62, 64, 74, 147, 177, 218, 223 f, 233, 243, 264 f, 306 ff, 342. Udenrigspolitik, 4, 6 f, 33 ff, 67 ff, 73 f, 82, 164 ff, 170 f, 173, 177, 239 ff, 324 ff, 338. Udrensning, 239 f. Valg, 72 f, 329. Valuta, 14, 224, 329.

Tyskland (Øst-): Forfatning, 240. Kirken, 243. Militærvæsen, 166, 240, 330. Pol. partier, 31 f. Regering, 325, 331. Udenrigshandel, 233, 243. Udenrigspolitik, 4, 6 f, 31 f, 67 f, 70 f, 73 f, 165 ff, 170, 173, 240, 244, 247, 325.

Ulbricht, Walther, østtysk viceministerpræsident, 240.

al Umari, Mustafa, iraqsk regeringschef, 240.

Undén, Östen, svensk udenrigsminister, 6, 326.

Ungarn: Agrarforhold, 330. Produktion, 330. Regering, 244, 329. Udenrigshandel, 78. Udenrigspolitik, 8 f, 67.

Uruguay: Forfatning, 72. Regering, 72. Udenrigshandel, 64.

U.S.A.: Agrarforhold, 90 ff, 142, 293 ff. Arbejdsmarked, 42, 45, 47 f, 52, 138 ff, 165 f, 169, 171, 205 f, 208 ff, 242, 292 ff. Atomenergi, 4 ff. Battle-lov, 249, 334. Betalingsbalance, 150 f, 296 f, 320. Byggevirksomhed, 43 ff, 139 ff, 207, 209 f, 290, 292 ff. Fagbevægelse, 198, 202, 247, 298. Forbrug, 42, 44, 46 f, 87, 136 f, 141 f, 206 ff, 290 f. Indvandringslov, 165, 170, 333. Investering, 42 ff, 136 ff, 183, 206 ff, 243, 290 f, 293 f, 310 f, 333. Konjunkturer, 41 ff, 43 A, 135 A, 205 ff, 207 A, 290 A. Militærvæsen, 68, 136, 214, 292, 337. Nationalindkomst, 43 ff, 135 ff, 207 ff, 290 f, 294. Omsætning, 45, 139, 210, 291, 294. Oprustning, 18, 41 ff, 46, 69, 206 ff, 310 f. Opsparing, 206 f. Pengemarked, 44 ff, 139 f, 171, 210, 294 f. Pol. partier, 74, 190 ff, 240, 242, 247, 295 ff, 299, 311, 324, 327 f, 330. Priser, 42 ff, 135 f, 139 ff, 150 f, 206, 208, 210 f, 290, 293 f. Produktion, 41 ff, 90 ff, 135 ff, 205 f, 209 f, 291 ff. Raceproblem, 195 f. Regering, 164, 202 ff, 295, 330. Råvarer, 41 f, 47, 135, 137 f, 150 f. Skatter, 296. Statsfinanser, 43 f, 69, 72, 77, 136 f, 141, 207 f, 214, 221, 272, 290, 295 f, 298, 310 f. Statsindgreb i erhvervslivet, 48, 63, 142, 165, 169, 171, 221, 241, 254, 295, 297 ff, 334. Told, 221, 297 ff, 328. Udenrigshandel, 18, 45, 48 f, 52, 63 f, 68 f, 135, 139, 150 ff, 162, 169, 187, 210, 213, 221, 233 f, 245, 254, 262, 264 f, 290, 294, 296 ff, 320, 328, 332 ff, 337, 342. Udenrigspolitik, 1 ff, 12, 14 f, 18, 22 f, 27, 29 f, 33, 36, 48, 55, 63, 67 ff, 77, 82, 110 ff, 114 f, 151 f, 164 ff, 177, 180, 190 ff, 197, 199, 203 f, 214, 222 f, 239 ff, 254 f, 267, 270, 272, 297 ff, 308, 324 ff, 330, 332 ff, 337. Udrensning, 193, 329. Valg, 190 A, 327 f. Valuta, 14 f, 18, 135, 149 ff, 170, 187, 189, 214, 216, 221 f, 224, 234, 254, 263, 319.

Valutafond, Den internationale, 245, 253.

Van-Tam, Nguyen, vietnamesisk regeringschef, 169, 246.

Venizelos, Sofokles, græsk politiker, 325, 329.

Viet-Nam: Agrarforhold, 246. Forfatning, 72. Pol. partier, 169. Regering, 169, 246. Udenrigspolitik, 8.

Viktorov, Y., russisk udenrigspolitisk skribent, 250.

Vogt, Erik, dansk grosserer, 175.

Voroshilov, K. E., russisk politiker, 326.

Vyshinsky, Andrei, russisk udenrigsminister, 3 f, 6, 67 f, 327 ff.

Warren, Earl, amerikansk politiker, 191, 193, 240.

Weeks, Sinclair, amerikansk handelsminister, 203.

Weizmann, Chaim, israelsk præsident, 328.

Wels, Otto, tysk politiker, 338.

Willkie, Wendel, amerikansk politiker, 190.

Wilope, indonesisk regeringschef, 164.

Wilson, Charles Erwin, amerikansk forsvarsminister, 48, 75, 203.

Wilson, Woodrow, amerikansk præsident, 22 f, 203.

Wirth, K. I., tysk rigskansler, 67.
Woolton, Frederick, engelsk kansler for Lancaster, 330.

Yoshida, Shigeru, japansk premierminister, 69, 328.

Zaghlul, Saed, ægyptisk politiker, 102.
Zapotocky, Antonin, tjekoslovakisk premierminister, 169, 333.
Zawadski, polsk statsrådsformand, 329.
van Zeeland, Paul, belgisk udenrigsminister, 170.
Zinn, hessensk ministerpræsident, 325.
Zorin, russisk F.N.-delegeret, 245.
Zuerev, A. G., russisk finansminister, 72.
Zukas, Simon, nordrhodesiansk politiker, 281.

Ægypten: 102 A. Agrarforhold, 243, 246. Arbejdsmarked, 106. Forfatning, 270, 331 f. Militærvæsen, 118 ff. Pol. partier, 72 f, 102 ff, 110 f, 114 ff, 165, 243, 246, 281 f, 331. Priser, 111, 114. Regering, 69 f, 72, 102 ff, 110 f, 114, 116 ff, 170 f, 239, 241 ff, 246, 326, 331. Skatter, 243. Statsfinanser, 118. Statsindgreb i erhvervslivet, 325. Udenrigshandel, 114, 118, 325. Udenrigspolitik, 67 ff, 102 ff, 168, 170, 243 f, 246, 281 ff, 327 f, 331, 334. Udrensning, 117 ff, 165, 242 f, 246 f, 324, 333. Valg, 103 f, 110 f. Valuta, 118.

Østrig: Amnesti, 241 f. Betalingsbalance, 308. Forfatning, 333. Konjunkturer, 142 ff. Pol. partier, 327. Priser, 304 ff. Produktion, 143 f. Regering, 327. Udenrigshandel, 174 f, 308. Udenrigspolitik, 4, 8, 73, 242, 245 ff. Udrensning, 248. Valuta, 14.